

van speelplaats

Jeugdparticipatie op
gemeentelijk niveau

tot beleid

van speelplaats tot beleid

Jeugdparticipatie op gemeentelijk niveau

C.A. van 't Hoff
M. van Lonkhuijsen
M. Geldorp
N.C. Hilhorst
m.m.v. P. Kwakkelstein

Het onderzoek is in opdracht van het ministerie van WVC uitgevoerd door
Van Dijk, Van Someren en Partners BV te Amsterdam

Amsterdam, juni 1994

Inhoud

	Inleiding	5
1	Onderzoeksmethode	7
2	De breed geïnventariseerde projecten in vogelvlucht	10
2.1	Algemene kenmerken van de geïnventariseerde projecten	10
2.2	Onderwerpen van de projecten	11
2.3	Het begrip participatie in de praktijk	13
2.4	Slaag- en faalfactoren	17
3	Vijf projecten uitgelicht	19
3.1	Jeugdparticipatie volgens volwassenen	19
3.2	Jeugdparticipatie in de ogen van jeugdigen	23
4	Conclusies en aanbevelingen	28
4.1	Conclusies	28
4.2	Aanbevelingen	31
	Bijlagen	
1	Schema geïnventariseerde projecten voor jeugdparticipatie	
2	Beschrijving projecten voor jeugdparticipatie	
3	Deelnemers gesprekken vijf geselecteerde gemeenten	

Inleiding

Het ministerie van WVC heeft in 'Jeugd betrekken, een notitie over jeugdparticipatie' (1993), aangegeven een gerichte bijdrage te willen leveren aan de bevordering van de maatschappelijke participatie van jeugdigen.

Onder participatie wordt verstaan dat een jeugdige (0 - 25 jaar) het recht heeft om als volwaardig individu deel uit te maken van de maatschappij. Dit impliceert dat jeugdigen de gelegenheid moeten krijgen en aangemoedigd moeten worden taken op zich te nemen, verantwoordelijkheden te dragen en eigen beslissingen te nemen. Jeugdigen kunnen zo invloed uitoefenen op de eigen leefsituatie en het toekomstperspectief. Door participatie kan de binding van een jeugdige met de maatschappij worden versterkt.

In verband met de verdere beleidsontwikkeling op dit terrein, wenst het ministerie een eerste inventarisatie van lopende projecten voor jeugdparticipatie. Aan onderzoeksbureau Van Dijk, Van Soomen en Partners te Amsterdam is opdracht gegeven projecten voor jeugdparticipatie in kaart te brengen. Dit rapport is het resultaat van het hiervoor verrichte onderzoek.

Doelstelling van het onderzoek is, behalve het beschrijven van interessante voorbeelden van projecten voor jeugdparticipatie, inzicht te verschaffen in de factoren die het succes of juist het mislukken van dergelijke projecten bepalen. Er wordt ook beoogd een bijdrage te leveren aan een verbreding van de bestaande initiatieven en projecten, zodat op termijn een structureel beleid voor jeugdparticipatie tot stand gebracht wordt. Hierbij zijn vooral de behoeften van gemeenten aan ondersteuning bij de ontwikkeling van nieuwe projecten of nieuw beleid van belang.

Het onderzoek bestaat uit twee gedeelten. Allereerst heeft een brede, landelijke (telefonische) inventarisatie plaatsgevonden van projecten waarin op de een of andere manier van participatie sprake is. Vervolgens zijn hieruit vijf projecten geselecteerd die nader zijn onderzocht via mondelinge interviews.

Analoog hieraan is ook dit rapport uit twee delen opgebouwd.

In het eerste gedeelte wordt ingegaan op enkele algemene aspecten van de 39 projecten die in de brede inventarisatie zijn opgenomen. Het gaat hierbij onder andere om slaag- en faalfactoren, onderwerp van de projecten, de reikwijdte van de participatie en vormen van participatie. In de bijlagen worden deze projecten volgens een vast stramien in het kort beschreven en wordt een schematisch overzicht gegeven.

In de brede inventarisatie worden niet alle bestaande initiatieven op het terrein van jeugdparticipatie in kaart gebracht. Er is voor gekozen een overzicht te geven van verschillende typen en dan met name van projecten die nog niet eerder zijn beschreven. Er bestaat een enorme verscheidenheid aan initiatieven, op een groot aantal verschillende terreinen. We hebben diverse signalen ontvangen dat er veel kleinschalige projecten en initiatieven bestaan die niet of nauwelijks bekend zijn buiten een kleine kring van direct betrokkenen.

Het tweede gedeelte van dit rapport bevat een weergave van het nader onderzoek naar vijf projecten voor jeugdparticipatie. Hierbij wordt vooral ingegaan op de mogelijkheden voor een structurele benadering van het beleid op het terrein van jeugdparticipatie. De vraag of en op welke wijze tot een verbreding van de bestaande initiatieven en projecten kan worden gekomen, staat hierbij centraal. Ook op de meningen van jeugdigen zelf over participatie wordt ingegaan.

Omdat jeugdparticipatie vooral een zaak van jeugdigen is, leek het ons niet meer dan logisch om ook jeugdigen zelf in het onderzoek te betrekken. Met een aantal jeugdigen van de projecten van de brede inventarisatie is per telefoon een vraaggesprek gevoerd. Daarnaast zijn met kinderen en jongeren die actief zijn bij de vijf nader onderzochte projecten, mondelinge interviews gehouden.

Het onderzoek is van maart tot mei 1994 uitgevoerd. De begeleidingscommissie bestaat uit de volgende leden:

- mw. F. Gehrkens, ministerie van WVC, directie Jeugdbeleid, effectiviteitsgebied Participatie,
- mw. M. ten Napel, ministerie van WVC, directie Jeugdbeleid, effectiviteitsgebied Participatie,
- mw. C. Knulst, VNG, afdeling Maatschappelijke Aangelegenheden en Volksgezondheid, projectmedewerker Lokaal Geïntegreerd Jeugdbeleid.

1 Onderzoeksmethode

Het onderzoek bestaat uit twee gedeelten, te weten:

- een brede, landelijke inventarisatie van projecten waarin sprake is van participatie van jeugdigen,
- een nader onderzoek van vijf projecten die geselecteerd zijn uit de projecten van de brede inventarisatie.

Per onderdeel schetsen we de door ons gevolgde werkwijze.

Brede inventarisatie

Voor de brede inventarisatie hebben wij veel instellingen en overheden benaderd met de vraag of men relevante projecten en initiatieven op dit terrein kan noemen.

We zijn hierbij in eerste instantie uitgegaan van een lijst van projecten voor jeugdparticipatie die is opgesteld door de VNG.

Tegelijkertijd hebben we sleutelpersonen benaderd die zich direct dan wel indirect bezighouden met dit thema, of van wie verwacht mag worden dat zij relevante initiatieven kunnen overzien. We meenden aanvankelijk ons te kunnen beperken tot een klein aantal vertegenwoordigers, bijvoorbeeld die van het NCB, de adviesgroep sociale vernieuwing en het NIZW. Omdat dit te weinig opleverde zijn we breder gaan inventariseren. Uiteindelijk zijn sleutelpersonen van de volgende organisaties telefonisch geraadpleegd:

- Exis
- Instituut voor ondersteuning van Maatschappelijke en Culturele Ontwikkelingen in Noord-Holland (IMCO)
- Impuls Zeeland
- Instituut voor Publiek en Politiek (IPP, voorheen M50)
- Landelijke Organisatie Vrijwilligers Jeugd- en jongerenwerk (LOVJ)
- Nationaal Activiteiten Fonds
- Nederlands Centrum voor Buitenlanders (NCB) en enkele regionale centra voor buitenlanders
- Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn (NIZW)
- NUSO
- Petra Youth Bureau
- Pressiegroep Kinderen Voorrang
- Projectbureau Jeugdruimte
- Raad voor het Jeugdbeleid
- Spectrum
- Speelruimte
- Stade
- Stichting Bres
- Stichting Jeugdwelzijnsinformatie
- Vereniging van Nederlandse Gemeenten
- VSW/Landelijk KinderOverleg

Aan zowel IPP, Kinderen Voorrang, Speelruimte, Bres als Nuso is gevraagd om twee interessante voorbeelden te noemen uit de (vaak grote) hoeveelheid vergelijkbare projecten die zij uitvoeren. Vervolgens hebben we, voorzover deze nog niet door de eerder genoemde organisaties genoemd waren, ambtenaren van gemeenten met meer dan 100.000 inwoners gevraagd naar relevante projecten in hun gemeente.

Alle benaderde personen werd gevraagd kort de essentie van het door hen genoemde project aan te geven.

Op basis van de van sleutelpersonen verkregen informatie is, in overleg met WVC (de opdrachtgever), de VNG en het NIZW een keuze gemaakt voor de telefonisch te interviewen projecten. Bij de selectie zijn de volgende criteria gehanteerd:

- er zijn leerervaringen uit een project te halen,
- jeugdigen hebben een belangrijke rol in het project,
- het project heeft voor jeugdigen resultaten opgeleverd,
- een zo groot mogelijk geografische spreiding over het land,
- spreiding naar gemeentegrootte.

Met contactpersonen van projecten uit de brede inventarisatie zijn telefonische interviews gehouden. Indien noodzakelijk zijn meerdere personen van hetzelfde project geïnterviewd. Er is vooral gesproken met projectmedewerkers die als begeleiders fungeren. In veel gevallen zijn dit professionals van instellingen zoals buurt- of jongerenwerk. Daarnaast zijn interviews gehouden met vrijwilligers (vaak ouders van participerende kinderen) en met gemeente-ambtenaren. In enkele gevallen zijn in deze ronde ook telefonische interviews van jeugdigen afgenomen.

Vijf projecten uitgelicht

Na de brede inventarisatie zijn in overleg met de begeleidingscommissie vijf projecten gekozen voor een nader onderzoek. Criteria hierbij waren onder andere de breedte van de participatie (dat wil zeggen zijn er aanzetten voor participatie op verschillende beleidsterreinen, voor een breder beleid voor participatie in de betreffende gemeente en voor een structureel beleid?), de aandacht voor methodisch werken en de mate waarin sprake is van deelname van allochtone jeugdigen¹.

Op basis van deze criteria kwamen ongeveer tien projecten in aanmerking. Uiteindelijk is gekozen voor:

- 'Kijk op de wijk Middelsluis' in Cromstrijen,
- 'Het Stappenplan' in Gouda,
- 'Het Onderzoek leefwereld jongeren' in Hoorn,
- 'Het Videoproject' in Leiden en
- 'Kind en openbare ruimte' in Utrecht.

Voor het nader onderzoek naar deze projecten zijn diepte-interviews gehouden met volwassenen die op de een of andere manier bij deze projecten betrokken zijn. De nadruk ligt hierbij op het beleid met betrekking tot jeugdparticipatie. De vraag naar de mogelijkheden voor een verdere verbreding van de bestaande projecten en initiatieven stond centraal. De interviews vonden plaats in verschillende samenstellingen:

- In Hoorn met een wethouder, een beleidsambtenaar en een vertegenwoordiger van een welzijnsinstelling.
- In Cromstrijen met een wethouder en een projectmedewerker.
- In Gouda en Leiden met een beleidsambtenaar en een projectmedewerker.
- In Utrecht met een beleidsambtenaar.

Gezien de korte termijn waarop het onderzoek afgerond moest worden, bleek het niet in alle gemeenten mogelijk een afspraak te maken met de verantwoordelijke wethouder.

Verder is per project een gecombineerd interview gehouden met gemiddeld vijf betrokken jeugdigen. Dit betekent dat niet altijd met alle deelnemers is gesproken, in een paar gemeenten zijn meer jeugdigen actief. De gesprekken zijn georganiseerd via de begeleiders van de projecten. De leeftijd van de geïnterviewde jeugdigen varieert per gemeente, maar is op één groep na vrij homogeen:

¹ Omdat we in de brede inventarisatie weinig projecten zijn tegen gekomen die specifiek voor allochtone jeugdigen zijn opgezet, kon aan het laatste criterium niet of nauwelijks worden voldaan.

- In Cromstrijen is gesproken met vier deelnemers van het tienerpanel, dat zijn jongens en meisjes van 12 en 13 jaar, en met drie uit het kinderpanel (jongens en meisjes tussen de 8 en de 11 jaar).
- In Gouda bestaat de groep geïnterviewden uit vier jongens tussen de 9 en 12 jaar.
- In Hoorn zijn de vier geïnterviewden 15 en 16 jaar.
- In Leiden varieert de leeftijd van de vijf geïnterviewde jongens het meest, van 13 tot 23 jaar.
- In Utrecht is gesproken met zes jongens en meisjes van 9 tot 11 jaar.

De nadruk bij de gesprekken met jeugdigen ligt op hun beweegredenen om actief te participeren en op de voorwaarden voor een zinvolle en structurele participatie.

Uit de gesprekken blijkt dat deze aandachtspunten niet als zodanig besproken kunnen worden met de jeugdige deelnemers. Deze aspecten van participatie sluiten niet direct aan bij de denkwereld van de jongeren, en het is voor hen moeilijk om abstract te denken en alternatieven aan te geven voor een bestaande situatie. Dit betekent dat een deel van de informatie door de interviewers als het ware tussen de regels door gelezen (feitelijk: gehoord) moet worden. Om een voorbeeld te noemen: gevraagd naar wat een groepje jongens geleerd heeft van hun project antwoordden zij "eigenlijk niets". Toch vertelden zij tijdens het interview uitgebreid dat ze nu beter weten hoe de gemeente werkt, dat ze weten hoe ze zaken een volgende keer aan zullen pakken, dat ze een ontwerp voor een speelplek gemaakt hebben en dat ze met de wethouder hebben onderhandeld over de haalbaarheid van hun plannen. Het blijkt dus dat zij wel degelijk iets hebben opgestoken, maar dat zij dat zelf niet zo benoemen. Met deze aspecten moet ook door vertegenwoordigers van gemeenten rekening worden gehouden wanneer zij communiceren met jeugdigen.

2 De breed geïnventariseerde projecten in vogelvlucht

In dit hoofdstuk gaan we in op een aantal algemene aspecten van de 39 projecten die in de brede inventarisatie zijn opgenomen. Voor een beschrijving van deze projecten aan de hand van een aantal standaard-items, verwijzen we naar bijlage 2.

Alle projecten zijn in deze bijlage in alfabetische volgorde op gemeente, terug te vinden. De beschrijvingen worden voorafgegaan door een schematisch overzicht (zie bijlage 1).

Kerngegevens van de projecten zijn inmiddels opgenomen in de databank van het informatiepunt Sociale Vernieuwing van de VNG.

2.1 Algemene kenmerken van de geïnventariseerde projecten

Het belangrijkste kenmerk van veel projecten is het grote *enthousiasme* waarmee mensen eraan werken. Dit geldt zowel voor de jeugdigen zelf als voor de vrijwilligers en professionals die begeleiding geven. Er wordt veel energie in allerlei projecten gestopt. Dit enthousiasme is vooral op de inhoud gericht: jeugdigen en volwassenen willen meedenken, meepraten, meebeslissen en meewerken aan iets dat van hen zelf is.

De meeste projecten richten zich op een *brede doelgroep* van kinderen (0 tot 12 jaar) of jongeren (13 jaar en ouder). In weinig gevallen wordt een doelgroep gespecificeerd tot allochtonen of tot jeugdigen in een achterstandssituatie. Aangezien veel projecten zich afspelen in sociaal-economisch kwetsbare wijken en buurten, hebben zij vaak wel een indirecte betrokkenheid: er wordt bijvoorbeeld een speelplaats ingericht waarvan ook veel allochtone kinderen gebruik maken.

Vaak wordt opgemerkt dat het lastig is om *allochtone jeugdigen* actief te betrekken en dat hiertoe extra inspanningen moeten worden verricht. Weinig allochtone jongeren participeren en bovendien dreigen zij sneller af te haken. Het algemene beeld is dat extra inzet wel rendement oplevert en daarom zinvol is.

Op basis van de catalogisering naar onderwerp constateren we dat veel projecten zich binnen de eigen woon- en leefomgeving van jeugdigen afspelen. De plaats van het project, of het onderwerp waarop het zich richt, heeft vaak een directe relevantie voor de jeugdige. Het project vindt plaats in de eigen buurt of ligt in de interessesfeer van jeugdigen. Jeugdigen lijken geen behoefte te hebben aan participatie bij 'ver van mijn bed'-initiatieven. Zij zijn vooral geïnteresseerd in voor hen *herkenbare* projecten².

Bovendien zijn veel projecten op het bereiken van een *concrete doelstelling* gericht. Dat kan zijn het plaatsen van bepaalde speeltoestellen of het maken van een produkt zoals een video of een radioprogramma.

Ook door begeleiders wordt in weinig gevallen aangegeven dat er achterliggende doelstellingen bestaan zoals het opbouwen van medeverantwoordelijkheid voor de samenleving of het beïnvloeden van het eigen toekomstperspectief.

Veel projecten zijn op *korte termijn* op resultaat gericht. Wanneer geen resultaten zichtbaar zijn of deze lang uitblijven is het gevaar van afhaken groot. Vooral het feit dat er soms langere tijd overheen gaat voordat subsidie-toezeggingen worden gedaan, vormt in dit verband een veel genoemd knelpunt.

² Het is niet uit te sluiten dat er initiatieven bestaan, waar de eis van herkenbaarheid minder nadrukkelijk door de participerende jeugdigen wordt gesteld. Daarbij moet dan vooral gedacht moet worden aan politieke jongerenverenigingen.

De projecten zijn in het algemeen *kleinschalig*. Het aantal jeugdigen dat per project actief participeert in de zin van het organiseren van activiteiten, is meestal maximaal tien.

Het aantal jeugdigen dat meedenkt en meedoet aan de activiteiten is groter, waarmee deze projecten toch relatief veel jongeren (zeker enkele tientallen per project) bereiken. Uitzondering hierop vormen de projecten voor politieke participatie, waarin vaak enkele tientallen jeugdigen gelijkwaardig participeren.

Veel van de breed geïnventariseerde projecten hebben een duidelijke link met het werk van bestaande organisaties, zoals het reguliere kinder- en jongerenwerk en buurtwerk. Van bindingen met (landelijke of lokale) jongerenorganisaties is ons minder gebleken. Vanuit de bestaande lokaties en structuren en met de daar gehanteerde methoden wordt getracht jeugdigen te bereiken en hen meer invloed te geven.

In een aantal gevallen bestaat er een duidelijke band met projecten of aanpakken voor sociale vernieuwing. Dit is verklaarbaar aangezien dergelijke projecten zich vaak op vergelijkbare onderwerpen richten: het bevorderen van leefbaarheid en veiligheid van een buurt, het verbeteren van relaties tussen buurtbewoners en het betrekken van burgers bij het bestuur.

Projecten die beogen de politieke participatie van jongeren te vergroten, zijn veelal gelieerd aan het functioneren van een gemeentebestuur.

We constateren dat projecten voor jeugdparticipatie *niet op zichzelf staan*, maar vaak geworteld zijn in bestaande initiatieven of organisaties. Dit heeft twee kanten:

- 1 bestaande initiatieven kunnen zorgen voor een stimulans en versterking van jeugdparticipatie vanuit de aanwezige ervaring en kennis;
- 2 initiatieven vanuit jeugdigen kunnen worden overgenomen door het bestaande werk (uit handen genomen van jeugdigen) waardoor de participatie gefrustreerd wordt.

Voorbeelden van de eerstgenoemde situatie zijn 'Videoproject' Leiden en 'Klimwand' Breda. Voorbeelden van het overnemen van initiatieven zijn we bij deze inventarisatie niet tegengekomen (wat niet wil zeggen dat ze er niet zijn!).

We zijn bij de brede inventarisatie zelden *methodieken* van jeugdparticipatie op het spoor gekomen. Op veel plaatsen wordt geëxperimenteerd, maar er is nog weinig structuur te herkennen. Tijdens de brede inventarisatie bleek wel dat BRES, het LKO en JanZeuren bezig zijn met het ontwikkelen van methodieken. Het IPP heeft veel ervaring met (beperkte) participatieprojecten en werkt binnen haar projecten methodisch. De Stichting Medelanders (Schiedam) heeft een lespakket ontwikkeld dat gebruikt kan worden bij het opzetten van een kindergemeenteraad.

Op het terrein van jeugdparticipatie is de aanpak nog veelal *projectmatig en ad-hoc*. Ondanks het enthousiasme dat in veel gevallen ten toon wordt gespreid, kennen weinig projecten een structureel vervolg. Slechts in een gering aantal gemeenten wordt aan jeugdigen invloed gegeven bij de bepaling van het (jeugd)beleid. Het is natuurlijk ook de vraag of jeugdigen daarin geïnteresseerd zijn. Geconstateerd kan worden dat een algemeen toepasbare methodiek voor jeugdparticipatie ontbreekt. Er bestaan enkele gunstige uitzonderingen waar voorzichtig de eerste stappen worden gezet en de participatie een onderdeel van het beleid is of wordt. Als voorbeelden noemen we Utrecht, Veldhoven en Hoorn. Het is nog te vroeg om iets te zeggen over de resultaten.

2.2 Onderwerpen van de projecten

De breed geïnventariseerde projecten richten zich op enkele regelmatig terugkerende onderwerpen. De belangrijkste zijn:

- **Inrichting van de leefomgeving van jeugdigen.**

Jeugdigen brengen een groot deel van hun vrije tijd door op straat. Als zij klein zijn, spelen ze

daar met elkaar; naarmate ze ouder worden, wordt de ontmoetingsfunctie belangrijker. Het domein van de straat moet gedeeld worden met andere gebruikers, zoals automobilisten. Er zijn in het hele land vele initiatieven waar jeugdigen zelf, vaak samen met hun ouders of vertegenwoordigers van diverse organisaties (bijvoorbeeld wijkopbouwwerk of gemeenten) invulling geven aan de inrichting van dat domein.

Een deel van de projecten op dit terrein richt zich heel concreet op het inrichten van speelplekken. Kinderen worden betrokken bij de keuze van speeltoestellen en de verdere inrichting van een plaats die voor hen is bestemd. Altijd zijn ouders ook direct als vrijwilligers actief. Voorbeelden zijn 'Spelenplan Kerkelanden' te Almelo, 'Spelen op maat' te Bellingwedde, 'Kijk op de wijk Middelsluis' te Cromstrijen, 'Proefpolder spelen wijk Sperkhem-Tuindorp' te Sneek, 'Speelruimteplan Gildenbuurt' te Velzen en 'Kinderen aan het roer' te Zwijndrecht.

Daarnaast zijn er projecten die met name beogen de verkeersveiligheid in de woonomgeving te bevorderen. Autoverkeer in de leefomgeving beperkt de bewegingsvrijheid van kinderen. Deze projecten hebben als doel met en voor kinderen iets van die vrijheid terug te winnen. Ook hier spelen ouders als vrijwilligers vaak een belangrijke rol. Voorbeelden zijn Gouda, 'Stappenplan' en Middelburg, 'Klaarovers niet langer vogelvrij'.

Voor de iets oudere jeugd worden ontmoetingsplaatsen opgezet. Deze jongeren hebben geen behoefte aan wipkippen, maar willen wel een plaats waar zij anderen kunnen ontmoeten. Ouders spelen in dergelijke projecten over het algemeen geen directe rol. Jongeren zelf zijn meer of minder actief betrokken. Wel is er vaak professionele begeleiding. Projecten zijn bijvoorbeeld Emmen, 'Ontmoetingsplek', 'Skateboard-baan' te Almelo en 'Speelruimteplan Gildenbuurt' te Velzen.

- **De actieve vrije tijdsbesteding van jeugdigen.**

Behalve op straat brengen jeugdigen een gedeelte van hun vrije tijd door in georganiseerd verband. Jeugdigen doen mee aan activiteiten van onder andere buurthuizen en jongerencentra. Binnen dit werk is recentelijk een beweging zichtbaar waar niet alleen activiteiten voor, maar steeds meer activiteiten met en door jeugdigen worden georganiseerd. Deze activiteiten bevinden zich veelal in de directe interessesfeer van jeugdigen. Het zijn projecten waarin de jeugdcultuur een rol speelt en betreft thema's als muziek, sport, video. Voorbeelden van projecten op dit terrein zijn: 'Jongerenradio Air Peace' in Almere, 'het Marokkaans Meidencentrum' te Amsterdam, het 'Supportersproject NAC' en de 'Klimwand' in Breda, 'Stam-meidengroep' in Eindhoven, 'Stichting Speeltuyn' te Hengelo en het 'Video-project' in Leiden.

- **Beheer van de eigen organisatie of ruimte.**

Vaak hebben jeugdigen nog weinig te zeggen over de inrichting van de leefomgeving op straat. Ook op het beheer van ruimtes waar zij in hun vrije tijd vaak komen of organisaties waarbinnen zij actief zijn, hebben zij in het algemeen weinig invloed³. In Nederland bestaat er geen cultuur om jeugdigen hierin meer vrijheid en eigen verantwoordelijkheid te geven. Er bestaan enkele initiatieven waarin geprobeerd wordt dat wel te realiseren. Voorbeelden zijn 'Jeugdsoos Muntelfleerd' in Den Bosch en 'Buurthuis Tanthof West' in Delft.

- **De directe bevordering van de politieke participatie.**

Jeugdigen onder de 18 jaar hebben geen stemrecht en kunnen dus op deze manier geen politieke invloed aanwenden. Er bestaat wel bij veel jeugdigen een behoefte om mee te praten en te beslissen over zaken die hen direct aangaan. Politieke besluitvormingsprocessen spelen zich echter veelal af buiten het gezichtsveld van jeugdigen, ook op lokaal niveau. In de brede inventarisatie zijn diverse projecten opgenomen die hierin verandering proberen aan te brengen. In sommige gevallen ligt hierbij de nadruk op het leerproces: zij zijn vooral bedoeld om jeugdigen inzicht te geven in besluitvormingsprocessen en het functioneren van de lokale politiek. Daarnaast wordt jeugdigen de mogelijkheid gegeven hun mening te geven en wordt

³ Een mogelijke uitzondering hierop vormen initiatieven binnen het onderwijs; deze zijn in deze inventarisatie niet opgenomen.

daarnaar geluisterd. In enkele projecten hebben jeugdigen - zij het soms met veel moeite - inspraak verkregen op een bepaald deelterrein van het jeugdbeleid of over de besteding van een (klein) budget. Voorbeelden van dergelijke projecten zijn: De 'Jeugdraad' in Aalsmeer, de 'Kindergemeenteraad' in Boxtel, de 'Jongerenmilieuraad' in Delft, het 'Haags Jongerenplatform' en 'Alle stemmen gelden' in Den Haag, 'Aanzet en de Volgende Zet van Jongeren' in Hilversum, de 'Kindergemeenteraad' in Schiedam, het 'Jongerenparlement' in Bergum, 'Wegwijs op het gemeentehuis' en het 'Jongerenpanel' in Veldhoven en de 'Jongerenraad' in Vught.

- **Uitwisseling.**

Door onder andere het ontstaan van een multi-culturele samenleving in Nederland en de vorming van de Europese Gemeenschap is een steeds verdere internationalisering zichtbaar. Er ontstaan steeds meer contacten tussen jeugdigen van verschillende culturen en nationaliteiten. Ook vanuit jeugdigen zelf zijn er initiatieven om deze contacten uit te bouwen door uitwisseling en hiervoor zijn ook door jongeren zelf projecten opgezet. Maatschappelijk relevante thema's als racisme staan hierbij centraal. Voorbeelden van uitwisselingsprojecten zijn 'Jeugduitwisseling 1994' te Amersfoort, 'Het Wereld Jongeren Project' in Maastricht en 'Internationaal Uitwisselingsprogramma' in Amsterdam.

- **Onderzoek.**

Omdat beleidmakers niet altijd goed op de hoogte zijn van de wensen van jeugdigen en van de mate waarin zij willen participeren, wordt op verschillende plaatsen onderzoek verricht. Zeker op plaatsen waar van initiatieven vanuit jeugdigen zelf geen sprake is, kan onderzoek een eerste stap zijn om jeugdparticipatie te stimuleren. Als jeugdigen niet bij de opzet of de uitvoering van het onderzoek betrokken zijn, is er eigenlijk slechts indirect en zeer passief sprake van participatie. Onderzoek alleen is dan ook niet voldoende, het is van belang dat in vervolg daarop concrete activiteiten worden ondernomen. Voorbeelden van onderzoeken zijn het 'Omnibusonderzoek' in Alkmaar (waar het vervolg ontbreekt) en het 'Onderzoek Leefwereld Jongeren' in Hoorn (waaraan wel vervolg in het beleid wordt gegeven).

2.3 Het begrip participatie in de praktijk

Initiatiefnemers tot participatie

Het is wenselijk dat jeugdigen zelf het *initiatief* nemen tot een project of activiteit waarin van participatie sprake is. Hiervan bestaan enkele voorbeelden, zoals de 'Jongerenradio Air Peace' in Almere, de 'Kindergemeenteraad' in Boxtel, de 'Klimwand' in Breda, het 'Buurthuis Tanthof-West' in Delft en het 'Jongerenplatform' in Den Haag.

Ook op initiatief van anderen dan jeugdigen alleen, komen veelbelovende projecten tot stand. Voorwaarde is dan wel dat jeugdigen direct worden betrokken en dat zij een belangrijke, zo niet medebeslissende invloed hebben bij de verdere ontwikkeling van het project.

Bij jonge kinderen bijvoorbeeld, zijn hun ouders vaak de initiatiefnemers en kan er een project tot stand komen waarin volop door kinderen wordt geparticipeerd. Voorbeeld is het 'Stappenplan' in Gouda. Er bestaan ook projecten die zijn gestart vanuit een gezamenlijk initiatief van jeugdigen met buurtbewoners en/of een instelling. Voorbeelden hiervan zijn de 'Kindergemeenteraad' in Schiedam en de 'Ontmoetingsplek voor Jongeren' in Emmen.

Bovendien zijn in de inventarisatie diverse projecten opgenomen die op initiatief van een instelling of een gemeente zijn gestart. Vervolgens zijn jeugdigen enthousiast geraakt en wordt met behulp van professionele ondersteuning een project tot stand gebracht. In deze gevallen is wel veelal een signaal vanuit de jeugdigen de aanleiding geweest voor de start van het initiatief. Voorbeelden hiervan zijn het 'Videoproject' in Leiden, 'Wegwijs op het gemeentehuis' in Veldhoven en het vervolg op de jeugd-enquête in Hoorn.

Reikwijdte van participatie

We constateren dat in de praktijk instrumenteel met het begrip jeugdparticipatie wordt omgegaan. Het wordt vooral als *middel* gezien om in te spelen op wensen en behoeften van jeugdigen. Men beschouwt in het algemeen jeugdparticipatie *niet* als een op *zichzelf staand doel*.

Zoals blijkt uit de onderwerpen waar de projecten zich op richten houden jeugdigen zich niet zozeer bezig met het beïnvloeden van bureaucratische processen, maar nemen zij het initiatief om actief een bijdrage te leveren aan een verbetering van de samenleving. Vanuit het oogpunt van een belangrijke doelstelling van jeugdparticipatie - een versterking van de binding van de jeugdige aan de maatschappij - zijn dit dan ook relevante initiatieven.

Binnen de geïnventariseerde projecten is op zeer uiteenlopende wijze sprake van participatie. Er zijn diverse classificaties mogelijk, waarvan drie belangrijke zijn:

- smalle (in de betekenis van weinig omvattend) versus brede (dat is veel omvattende) participatie,
- incidentele versus structurele participatie,
- de mate van participatie, namelijk medezeggenschap, overleg, consultatie en informatie.

In veel van de projecten uit de brede inventarisatie is sprake van *smalle participatie*. Slechts sporadisch participeren jeugdigen op verschillende beleidsterreinen. Er zijn hierop zeker uitzonderingen, we noemen bijvoorbeeld Borsele, Gouda en - in potentie - Boxtel. Veel vaker zien we dat de activiteiten van een project zich tot één beleidsterrein beperken, bijvoorbeeld de inrichting van de leefomgeving.

Binnen de projecten spelen jeugdigen vaak wel op een breed terrein een zeer actieve rol. De interne, dat wil zeggen op het project gerichte betrokkenheid, is vaak groot. Jeugdigen zijn vaak intensief betrokken bij de opzet, de organisatie en de uitvoering van diverse activiteiten. Een voorbeeld hiervan is 'Jongerenradio Air Peace' in Almere.

In de praktijk blijkt de intensiteit van de betrokkenheid zeer te verschillen: soms bepalen jeugdigen volledig wat er in een project gebeurt, in andere gevallen hebben begeleiders een grotere rol. De leeftijd van de jeugdige deelnemers speelt hierbij onder andere een rol.

Veel projecten waarbij weliswaar van smalle participatie sprake is, hebben voor jeugdigen een grote betekenis. Behalve dat vaak iets concreets in de eigen woon- en leefomgeving tot stand gebracht wordt, leren jeugdigen omgaan met zaken als groepsprocessen, interne besluitvorming en organiseren. Bovendien besteden zij binnen deze projecten hun vrije tijd op een manier waarvoor zij zelf gekozen hebben. De activiteiten hebben vaak betrekking op maatschappelijk relevante onderwerpen. Jeugdigen worden betrokken bij en krijgen de verantwoordelijkheid voor hun eigen leefomgeving. Op deze manier worden zij ook betrokken bij de volwassen wereld.

Tegelijkertijd echter gaat het veelal om *incidentele* participatie: zodra het doel is bereikt (de speelplaats is ingericht) valt de groep jeugdigen uit elkaar.

De betrokkenen gaan dan niet verder met een vergelijkbaar of juist een heel ander onderwerp. Een voorbeeld hiervan is 'Klaarovers niet langer vogelvrij' te Middelburg.

Er bestaan wel initiatieven waarbij jeugdigen zich meer structureel richten op de directe of indirecte beïnvloeding van besluitvormingsprocessen op lokaal niveau (het gemeentebestuur). In een aantal gevallen wordt, soms ook door jeugdigen zelf, het initiatief genomen om een overlegstructuur met de gemeente te creëren (bijvoorbeeld een jeugdgemeenteraad), waar een breed scala van onderwerpen wordt besproken.

In andere gevallen vloeien wel (incidenteel) vervolgactiviteiten voort uit een project. Dit is het geval, bijvoorbeeld als jeugdigen naar de burgemeester stappen of meegaan met volwassenen om te overleggen over de inrichting van een speelplek. Aan dergelijke initiatieven wordt niet altijd een vervolg gegeven.

De structurele participatie kan overigens zowel smal als breed zijn. Zij is smal als deze op een (klein) onderdeel gericht is, bijvoorbeeld de besteding van een budget van enkele duizenden gulden.

Voor inzicht in de manier waarop de participatie in de praktijk plaatsvindt, onderscheiden we bij de geïnventariseerde projecten diverse *mate van participatie*. We hanteren hiertoe de vormen die Hazekamp c.s. onderscheiden, namelijk medezeggenschap, overleg, consultatie en informatie⁴. Bij deze omschrijvingen plaatsen we de volgende kanttekeningen:

- Deze zijn ontwikkeld voor vormen van politieke participatie, terwijl wij ze ook toepassen op projecten waar dat niet direct aan de orde is.
- Jeugdparticipatie wordt erin beschouwd als een statisch geheel. Dit terwijl in de loop van de projecten zich steeds ontwikkelingen voordoen in de vorm waarin jeugdigen participeren. Er is op het ene moment sprake van informatie aan jeugdigen, het volgende moment kunnen jeugdigen worden geconsulteerd en zo kan het zijn dat dit uiteindelijk uitmondt in medezeggenschap. Bovendien zijn er in bijna alle gevallen bij een meer vergaande vorm van participatie, ook lichtere vormen in het project aanwezig. De bestaande modellen voor participatie bieden niet de mogelijkheid deze procesmatige kant van participatie zichtbaar te maken.
- Hoewel medezeggenschap in het gehanteerde schema de meest vergaande vorm van participatie betreft, betekent dit niet dat zij in de praktijk ook het meeste gewicht heeft. Als jeugdigen namelijk medezeggenschap hebben, beperkt zich dit vaak tot een klein onderdeel. Overleg, in rangorde een stapje lager, strekt zich daarentegen vaak uit over een veel breder gebied. De participatievorm overleg kan daarom in de praktijk meer *betekenis* voor jeugdigen hebben.

Omdat andere omschrijvingen vooralsnog ontbreken, is ervoor gekozen de door Hazekamp gebruikte termen over te nemen, en de omschrijving daarvan aan te passen c.q. uit te breiden. De hantering van deze omschrijvingen biedt hiermee enig inzicht in de manier waarop participatie in de projecten vorm krijgt.

We willen aan de indeling naar de mate van participatie geen absolute waarden toekennen, maar menen dat op deze manier ordening geschapen kan worden. Het zal duidelijk zijn dat er bij veel projecten sprake is van een continuüm, in geen van de initiatieven is 100% medezeggenschap of 100% overleg, maar deze vormen lopen door elkaar heen. Deze indeling is gemaakt aan de hand van de informatie die verkregen is van de telefonisch geïnterviewde personen.

1 Medezeggenschap

Bij deze meest vergaande vorm van participatie nemen jeugdigen op basis van gelijkwaardigheid deel aan projecten.

Jeugdigen hebben een bepalende rol in het project en beslissen mede over de inhoud. Naarmate de leeftijd van de betrokken jongeren lager is of de sociale 'achterstand' groter, nemen volwassenen (een deel van) de rol van hen waar.

Soms ook nemen jeugdigen op basis van gelijkwaardigheid deel aan democratische structuren en/of kunnen zij soms beschikken over een zelfstandig te besteden budget.

De manier waarop de medezeggenschap tot stand komt is verschillend. In een aantal gevallen is er sprake van gestructureerd overleg, waarbij jeugdigen zelf om de tafel zitten met gemeente-bestuurders en soms beslissen over de besteding van (kleine) budgetten.

Bij ongeveer een derde van de geïnventariseerde projecten (vijftien) is sprake van medezeggenschap op een breed terrein. Jeugdigen hebben een volwaardige rol, die vrijwel gelijkwaardig is aan die van andere participanten. Jeugdigen kiezen de activiteiten die worden ondernomen, zij nemen het leeuwedeel van de organisatie voor hun rekening en zorgen in belangrijke mate voor de uitvoering daarvan.

⁴ Zie: Jongeren doen mee aan beleid, Verslag van een onderzoek naar politieke participatie van jongeren op lokaal niveau door J.L. Hazekamp, J. van der Gaauw en J. Nutjens. April 1993, VNG, Den Haag.

Ook bij deze projecten is vrijwel steeds begeleiding van professionele krachten aanwezig. De begeleiding staat enigszins op de achtergrond, maar is wel zeer relevant. Jeugdigen zelf leggen bepaalde vragen bij begeleiders neer. Bovendien is de begeleiding actief bij het sturen van groepsprocessen. Naarmate de doelgroep van het project jonger is en naarmate de positie van jeugdigen waarop het project zich richt problematischer is, is de begeleiding intensiever.

Voorbeelden van projecten met medezeggenschap zijn:

- Almelo, 'Spelenplan Kerkelanden', zij het dat hier ouders van jonge kinderen bepalend zijn.
- Amsterdam, 'Internationale Jongerenuitwisseling', waar jongeren zelf het programma opstellen en hun eigen project maken.
- 'Jeugdparlement' in Bergum, waar jongeren een klein budget mogen besteden.
- Breda, 'Klimwand', waar jeugdigen zelf de activiteiten verzinnen en deze zelfstandig uitvoeren.
- Den Bosch, 'Jeugdsoos Muntelfleerd', die door jongeren zelf beheerd wordt.
- 'Aanzet en de Volgende Zet van Jongeren' in Hilversum, waar beleidsaanbevelingen van jongeren gelijkwaardig zijn aan die van andere participanten.
- 'Wegwijs op het gemeentehuis' in Veldhoven, omdat jongeren daar een budget zelfstandig en in overleg met gemeente-ambtenaren kunnen besteden.

2 Overleg met jeugdigen

In dit geval vindt - in meer of minder gestructureerde vorm - een dialoog plaats met jeugdigen waarin gezamenlijk aan projecten vorm wordt gegeven (opzet, organisatie en uitvoering). Er wordt geluisterd en de geluiden van jeugdigen worden serieus genomen. Zij verstrekken adviezen of opperen ideeën, maar instellingen/begeleiders hoeven deze niet over te nemen. Naarmate de betrokkenen jonger zijn, wordt de rol van vrijwillige of professionele begeleiders groter.

In veel projecten (namelijk ongeveer 10 van de 39) is sprake van deze iets minder vergaande, maar vaak wel brede vorm van participatie. In deze projecten zien we dat jeugdigen meepraten over bepaalde zaken en dat gezamenlijk naar oplossingen gezocht wordt of dat gezamenlijk activiteiten worden ondernomen. Jeugdigen spelen hier een actieve rol: zij verzinnen allerlei dingen en ondernemen een heleboel activiteiten. Er is veel contact tussen jeugdigen en vrijwilligers en mensen van instellingen. Er wordt gesproken, uitgelegd en geluisterd. Als puntje bij paaltje komt hebben jeugdigen geen (mede)beslissingsrecht. Wel wordt er in het algemeen rekening gehouden met de verlangens van de jeugdigen.

Voorbeelden van projecten, waarin overleg de belangrijkste participatievorm is, zijn:

- 'Marokkaans Meidencentrum' te Amsterdam, waar (Marokkaanse) meiden met begeleiding zelf activiteiten en cursussen verzinnen en organiseren.
- 'Kijk op de wijk Middelsluis' te Cromstrijen, waar met kinderen de leefbaarheid in een wijk is bevorderd.
- Schiedam, 'Kindergemeenteraad', waar het ernaar uitziet dat de gemeenteraad de voorstellen van de kinderen zal overnemen.
- 'Jongerenraad' in Vught, die ten doel heeft jeugd te betrekken bij het reilen en zeilen van een gemeente.
- 'Kinderen aan het roer' te Zwijndrecht, waar kinderen ideeën en wensen ventileerden over de inrichting van hun leefomgeving die in grote lijnen zijn gehonoreerd.

3 Consultatie van jeugdigen

Ook deze derde vorm van participatie zijn we bij de inventarisatie tegen gekomen. Hoewel we ervan uitgaan dat deze in ruime mate voorkomt, hebben we er niet zoveel voorbeelden van opgenomen, omdat de participatievorm minder vergaand is.

In dit geval wordt bij het opzetten en organiseren van activiteiten de mening van jeugdigen gevraagd, maar hebben deze niet het voortouw. De organisatie daarvan ligt veelal in handen van begeleiders, die vaak ook het initiatief hebben genomen.

Bij deze projecten zijn jeugdigen vooral actief in de uitvoering. Zij geven in belangrijke mate vorm aan de activiteiten die zich veelal in de eigen leefomgeving afspelen. De organisatie daarvan ligt in handen van begeleiders, die vaak ook het initiatief hebben genomen. Jeugdigen hebben daarbij overigens wel een stem in het kapittel, maar hun rol hierbij is passiever dan bij projecten met overleg.

Jeugdigen worden soms actief geïnformeerd door middel van georganiseerde ontmoetingen en er wordt geluisterd naar jeugdigen die hun mening rechtstreeks uiten. We noemen drie voorbeelden:

- Den Haag, '*Alle stemmen gelden*', waar jongeren deelnemen aan een door de gemeente opgezet project en informatie wordt uitgewisseld met vertegenwoordigers van de gemeente en belangenorganisaties.
- Middelburg, '*Klaarovers niet langer vogelvrij*', waar het initiatief bij begeleiders ligt en deze de oplossing voor het verkeersprobleem (een drempel) kozen.
- Velzen, '*Speelruimteplan Gildenbuurt*', waar kinderen worden ingeschakeld bij een plan voor de herinrichting van een speelplek.

4 Informatie van en voor jeugdigen

In de inventarisatie is een enkel project opgenomen waar informatie de participatievorm is. In deze projecten is de rol van jeugdigen passief en beperkt men zich vooral tot het uitwisselen van informatie. De jeugdige geeft informatie over de eigen behoeften of krijgt informatie over allerlei onderwerpen, zoals het gemeentelijk (jeugd)beleid. Soms gaat de informatiestroom zelfs in één richting: van jeugdige naar overheid of instelling.

Een voorbeeld is:

- Alkmaar, '*Omnibus onderzoek*', waar onderzoek is gedaan naar de wensen van jeugdigen waaraan nauwelijks vervolg is gegeven.

2.4 Slaag- en faalfactoren

Bij de interviews met projectmedewerkers tijdens de brede inventarisatie is steeds gevraagd naar factoren die het succes en het mislukken van een project bepalen.

Algemeen wordt gezegd dat er aan twee kanten een *bereidheid* tot participatie moet bestaan. Ten eerste moeten jeugdigen het zelf willen. Maar dat alleen is niet voldoende. De ideeën en initiatieven van jeugdigen moeten ingang vinden bij instellingen en overheden. Een negatieve reactie van een gemeente kan een goed initiatief torpederen. Andersom kan door een meewerkende gemeente de noodzakelijke randvoorwaarden gecreëerd worden voor een goed project.

Ook jeugdparticipatie is mensenwerk. Zonder enthousiaste, actieve en deskundige *individue*n, zowel jeugdigen als ouders, vrijwilligers en professionals, is geen succes mogelijk.

Begeleiding van jeugdigen wordt, in elk geval door de begeleiders zelf, als essentieel gezien. Zeker bij wat langduriger processen, waarbij de kans op afhaken van jeugdigen groter is, moet veel tijd gestopt worden in het actief houden van jeugdigen. Ook groepsprocessen moeten worden begeleid.

De begeleiding mag niet zover gaan dat initiatieven van jeugdigen worden *overgenomen*. Begeleiding moet ondersteuning bieden aan jeugdigen, maar moet hen in hun waarde laten.

Jeugdparticipatie is geen uitgekristalliseerd geheel en er wordt veel geëxperimenteerd. Jeugdigen moeten hiervoor de *tijd* krijgen. Er is sprake van een leerproces, hetgeen budgettaire consequenties heeft: het kost meer tijd en derhalve soms ook meer energie en geld dan verwacht.

De participatie moet *aansluiten bij de beleving* van jeugdigen. Dit geldt zowel voor het onderwerp (bijvoorbeeld jeugdcultuur) als de plaats waar het plaatsvindt: in de buurt waar de jeugdige woont en de vrije tijd doorbrengt. Een project dat aansluit bij de beleving van jeugdigen heeft een grotere kans van slagen.

Geïsoleerde activiteiten hebben weinig kans van slagen. Met bestaande initiatieven in de omgeving van jeugdigen moet zoveel mogelijk worden *samengewerkt*. Projecten moeten ingebed worden in andere initiatieven, dan wel daarmee in relatie staan. Vaak gaat het daarbij om initiatieven in de sfeer van de sociale vernieuwing.

Publiciteit heeft vaak een ondersteunende rol. Het kan dienen om iets af te dwingen bijvoorbeeld bij een gemeente.

Overheden en instellingen moeten de moeite nemen *de taal* van jeugdigen te spreken omdat communicatie anders zeer veel problemen oplevert en participatie frustreert.

Veel gesprekspartners geven te kennen dat de kans op succes groter is naarmate het project nadrukkelijker gericht is op *concrete doelen*. Deze doelen moeten herkenbaar zijn voor jeugdigen en zij moeten zich daarin kunnen vinden.

Aan de slaag- en faalfactoren wordt nog verdere aandacht geschonken in de in hoofdstuk 3 beschreven voorwaarden voor zinvolle participatie.

3 Vijf projecten uitgelicht

Het onderzoek binnen de vijf geselecteerde gemeenten is beleidsgericht. Er is vooral ingegaan op de volgende vragen:

- 1 Is er een wens tot voortzetting of verbreding van de bestaande projecten en zo ja, wat zijn daarvoor de voorwaarden?
- 2 Welke mogelijkheden zijn er voor een structureel beleid op het terrein van jeugdparticipatie en welke plaats heeft participatie binnen het lokale jeugdbeleid?
- 3 Op welke wijze willen gemeenten in de toekomst met jeugdparticipatie omgaan?

Na een korte karakteristiek van jeugdparticipatie in de vijf onderzochte gemeenten, gaan we in paragraaf 3.1 in algemene zin op deze vragen in. Er is voor gekozen om niet over elke gemeente afzonderlijk te rapporteren. Dit hoofdstuk is vooral geschreven met het oog op de toekomst, waarbij het er om gaat algemene leerpunten en aanbevelingen over de verdere handelswijze van gemeenten en WVC te formuleren. Bovendien kan zo een meer homogeen beeld worden gegeven. Wel wordt in deze rapportage ingegaan op de specifieke aspecten van een gemeente wanneer die afwijken van het algemene beeld.

De gesprekken met actieve jeugdigen geven we weer in paragraaf 3.2.

3.1 Jeugdparticipatie volgens volwassenen

Korte karakteristieken

Cromstrijen is een kleine gemeente op de Zuid-Hollandse eilanden met ongeveer 13.000 inwoners. Het project in deze gemeente is opgezet door het jeugdwerkbureau JanZeuen.

In het project streeft de gemeente naar een bottom-up benadering. De aanpak moet vanuit de jeugdigen zelf komen en gericht zijn op concrete resultaten. De gemeente staat een wijk- of buurtgerichte aanpak voor, die te typeren valt onder de naam sociale vernieuwing. De wethouder zegt erover:

"Processen in de wijken moeten de processen in het gemeentehuis gaan bepalen".

Er staat geen beleid voor jeugdparticipatie op papier omdat dit alleen maar tot structuren zou leiden die (ongewild) benut kunnen worden om problemen af te schuiven.

Utrecht is de grootste gemeente die in deze ronde is opgenomen. In Utrecht staat er wel beleid op papier: het beleid voor kinderopparticipatie is namelijk vastgelegd in de nota Kind en Openbare Ruimte. Aanvankelijk zorgde de Dienst Welzijn voor de uitvoering van de nota. De Dienst Wijk- en Stadsbeheer zal op korte termijn deze uitvoering overnemen. De benadering is top-down. Ook in Utrecht wordt een beleid van sociale vernieuwing uitgevoerd. De aanpak is wijk- of buurtgericht en men richt zich op concrete doelen. Een typerende uitspraak van de geïnterviewde ambtenaar is:

"Kinderinspraak is geen doel op zich, het moet betrekking hebben op iets dat de moeite waard is om uit te voeren".

In Leiden is nog weinig beleid zichtbaar op het terrein van jeugdparticipatie. Wel staat het onderwerp op de politieke agenda en zullen in de toekomst initiatieven worden genomen. Leiden ziet een belangrijke rol voor intermediairs weggelegd: het jongerenwerk heeft een cruciale rol bij het maken van een vertaalslag van jeugdigen naar bestuur.

De geïnterviewde jongerenwerkster heeft duidelijke opvattingen van de rol van het jongerenwerk in jeugdparticipatie, zij zegt:

"Jongeren komen voor zichzelf en niet voor mij".

In de gemeente Gouda heeft kinderp participatie in de Raambuurt vooral door een goede samenwerking tussen een aantal actieve bewoners en de gemeentelijke dienst Stadsvernieuwing vorm gekregen. De dienst hanteert een wijk- of buurtgerichte aanpak en stimuleert daarbij de participatie van bewoners.

Regelmatig overleggen kinderen uit de buurt met gemeente-ambtenaren, maar ook zitten zij om de tafel met een wethouder. Er wordt snel gereageerd op de initiatieven die de kinderen naar voren brengen.

In Gouda is jeugdparticipatie geen onderdeel van het jeugdbeleid. Desalniettemin is er een zeer grote betrokkenheid van kinderen bij het reilen en zeilen van hun eigen woon- en leefomgeving. Gemeente, buurt en kinderen reageren op elkaars voorstellen, zoeken eventueel alternatieven en bereiken overeenstemming. Een ambtenaar zegt:

"Het is voor ons ook leuker als je samenwerkt met de bewoners".

In de gemeente Hoorn is een combinatie zichtbaar van jeugdparticipatie op initiatief van jeugdigen zelf en jeugdparticipatie waarbij de gemeente de eerste stap heeft gezet. In het eerste geval gaat het om een groepje jongeren die in overleg en samen met de gemeente een activiteitscentrum voor elkaar hebben gekregen. Het tweede geval betreft een onderzoek van de gemeente met daaraan gekoppeld de jeugdadvisraad.

"Jeugdparticipatie is investeren in de toekomst",

zegt de geïnterviewde wethouder. Dit tekent de aandacht die er in Hoorn is voor dit onderwerp.

In deze gemeente ziet men vooral toekomst in vormen van incidentele participatie. De aandacht van jeugdigen is vaak een beperkte tijd op een bepaald onderwerp gericht. Nieuwe onderwerpen houden het voor hen interessant.

Voortzetting en verbreding

Het belang van jeugdparticipatie is volgens de geïnterviewden vooral dat jeugdigen zelf verantwoordelijkheid gaan dragen. Men hecht veel waarde aan het feit dat jeugdigen op die manier een volwaardiger positie verkrijgen. Jeugdigen moeten aangeven wat ze willen en daaraan invulling kunnen geven. Voorkomen moet worden dat zij zich op zichzelf terug trekken en in een isolement terecht komen. Onder meer door te participeren, kunnen hun problemen aan de oppervlakte komen; dit biedt op de langere termijn mogelijkheden hierop in te spelen.

Op veel plaatsen is de inventarisatie van de wensen van jeugdigen dan ook de eerste stap op weg naar participatie. In Hoorn is er speciaal een onderzoek naar ingesteld en in Utrecht zijn kinderconferenties georganiseerd waarbij de wensen van kinderen naar voren zijn gekomen. In Gouda komt veel aan de oppervlakte doordat de projectbegeleider goede voelhorens in de buurt heeft en doordat ambtenaren directe contacten onderhouden in de wijk. In Cromstrijen is een enquête onder buurtbewoners (en jeugdigen) gehouden. Leiden wil jongerenwerkers benutten om informatie over jeugdigen te krijgen.

Het kennen van wensen en verlangens van jeugdigen is één. Daarnaast is de reactie daarop van belang.

Men meent dat serieus gereageerd moet worden op de wensen en verlangens die jeugdigen naar voren brengen. Als dat niet gebeurt raken zij gefrustreerd en is de kans groot dat ze afhaken. Dit betekent niet dat zomaar aan alle wensen gevolg gegeven moet worden. Integendeel: de grenzen van wat mogelijk is moeten duidelijk gemaakt worden. Als bijvoorbeeld om financiële redenen een bepaalde wens niet gehonoreerd kan worden moeten jeugdigen hierover goed worden geïnformeerd. Het is de ervaring dat wanneer voldoende informatie wordt gegeven, jeugdigen dit in het algemeen accepteren of accoord gaan met een goedkoper alternatief.

De geïnterviewden zien nog andere positieve gevolgen voor jeugdigen van participatie. De belangrijkste zijn dat de zelfredzaamheid wordt bevorderd en dat afhankelijkheidsrelaties kunnen worden doorbroken.

Daarnaast ziet men ook belangrijke voordelen voor de samenleving, namelijk:

- jeugdigen krijgen meer binding met de woon- en leefomgeving,
- vandalisme en andere vormen van veelvoorkomende criminaliteit kunnen worden teruggedrongen,
- de integratie van jong en oud in wijken kan gestimuleerd worden.

Gezien het belang dat men hecht aan jeugdparticipatie menen de gesprekspartners in het algemeen dan ook dat de bestaande projecten (c.q. de daarin gehanteerde werkwijze) moeten worden voortgezet. Dan wel dat vergelijkbare projecten en initiatieven een kans moeten krijgen. Hierbij wordt echter wel gewezen op de beperkte aanwezigheid van financiële middelen.

De vraag in hoeverre naar verbreding van de bestaande projecten gestreefd wordt, is moeilijker te beantwoorden. Verbreding heeft verschillende dimensies, waarbij gedacht kan worden aan een toename van het aantal actief participerende jeugdigen, de uitbreiding naar andere beleidsterreinen, meer structurele vormen van participatie en het bereiken van een hoger niveau van participatie. De geïnterviewden geven in het algemeen aan positief tegenover dergelijke vormen van verbreding te staan. Echter, er wordt niet aangegeven op welke manier men daar concreet aan werkt of in de toekomst aan zal gaan werken. Eerder zegt men voorzichtig te zijn en niet te hard van stapel te willen lopen:

- Utrecht geeft aan eerst de kinderparticipatie verder vorm te willen geven volgens de in een nota uitgezette lijnen. Er is onvoldoende ambtelijke capaciteit beschikbaar voor een actief beleid in de richting van andere leeftijdsgroepen.
- Gouda geeft aan dat de aanpak via het Stappenplan goed werkt in de Raambuurt, maar dat deze niet zonder meer overgezet kan worden naar andere wijken.
- Hoorn zegt vooral brood te zien in incidentele vormen van participatie en zich daarop te willen richten.

Het feit dat duidelijke methodieken ontbreken om de participatie van jeugdigen te bevorderen zou een rol kunnen spelen in het ontbreken van initiatieven tot verbreding.

Van een verdere verbreding kan geen sprake zijn als de bestaande projecten zelf niet goed vorm krijgen. De belangrijkste voorwaarden voor verbreding die door de diverse geïnterviewden worden genoemd zijn:

- Kies voor een bottom-up benadering: laat jeugdigen zelf aangeven waaraan behoefte is en leg de uitvoering van het project dicht bij hen.
- Zorg voor een goede informatie-voorziening: maak jeugdigen in de eigen gemeente duidelijk wat de mogelijkheden en de onmogelijkheden zijn.
- Zorg voor een snelle reactie op een vraag van jeugdigen; een klein budget dat snel kan worden ingezet maakt dit gemakkelijker.
- Betrek scholen waar alle jeugdigen immers een groot deel van hun tijd doorbrengen.
- Een goede communicatie met jeugdigen is van zeer groot belang, hierbij moet de gemeente afstappen van haar ambtelijk taalgebruik en zich redelijk en begrijpelijk opstellen.
- Het moet gaan om projecten met concrete onderwerpen en niet om zaken van een hoog abstractieniveau (soms wordt hieronder ook een (politiek) adviesorgaan van jeugdigen verstaan).
- Initiatieven van jeugdigen moeten gehonoreerd worden, in elk geval moet er serieus en met argumenten worden gereageerd.
- Zeker bij projecten voor kinderen is inzet van enthousiaste, praktisch ingestelde en flexibele volwassenen noodzakelijk.
- Zorg ervoor dat de participatie onderdeel is van een wijk- of buurtgerichte aanpak.
- Maak zichtbaar dat er een brede ambtelijke en politieke steun is voor dergelijke initiatieven, dat kan door bijvoorbeeld de burgemeester met ambtsketen (zeker voor kinderen een belangrijke symboolfiguur) een rol te geven.
- Vooral voor de jongere leeftijdsgroepen is herhaling een belangrijk element. Een eenmalig project zet geen zoden aan de dijk.

De mogelijkheden voor een structureel beleid van jeugdparticipatie

Uit de interviews blijkt dat in de praktijk nauwelijks sprake is van een zelfstandig beleid van jeugdparticipatie. De geïnterviewden nemen jeugdparticipatie veelal mee als een onderdeel van algemeen te ontwikkelen beleid op een bepaald terrein. In veel gevallen gebeurt dat impliciet.

De gemeente Utrecht vormt hierop een uitzondering: in de nota Kind en Openbare Ruimte wordt de eigen inbreng van kinderen geregeld. Ook bestaan hier plannen om bijvoorbeeld door de toevoeging van een kinderparagraaf aan de inspraakverordening, de participatie te verbreden.

In de interviews worden verschillende mogelijkheden aangegeven waarbij jeugdparticipatie op beleidsniveau aansluiting kan vinden. In de ene gemeente gebeurt dat bij de sociale vernieuwing (hoewel landelijk gezien jeugdparticipatie de laatste jaren onderbelicht is gebleven), in een andere als onderdeel van bestuurlijke vernieuwing en in een derde past men de participatie toe in de wijk- of buurtgerichte benadering. De sociale en bestuurlijke vernieuwing waar op veel plaatsen mee wordt gewerkt, ziet men voor de toekomst als voertuig waarin jeugdparticipatie mee kan liften. Dit omdat de doelstellingen vergelijkbaar zijn. Overeenkomstig kenmerk van deze benaderingen is immers dat men burgers serieus neemt en inspeelt op de bestaande behoeften. In alle gevallen gaat het erom dat de burgers (jong en oud) bij het reilen en zeilen van hun eigen omgeving betrokken worden. Soms is dat de school, soms de buurt en op een ander moment de gemeente.

Door verschillende gemeenten wordt aangegeven dat voor een succesvolle benadering van jeugdparticipatie een cultuuromslag plaats moet vinden bij gemeenten en (welzijns)instellingen. Ambtenaren, bestuurders en werkers van instellingen zijn veeleer gewend om van bovenaf te bepalen wat goed is voor de burgers. Bij een beleid van sociale vernieuwing en een wijk- of buurtgerichte benadering moeten initiatieven vanuit de bevolking zelf juist gestimuleerd worden en moet de gemeente vraaggericht te werk gaan. Het kost veel tijd om een dergelijke cultuuromslag te bewerkstelligen.

Een ander probleem dat hierbij opdoemt is dat van de verkokering. Op veel plaatsen is nog steeds sprake van afdelingen of diensten die langs elkaar heen werken in plaats van elkaar te versterken. Bij jeugdparticipatie moeten bijna per definitie meerdere afdelingen betrokken worden, zoals welzijn, wijk- en stadsbeheer, verkeer, milieu en onderwijs. Het toegenomen streven naar ontkokering kan een stimulans betekenen voor initiatieven voor jeugdparticipatie. In de praktijk echter zien we dat de participatie zich veelal binnen één sector afspeelt en dat er nog maar weinig sprake is van een bredere inzet. Uitzondering hierop vormt Gouda, waar op buurtniveau wel meerdere gemeentelijke afdelingen zijn betrokken.

In een aantal, maar niet in alle gevallen wordt jeugdparticipatie in verband gebracht met een integraal of samenhangend jeugdbeleid. Dit is bijvoorbeeld het geval in Hoorn en Leiden. In Hoorn is in het kader van een integraal jeugdbeleid een onderzoek ingesteld naar de wensen van jongeren. In het verlengde daarvan wordt gewerkt aan een plan van aanpak waar ook jeugdparticipatie onderdeel van is. In Leiden is jeugdparticipatie een aandachtspunt binnen het algemene jeugdbeleid, waarbij het van belang is contacten tussen politici en jongeren te verbeteren.

Wanneer vervolgens op de praktische merites van jeugdparticipatie wordt ingegaan, spreekt men van een wijk- of buurtgerichte aanpak of buurtbeheer waarin deze vorm moet krijgen. Anderzijds wordt ook een aantal malen aangegeven dat jeugdparticipatie meer in het gewone beleid op andere terreinen meegenomen zou moeten worden. Zo zou bijvoorbeeld bij herprofilering of herinrichting van openbare ruimte ook standaard aandacht moeten zijn voor de wensen van jeugdigen. Er zouden procedures moeten worden ontwikkeld om de participatie van jeugdigen ook dan te realiseren.

De toekomst van jeugdparticipatie

Gezien het belang dat in de vijf gemeenten gehecht wordt aan jeugdparticipatie wekt het geen verbazing dat men er in de toekomst ook aandacht aan wil besteden. Hierin zijn een aantal factoren bepalend:

- de noodzaak van een verbetering van het contact tussen politici en jeugdigen,
 - de noodzaak om als gemeente vraag-, in plaats van aanbodgericht te werken.
- Gemeenten geven dan ook aan zeker door te zullen gaan met de lopende projecten of met vergelijkbare initiatieven. Zij zien daarbij als belangrijke taak voor zichzelf het realiseren van randvoorwaarden. Hierbij wordt vooral het zorgen voor financiering genoemd.

De geïnterviewden spreken uit een grote behoefte te hebben aan ideeën voor zinvolle en leuke projecten. Men geeft aan dat er tot dusverre geen overzicht bestaat van projecten voor jeugdparticipatie, terwijl dat wel heel nuttig zou zijn.

Naast ideeën is men op zoek naar methodieken van jeugdparticipatie. Er bestaat grote behoefte aan kennisoverdracht van de verschillende initiatieven die op veel plaatsen worden ondernomen. Men is vooral geïnteresseerd in de praktische gang van zaken. Hierbij zou zeker ook ingegaan moeten worden op mogelijke knelpunten. Dit om te voorkomen dat iedereen zelf het wiel moet uitvinden en onnodig de neus zal stoten. Een suggestie die in dit verband werd gedaan is beleidsambtenaren en projectmedewerkers uit een provincie te organiseren. Andere suggesties zijn het opstellen van een draaiboek voor jeugdparticipatie of de inrichting van een informatiepunt. Ook een conferentie over dit onderwerp, waarbij verschillende projecten zich presenteren, acht men zinvol.

Alle geïnterviewden geven aan dat het ministerie van WVC in de informatievoorziening een belangrijke taak heeft. Het ministerie moet zorgen voor een landelijk overzicht van projecten, voor kennisoverdracht en voor methodiekontwikkeling. Daarnaast zou het ministerie jeugdparticipatie kunnen stimuleren door de opzet en financiering van experimentele projecten. Door Cromstrijen wordt erop gewezen dat zeker ook aan de kleinere gemeenten aandacht geschonken moet worden.

3.2 Jeugdparticipatie in de ogen van jeugdigen

Beweegredenen

Aan de actieve jeugdigen is gevraagd waarom zij deelnamen aan de projecten, en wat zij vinden van deelname. Het unanieme antwoord is dat het vantevoren "wel leuk" leek en dat het ook "wel leuk" is. Bij doorvragen blijken er echter wel verschillen te zijn, die samen lijken te hangen met de opzet van het project en dan met name met de oorsprong van het initiatief.

In twee gemeenten, Cromstrijen en Utrecht, zijn de jeugdigen door de begeleiding uitgenodigd om deel te nemen aan het project. Deze deelnemers lijken niet te weten waarom zij zijn gekozen. Gevraagd naar hun reden om inderdaad mee te doen geeft ongeveer de helft aan dat het ze leuk leek. Het geselecteerd worden voor een speciale klus zal hier zeker bij meespelen. Ruwweg de andere helft geeft aan dat ze mee hebben gedaan omdat ze uitgenodigd zijn; kennelijk hebben ze niet overwogen dat ze kunnen weigeren.

De redenen om actief te worden bij de groepen in Gouda, Hoorn en Leiden zijn explicieter. In Hoorn hebben de deelnemers van de adviesgroep Natuur en Milieu zich aangemeld naar aanleiding van een enquête van de gemeente. Zij willen graag iets voor het milieu doen. Voor hun motivatie is belangrijk dat het initiatief voor de adviesgroep is uitgegaan van de gemeente. Dit geeft voor hen aan dat ze met iets zinnigs bezig zijn. En daarnaast zeggen ze dat het gewoon leuk is om te doen, vooral omdat ze voor vergaderingen en dergelijke elke keer weer bij elkaar komen. Zelf noemen ze hierbij dat er snoep is, en dat ze in een gebouw van het jeugdwerk vergaderen waar ze zich prettig voelen en waar ze over de gang kunnen rennen.

In Gouda zijn de geïnterviewde jeugdigen direct belanghebbenden; zij hebben een plan gemaakt om van een braakliggend stuk grond in hun buurt een tijdelijke speelplek te maken. Hun beweegreden is het willen (kunnen) gebruiken van dat stuk grond. En verder zijn het samen bedenken van het plan en de daarbij behorende activiteiten op zich al spannend.

Voor de groep in Leiden biedt het project de deelnemers de kans om serieus met muziek aan de gang te gaan, en op een positieve manier protest te laten horen.

Ook is aan de actievelingen gevraagd waarom volgens hen anderen juist niet meedoen. Deze vraag is voor de jongere leeftijdsgroepen moeilijk te beantwoorden. Ze kunnen zich daar niet zo goed in verplaatsen. Volgens leden van de twee oudere groepen (Hoorn en Leiden) zijn veel jeugdigen niet gemotiveerd omdat ze het idee hebben dat ze toch niets kunnen bereiken. En daarbij hebben ze veel andere activiteiten (school (examens), sport, bijbaantjes en dergelijke), waardoor ze wel heel gemotiveerd moeten zijn om nog tijd vrij te maken voor andere zaken.

Voorwaarden voor zinvolle participatie

Informatie is een belangrijk aspect van participatie, het lijkt een enigszins vergeten en ondergewaardeerde rol te hebben. Het betreft dan zowel informatie over de randvoorwaarden bij projecten als over concrete aspecten rondom de uitvoering van plannen.

Zo hadden de geïnterviewde jongeren in Utrecht en Cromstrijen geen concrete informatie over hun mogelijkheden, het beschikbare budget en de termijn waarop zaken gerealiseerd zouden kunnen worden. Dit betekent dat ze erg afhankelijk zijn van begeleiders, en dat het gevoel zèlf iets te kunnen ondernemen gering blijft. Een dergelijke situatie werkt ook misverstanden in de hand. Gevraagd naar de inzet van de gemeente zei een groep jongeren dat deze niet bij hun project betrokken is en dat er waarschijnlijk ook geen budget beschikbaar is. Bij navraag bij de begeleiders bleek echter dat het project gestart is door de gemeente, en dat er f 50.000 beschikbaar is. Deze informatie is niet overgekomen bij de jongeren.

Naarmate de andere groepen over meer informatie beschikken, kunnen zij ook duidelijker uitspraken doen over de haalbaarheid van hun plannen.

Daarnaast hebben jeugdigen behoefte aan concrete argumenten bij de bespreking van hun plannen. Afwijzing zonder meer vinden zij zeer demotiverend. Het is belangrijk dat duidelijk wordt waarom iets niet haalbaar is of waarom een plan aangepast moet worden. Alleen in Gouda weten de groepsleden exact wanneer zij een reactie kunnen verwachten van de gemeente, en waarom onderdelen van hun plannen niet uitgevoerd kunnen worden. Ze zijn hier zeer tevreden over, en hebben het gevoel dat hun plannen serieus genomen waren.

In een paar andere groepen gaven de deelnemers ook aan te weten, dat niet zomaar alles kan. Zij zijn bereid mee te denken over alternatieven, maar dan willen ze wel weten waarom iets niet kan en wat dan wel kan.

Ten tweede is communicatie van belang. Een belangrijk aspect van participatie is voor jeugdigen het feit dat er naar hen geluisterd wordt. Dit aspect wordt tijdens de interviews herhaaldelijk genoemd. De groep in Hoorn geeft expliciet aan dat hun motivatie voor een groot deel bepaald wordt door hun verwachting dat de gemeente hen serieus neemt, en waarde hecht aan wat zij vinden.

Volgens onze gesprekspartners in Utrecht, Cromstrijen en Gouda is het ook echt nodig dat naar de jeugd geluisterd wordt, omdat zij zelf eigenlijk het best weten wat er moet gebeuren als het om speelplekken gaat. Volgens al deze jeugdigen levert dat leukere speelplekken op die meer gebruikt zullen worden.

Uit de gesprekken blijkt dat met name de groepen waarbij begeleiders de contacten met de gemeente onderhouden, geen concrete ideeën hebben over de rol van de gemeente bij hun project. Dit speelt in Utrecht en Cromstrijen, en in mindere mate ook in Hoorn en Leiden. De deelnemers geven aan dat volgens hen de gemeente eigenlijk niet in jongeren geïnteresseerd is, en dat jeugdbelangen niet hoog op de agenda staan.

Een belangrijk aspect van communicatie, vormt de manier waarop geluisterd wordt, en de mate waarin de mening van jeugdigen gevraagd wordt. Of zoals een meisje in Utrecht zei: *"ze luisteren wel, maar niet genoeg"*. Dat 'genoeg luisteren' heeft twee kanten.

Ten eerste de mate waarin de mening van jeugdigen gevraagd wordt. In Utrecht is aan de jeugd gevraagd welke speelplekken opgeknapt moeten worden en in de algemene enquête ook welke behoeften er zijn. Bij de daadwerkelijke inrichting van de speelplekken in de wijk Overvecht is de kindercommissie echter niet betrokken. De groep geeft zelf aan dit jammer te vinden.

Ten tweede is het voor jongeren belangrijk dat hun opvattingen serieus genomen worden en dat volwassenen deze niet te snel aanpassen aan hun eigen normen. Opvattingen van jeugdigen en volwassenen over wat leuk is kunnen sterk uiteenlopen. Een voorbeeld hiervan deed zich voor toen we bij een interview een gezamenlijk bezoek brachten aan een speelplaats. Een meisje merkte op dat een bepaalde schommel op een speelplek alleen leuk is als er een plas water onder ligt. Met die plas eronder is het moeilijker er op te komen en kun je lekker op een soort eilandje kletsen met elkaar. De begeleidende volwassenen echter schreven op dat onder de schommel een kuil is ontstaan en dat daar dus tegels moeten komen. Het meisje moest haar opmerking nog een aantal malen herhalen voordat de volwassenen hoorden wat ze zei. Vervolgens werd dit door hen met vriendelijke spot ontvangen.

Goedwillende volwassenen kunnen op deze manier alle spanning en avontuur (al gaat het maar om natte voeten) uit een speelplek halen op basis van hun eigen normen.

Opvallend is dat door geen van de geïnterviewde jongeren is genoemd dat volwassenen, en dan speciaal gemeente-ambtenaren, voor hen onbegrijpelijke taal spreken. Dit wil niet zeggen dat ambtelijk taalgebruik nergens een probleem is. In de vijf gemeenten waar de gesprekken gevoerd zijn, is men al enige tijd bezig met jeugdparticipatie. Men heeft hier dus al de nodige ervaringen in de communicatie met jeugdigen.

In de onderzochte vijf gemeenten lijkt het probleem meer te liggen in verschillende opvattingen van begrippen. Zo kan de invulling van het begrip 'tijd' bij ambtenaren en jeugdigen sterk uiteenlopen. Een voorbeeld is het verhaal van een tiener, die wist dat een groep jongeren de gemeente gevraagd had om basketbalpalen op een terreintje. Er waren (vage) toezeggingen gedaan, *"nou, en dat is nu al héél lang geleden maar er is nooit iets gebeurd"*. Bij doorvragen blijkt 'heel lang geleden' een half jaar te zijn; voor volwassenen waarschijnlijk een vrij normale wachttijd. Voor jongeren is dit echter onoverzichtelijk lang, zeker als geen goede informatie gegeven is over bijvoorbeeld de termijn waarop iets verwacht kan worden.

Ten derde is een goede begeleiding een voorwaarde. Jongeren geven zelf aan dat ze zonder hulp van begeleiders minder zouden bereiken of helemaal niet bij elkaar zouden komen. Dit geldt zeker voor groepen die op initiatief van volwassenen zijn ontstaan. Maar ook de jongeren die op eigen initiatief actief zijn geven aan dat de inbreng van volwassenen belangrijk is. De betrokken volwassenen zijn over het algemeen professionals, sociaal cultureel werkers en leraren. De rol van ouders was in de onderzochte gemeenten miniem. Als ouders wel betrokken zijn gaat dit kennelijk vanzelfsprekend. Eén van de geïnterviewde jongeren zegt:

"Als je thuis aan tafel een plan zit te bedenken en te tekenen, dan helpt je moeder toch vanzelf mee".

De argumenten die door jongeren genoemd worden voor het belang van begeleiding zijn zowel praktisch als inhoudelijk. Praktisch spelen begeleiders een rol bij het bijeenroepen en -houden van de groep en zorgen ze voor ondersteuning bij het uitwerken van plannen (bijvoorbeeld tekstverwerking en financieel overzicht). Sommige jongeren geven aan dat zij door gemeenten niet serieus genomen worden vanwege hun leeftijd, en dat volwassenen dan een communicatieve schakel kunnen vormen naar officiële instanties. In dat geval schakelen de jongeren volwassenen met name in bij de organisatie van gesprekken met officiële instanties.

De jongeren voeren die gesprekken vervolgens zelf, al dan niet in aanwezigheid van de volwassenen die hen helpen.

Inhoudelijk speelt de begeleiding met name een rol bij projecten die door volwassenen zijn opgezet. Het meest uitgesproken hierin is het project in Cromstrijen, waar gewerkt wordt aan de hand van een door JanZeuren ontwikkelde methode.

De invulling van de rol van begeleider kan echter zeer verschillend zijn. Deze varieert van op afroep beschikbaar zijn voor praktische hulp tot expliciet leiding geven, waardoor de jeugdigen als het ware in een schoolse situatie participeren en het initiatief hen uit handen genomen wordt. Beide uitersten zijn we tegengekomen in het onderzoek.

Bij één project is de opstelling van de begeleiding zeer terughoudend. De jeugdigen zelf zijn hier zeer tevreden over en zijn er trots op dat zij zo zelfstandig mogelijk functioneren; er is hier sprake van een volwassen relatie. De begeleider staat hen bij met praktische hulp en zorgt voor de randvoorwaarden. Inhoudelijk wordt hij alleen op verzoek van de groep betrokken. Toen tijdens het gesprek door de interviewers suggesties voor mogelijke andere activiteiten besproken werden, reageerden de groepsleden hier enthousiast en enigszins verbaasd op. Kennelijk was dit voor hen een nieuwe situatie, die verrassende gezichtspunten opleverde.

Bij een ander project heeft de begeleiding een dermate grote rol dat jongeren aan de begeleiders (moeten) vragen of ze bij elkaar mogen komen. Dit, hoewel de groep jongeren naar aanleiding van eerdere activiteiten verdere plannen heeft en deze helder kan formuleren. Door de begeleiding wordt deze situatie in stand gehouden doordat de groep te kennen wordt gegeven dat ze moeten wachten tot er weer behoefte is aan hun activiteiten.

Een vierde voorwaarde voor zinvolle participatie is een goede **formele reactie** op de initiatieven en wensen van jeugdigen. De deelnemers aan de onderzochte projecten geven aan dat het van belang is dat jeugdigen het gevoel krijgen serieus genomen te worden door officiële instanties. Voor hen is een belangrijke graadmeter of er op korte termijn concrete reacties komen op hun initiatieven. Dit kan bijvoorbeeld zijn de termijn waarop jongeren een reactie van de gemeente op een plan kunnen verwachten, of de wijze waarop plannen uitgevoerd zullen worden. Maar ook het ontvangen van antwoord op een brief is belangrijk. Vrijwel alle jongeren geven aan dat zij vaak horen dat brieven van jeugdigen aan de gemeente niet beantwoord worden en dat dit zeer ontmoedigend werkt. Verder is het voor de motivatie van jongeren belangrijk dat er resultaten zichtbaar zijn van hun initiatieven. Dat wil zeggen dat het niet alleen belangrijk is dat er naar hen geluisterd wordt, maar dat er ook iets mee moet gebeuren. De betrokken jongeren geven aan dat zij niet snel met initiatieven zouden komen als zij het idee hebben dat hun plannen niet uitgevoerd worden zonder dat daarvoor goede argumenten gegeven worden.

Belangrijke aspecten van jeugdparticipatie

Uitstralingseffect

In principe kan jeugdparticipatie door een klein aantal jeugdigen invloed hebben op een veel grotere groep. Doordat vriendjes, vriendinnetjes, klasgenoten en buurtgenoten horen wat er gebeurt en kunnen zien wat de resultaten zijn, krijgt een veel grotere groep jeugdigen zicht op - en mogelijk trek in - de participatiemogelijkheden. Dit uitstralingseffect kan echter naar twee kanten werken, positief en negatief.

In de praktijk lijkt het uitstralingseffect naar anderen niet zonder meer positief. Desgevraagd zeggen de geïnterviewde jeugdigen dat anderen het wel interessant en leuk vinden en het ook jammer vinden dat zij zelf niet meedoen. In die zin lijken participatieprojecten dus een positieve uitstraling te hebben en ook de status van de direct betrokken jeugd te verhogen.

Anderzijds geven de groepen in Cromstrijen en in Utrecht aan dat vriendjes en vriendinnetjes vragen wanneer er nou eens iets gaat gebeuren, en dat zij daar eigenlijk geen antwoord op kunnen geven. Ze lijken geen zicht te hebben op de termijn waarop de gemeente werkt, en ook niet op hoe ze iets voor elkaar kunnen krijgen zonder de hulp van de begeleiding. Bovendien zijn er zowel voor henzelf als voor hun omgeving weinig concrete resultaten te zien. Een vergelijkbare situatie speelt in Hoorn, waar de groep tot nu toe weinig concrete activiteiten heeft ontwikkeld. Dat houdt in dat deze groepen dus geen of weinig positieve informatie door kunnen geven; ze zullen eerder een beeld scheppen dat het allemaal vaag en onvoorspelbaar blijft ook al worden jeugdigen uitgenodigd om iets te zeggen.

Bovendien lijken negatieve ervaringen een eigen leven te gaan leiden. De geïnterviewde jongeren kennen nauwelijks positieve voorbeelden van jongeren die iets voor elkaar gekregen hebben, of van succesvolle projecten. Daarentegen kennen zij wel allemaal jeugdigen die brieven hebben gestuurd naar de gemeente met een bepaald verzoek waarop niet door hun gemeente is gereageerd en kennen ze voorbeelden van niet nagekomen toezeggingen door de gemeente.

Wijk- of buurtgerichte aanpak

In een aantal van de onderzochte gemeenten is gestart met een wijk- of buurtgerichte aanpak. Dit wordt door de jongeren zeer positief ervaren. Wijkcontactpersonen zijn voor hen herkenbaar en bijeenkomsten in de wijk hebben een lagere drempel dan gemeenteraads- en commissievergaderingen. De onderwerpen waar jongeren zich mee bezighouden hebben over het algemeen betrekking op hun directe leefwereld, zodat overleg op wijkniveau voor hen ook functioneel is. De kindercommissie in Utrecht stelde zelfs voor dat projecten nog kleinschaliger moeten worden uitgevoerd als het om speelplekken gaat. Volgens hen is het belangrijk dat alleen de direct omwonende kinderen betrokken worden bij de inrichting van een speelplek, omdat zij het beste weten wat ze op die plaats willen.

Verder is voor jongeren persoonlijk contact belangrijk. Zij waarderen het als ambtenaren en wethouders zelf in de wijk komen kijken en gesprekken aangaan met buurtbewoners. Volgens de jongeren is dat de enige manier waarop de gemeente goede informatie kan krijgen, iemand zegt:

"Dan zien ze tenminste dat er wat moet gebeuren".

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

Uit de voor dit onderzoek uitgevoerde brede inventarisatie blijkt dat in een groot aantal gemeenten door jeugdigen en volwassenen met veel enthousiasme wordt gewerkt in projecten waarbinnen sprake is van jeugdparticipatie, in welke vorm dan ook.

Bestuurders, beleidsambtenaren en (professionele) projectmedewerkers zien het belang in van jeugdparticipatie. Men ziet voordelen voor de jeugdigen zelf, de samenleving en meer specifiek de eigen gemeente.

De projecten voor jeugdparticipatie hebben enkele overeenkomstige kenmerken. De belangrijkste zijn een concrete doelstelling, een herkenbaar onderwerp dat jeugdigen aanspreekt, situering binnen de eigen woon- en leefomgeving van jeugdigen en resultaatgerichtheid.

We constateren dat de in kaart gebrachte projecten vaak kleinschalig zijn en dat de aanpak over het algemeen ad-hoc is. Van een structureel beleid op het terrein van jeugdparticipatie kan niet of nauwelijks worden gesproken, de projecten zijn in het algemeen geen onderdeel van een breder beleid. Dit blijkt niet alleen uit de telefonische interviews met personen die bij de projecten betrokken zijn, maar ook uit het nader onderzoek naar vijf geselecteerde gemeenten.

De geïnterviewden uit deze vijf gemeenten vinden de bestaande initiatieven en projecten belangrijk en zijn van plan deze voort te zetten. Bovendien zeggen de meeste respondenten ook het belang van een verdere verbreding in te zien. Hierbij moet dan onder meer gedacht worden aan:

- meer jeugdigen die actief worden,
- participatie op verschillende beleidsterreinen,
- participatie op een meer structurele wijze,
- participatie op een hoger niveau (jeugdigen moeten bijvoorbeeld medezeggenschap krijgen en niet alleen maar geïnformeerd worden).

In de vijf nader onderzochte gemeenten is er echter nauwelijks beleid ontwikkeld of in ontwikkeling, om in de toekomst tot een dergelijke verbreding te komen.

Uit de interviews concluderen wij dat dit gebrek aan verbreding niet zozeer veroorzaakt wordt door het ontbreken van een politieke wil, al staat de bevordering van jeugdparticipatie op zichzelf laag op de politieke agenda. De aanwezige wil wordt onvoldoende omgezet in concrete stappen.

Een aspect dat hierin een rol speelt, is onder meer het feit dat men nog te weinig gericht is op het structureel betrekken van jeugdigen en de wegen daartoe niet duidelijk voor ogen heeft.

Bovendien is de bestaande cultuur binnen gemeenten nog teveel dat men aanbodgericht werkt. Men heeft nog te weinig oog voor de inbreng van bewoners, laat staan van jeugdigen. Al is op veel plaatsen - vooral onder de noemer sociale vernieuwing - een ontwikkeling zichtbaar naar een meer vraaggerichte opstelling en het betrekken van bewoners bij het gemeentelijk beleid.

Ook speelt bij het ontbreken van een breder beleid een rol, dat de binnen gemeenten aanwezige trekkers op basis van een persoonlijke interesse verder beleid op het terrein van jeugdparticipatie proberen van de grond te krijgen. Door deze trekkers officieel jeugdparticipatie in hun pakket te geven zou een verbreding gestimuleerd worden.

Bij het ontbreken van verdere verbreding is het eveneens van belang dat er nauwelijks methoden voor jeugdparticipatie bestaan. Ook de bestaande verkokering binnen de gemeentelijke organisatie betekent een hobbel op de weg naar participatie.

Er bestaan duidelijke parallellen tussen jeugdparticipatie en sociale en bestuurlijke vernieuwing. In beide gevallen gaat het erom dat aan burgers invloed wordt gegeven en dat men inspeelt op de bestaande behoeften.

Gezien de overeenkomstige doelstellingen zou je mogen verwachten dat de participatie van jeugdigen op veel plaatsen een goed ontwikkeld onderdeel zou zijn van het beleid op het terrein van sociale vernieuwing. Dit is niet het geval⁵. Ook hier zijn jeugdigen nog teveel een ondergeschoven kindje.

Voor de verdere beleidsontwikkeling bij jeugdparticipatie kan geleerd worden van de gang van zaken bij sociale vernieuwing. We schetsen daarom kort enige belangrijke ontwikkelingen op dat terrein⁶. De sociale vernieuwing heeft in de afgelopen jaren in veel gemeenten een stevige plek gekregen. Burgers, bedrijven, maatschappelijke instellingen en gemeenten zijn aan de slag gegaan. Bestrijding van maatschappelijke achterstanden en uitsluiting was - en is - daarbij het belangrijkste doel. Daarbij is gaandeweg een nieuwe manier van werken ontstaan waarbij mensen en organisaties niet steeds op elkaar wachten, maar zelf beginnen. Sociale vernieuwing werd daarmee doel en proces, waarbij dat proces - de massale, kleinschalige veranderingen van mensen die zelf beginnen - mede tot doel had om mensen weer sterker maatschappelijk te betrekken.

Met de introductie van het begrip sociale vernieuwing richt de overheid zich veel sterker dan voorheen op het ondersteunen van initiatieven en oplossingen die door individuen, groepen, instellingen, buurten en gemeenten zelf worden gevonden. Niet langer zijn alle ogen gericht op 'de overheid'; de burger staat centraal en de overheden, elk in hun eigen specifieke rol, staan ten dienste aan de initiatieven en oplossingen van die burger en/of groepen burgers.

Na korte tijd experimenteren werd duidelijk dat een dergelijke verandering in de aanpak van het beleid en de houding ten opzichte van de burgers en hun organisaties, om nieuwe bestuurlijke werkwijzen vraagt. Ook het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) constateert in haar tussenevaluatie het volgende⁷:

"Zeker daar waar de beoogde veranderingen meer dan marginale gevolgen moeten krijgen, gaat er veel tijd overheen alvorens de burgers iets van de veranderingen merken. Dat wordt bijvoorbeeld duidelijk in gemeenten die proberen de burgers een permanente stem te geven in het wijkbeheer. Naast organisatorische en procedurele aanpassingen vergt dit doorgaans een ware omslag in het denken van de lokale beleidsambtenaren en politici".

Voor een uitbouw van de inbreng van jeugdigen in gemeenten, is eveneens een ambtelijke en politieke cultuuromslag bij gemeenten noodzakelijk (in bijvoorbeeld Cromstrijen wordt dit letterlijk gezegd). De overheid moet de jeugdige bewoner centraal stellen en men moet veeleer vraaggericht gaan werken. Jeugdigen moeten in dit verband als producent beschouwd worden die hun eigen activiteiten genereren. De overheid moet daarbij op afstand als ondersteuner fungeren.

Uit het nadere onderzoek in de vijf gemeenten blijkt dat op diverse plaatsen wel initiatieven bestaan die mogelijk aan zo'n verandering bij zullen dragen. Vaak zijn deze gekoppeld aan een wijkgerichte benadering vanuit de gemeente. Op wijkniveau komen de belangen van de betrokken partijen samen: jeugdigen en bewoners wonen en leven er, (welzijns)instellingen bieden er hun producten aan en gemeenten hun diensten.

Uit de interviews met actieve jeugdigen blijkt dat het aan de jeugd niet zozeer zal liggen: zij willen wel participeren. Vooral kinderen (tot 12 jaar) vinden het leuk om zich te bemoeien met zaken die voor hen van belang zijn en willen daarover meedenken en meebeslissen. Voor jongeren (vanaf 13 jaar) geldt dat zij wat minder snel enthousiast zijn. Ideeën hebben beide leeftijdsgroepen voldoende, en met ondersteuning en adviezen van volwassenen gaan zij adequaat om.

⁵ Ook in 'Tussen rijk en wijk', Slotadvies van de Adviesgroep Sociale Vernieuwing over sociale en bestuurlijke vernieuwing, Ministerie van Binnenlandse Zaken, Den Haag april 1994, komen jeugdigen er bekaaid vanaf.

⁶ Deze worden ook beschreven in het aan het eindadvies van de Adviesgroep Sociale Vernieuwing (AGSV) dat aan de minister van Binnenlandse Zaken en aan het kabinet is aangeboden en in het binnenkort te verschijnen eindrapport van het Experiment Integrale Vernieuwing van P. Idenburg (AGSV) en P. van Soomerem (DSP).

⁷ Zie: Sociaal Cultureel Planbureau, Evaluatie sociale vernieuwing: een tussenrapport. Rijswijk, juni 1993, pag. 169.

Zij nemen adviezen van volwassenen serieus, mits deze bij hun wensen en mogelijkheden aansluiten. Zij staan in principe open voor alternatieven en hebben voldoende realiteitszin om onhaalbare plannen bij te stellen.

Jeugdigen en volwassenen zijn het redelijk eens over de voorwaarden voor zinvolle en structurele jeugdparticipatie, of met andere woorden over de slaag- en faalfactoren voor projecten.

Als aan deze voorwaarden bij de opzet en de uitvoering niet wordt voldaan, kan er best sprake zijn van een leuk project, maar levert dat project geen bijdrage aan de participatie van jeugdigen.

Uit het onderzoek kunnen de volgende voorwaarden voor zinvolle participatie worden gedistilleerd.

Een goede begeleiding door volwassenen is volgens de betrokken jeugdigen een belangrijke voorwaarde voor het slagen van participatieprojecten. De opstelling van de begeleiders luistert zeer nauw. Een terughoudende opstelling van begeleiders laat het initiatief bij de jongeren, die daarmee hun eigen verantwoordelijkheid hebben. Naarmate de betrokken jeugd jonger is of de sociale achterstand groter, zal de rol van volwassen begeleiders groter moeten zijn. Wanneer het initiatief en de invulling van het programma bij volwassen begeleiders ligt, ontstaat snel een schoolse situatie waarbij de deelnemende jeugd weinig vertrouwen in de eigen mogelijkheden krijgt.

Zowel jeugdigen als volwassenen geven aan, dat het voor jeugdigen duidelijk moet zijn dat hun opvattingen serieus genomen worden. Wanneer zij het idee hebben dat hun initiatieven niet gewaardeerd worden en er niets mee wordt gedaan (en die indruk ontstaat ook al snel wanneer hun plannen in de ambtelijke molen worden behandeld), ontstaan frustraties en zullen zij niet actief worden of blijven. Jongeren meten de belangstelling van officiële instanties af aan de snelheid en de inhoud van de reactie die zij (of andere jeugdigen) krijgen op initiatieven van hun kant. Als niet goed naar jeugdigen geluisterd wordt, of als er met hun informatie niets gebeurt, zal dit ook voor de andere jeugd ontmoedigend en contra-productief werken. Gezien de onderlinge contacten die jeugdigen onderhouden doen slechte ervaringen snel de ronde en blijven deze lang 'hangen'. De meest gehoorde klacht is dat brieven niet beantwoord worden, en dat 'je nooit meer iets hoort'. Gezien het verschillend tijdsbesef van jeugdigen en volwassenen is een snelle reactie op verzoeken van jeugdigen van belang. Als dat niet mogelijk is, moeten jeugdigen te horen krijgen op welke termijn zij wel iets kunnen verwachten.

Daarnaast is een goede informatievoorziening van groot belang. Jeugdigen moeten op de hoogte gesteld worden van de mogelijkheden en onmogelijkheden binnen hun gemeente. Gemeenten zullen van hun kant flexibeler met (beleids)plannen om moeten gaan. Nu lijken veel initiatieven van jeugdigen onmogelijk, terwijl zij bij nader inzien wellicht inpasbaar zijn in al bestaande plannen of beleidsvoornemens. Dit kan leiden tot wederzijds bevredigende oplossingen, zoals blijkt uit de ervaringen bij het aanbrengen van herbestrating in Gouda.

Ook een goede communicatie is belangrijk; er moet geluisterd worden naar de mening van jeugdigen. Bij overleg is begrijpelijk taalgebruik over en weer een voorwaarde. Persoonlijke contacten van actieve jeugdigen met vertegenwoordigers van officiële instanties betekenen hierbij een stimulans. Het gemeentelijk apparaat is voor jeugdigen ondoorzichtig en door directe persoonlijke contacten kan wederzijds informatie duidelijker overkomen.

De gemeentelijke wegen zijn voor jeugdigen moeilijk te doorgronden. Vandaar dat een wijkgerichte aanpak door jeugdigen zeer gewaardeerd wordt. Dan is immers de aanwezigheid van vertegenwoordigers van instellingen en gemeenten heel concreet.

Een andere voorwaarde voor zinvolle participatie is dat deze moet leiden tot concrete, ook voor andere jeugd zichtbare en positieve resultaten. Voor de motivatie van jeugdigen is het daarbij van belang dat die resultaten op korte termijn zichtbaar worden. Op dit moment zijn met name gemeenten vaak niet ingesteld op een snelle reactie op initiatieven van burgers. Budgetten en plannen liggen voor langere tijd vast en er is weinig ruimte voor het inspelen op plotseling opborrelende initiatieven. Men lijkt niet ingesteld te zijn op het geven van concrete informatie over bijvoorbeeld het tijdsbestek waarin een reactie of uitvoering verwacht kan worden.

Een budget waar op korte termijn over beschikt kan worden kan snellere reacties op initiatieven mogelijk maken. Dit zal voor jongeren duidelijker maken dat hun ideeën serieus genomen worden, en motiverend werken. Binnen een wijkgerichte aanpak zijn dergelijke budgetten goed inpasbaar. Een andere belangrijke factor die succes of falen van een project kan betekenen is dat jeugdigen de tijd moeten hebben om te experimenteren.

Bij de verdere stimulering van jeugdparticipatie zijn gemeenten in principe bereid de randvoorwaarden te creëren. Dit betekent in concreto dat financiën beschikbaar worden gesteld, zij het dat vaak de opmerking wordt gemaakt dat er weinig middelen beschikbaar zijn.

Voorts bestaat er grote behoefte aan methodieken van participatie en aan informatie over bestaande projecten. Van het ministerie van WVC wordt desgevraagd verwacht, dat zij door het entameren van experimentele projecten voor een verdere stimulans van jeugdparticipatie zorgt.

4.2 Aanbevelingen

Algemeen

- 1 Bij een actief beleid voor jeugdparticipatie moeten jeugdigen niet als probleemgroep benaderd worden. Integendeel, participatie sluit aan bij de mogelijkheden die jeugdigen in zich hebben en de initiatieven die zij nemen.

Wij bevelen dan ook aan om een breder beleid voor jeugdparticipatie tot stand te brengen vanuit een positief uitgangspunt.

Kinderen en jongeren hebben immers de toekomst. Het is voor hun ontwikkeling van belang dat zij daaraan zelf mede vorm geven en een volwaardige positie in de samenleving innemen. Het wordt altijd heel logisch gevonden dat jeugdigen volwassenen serieus nemen; ligt het dan ook niet voor de hand dat volwassenen ook jeugdigen serieus nemen? Dit geldt zeker ook voor (gemeentelijke) bestuurders en ambtenaren, aangezien jeugdigen een belangrijk deel van de bevolking vormen.

Uitgangspunten van beleid

- 2 *Wij bevelen aan bij het ontwikkelen van het beleid ten aanzien van jeugdparticipatie rekening te houden met de opgedane ervaringen van de sociale en bestuurlijke vernieuwing.*

Op deze terreinen staat immers de participatie van (jeugdige) burgers en de veranderende rol van de overheid centraal.

Voor de beleidsontwikkeling bij jeugdparticipatie kan geleerd worden van de sociale vernieuwing. Dit geldt voor het gehele terrein van het lokale jeugdbeleid waarvan jeugdparticipatie immers een onderdeel is.

De sociale vernieuwing rekent af met een aantal oude uitgangspunten:

- niet langer kan de overheid top-down bepalen wat sociale problemen en hun oplossingen zijn;
- haar rol is niet meer en niet minder dan ondersteuning van maatschappelijke ontwikkelingen en initiatieven.

Dergelijke veranderingen in de aanpak van het beleid en de houding ten opzichte van burgers (dus ook jongeren!) en hun organisaties vraagt om nieuwe bestuurlijke werkwijzen.

Wij menen dat voor de verbreding van het beleid van jeugdparticipatie - en voor het gehele vraaggestuurde jeugdbeleid - een vergelijkbare omslag in het bestuurlijk denken en handelen noodzakelijk is.

- 3 *Wij bevelen aan om aansluiting te zoeken bij het beleid van wijk- en buurtbeheer dat in vele gemeenten van de grond is gekomen.*

Het wijkniveau achten we het meest geschikt wanneer jongeren de voornaamste doelgroep zijn; het buurtniveau wanneer het gaat om kinderen.

Voor deze niveaus zou gekozen moeten worden omdat hier alle participanten samen komen:

- jeugdigen wonen en spelen er en gaan er vaak naar school,
- volwassen bewoners wonen en leven er, hun belangen kunnen ingaan tegen die van jeugdigen (geen skateboard-baan voor mijn deur),
- welzijnsinstellingen bieden daar hun produkten aan,
- gemeenten bieden er diensten en ondersteuning aan.

Bovendien ontstaan in het lokaal politieke/bestuurlijke systeem steeds meer initiatieven om het wijk- en buurtniveau expliciet in de beschouwingen te betrekken (wijkwethouders, wijkraadsleden, etc.).

Zeker in gemeenten waar wijkgericht wordt gewerkt zijn vaak structuren aanwezig (bijvoorbeeld wijkoverleggen) waar bestuur en bewoners - en dus ook jeugdige bewoners - elkaar kunnen ontmoeten. Door kleinschaligheid en meer persoonlijke contacten is het mogelijk om sneller en concreter op wensen van jeugdigen te reageren en kunnen jeugdigen directer betrokken worden bij besluitvormingsprocessen. Voor jeugdigen is de drempel van overleggen op wijkniveau lager en de onderwerpen zijn concreter.

- 4 *Wij bevelen aan te kiezen voor een twee-sporen beleid.*

Dit betekent dat behalve ondersteuning van jeugdigen zelf, ook aandacht gegeven wordt aan de ondersteuning van het beleid van gemeenten en instellingen. Gekozen dient te worden voor een gecombineerde bottom-up (gericht op jeugdigen) en top-down (gericht op gemeenten en instellingen) benadering.

Innovatie op lokaal niveau

- 5 In projecten in verschillende gemeenten is een bereidheid zichtbaar om jeugdigen serieus te nemen. Er zijn echter extra stimulansen nodig om tot een verbreding van het bestaande beleid te komen.

Wij bevelen aan dat het ministerie van WVC hierin een rol neemt en een aantal experimentele projecten in verschillende gemeenten entameert om te komen tot een samenhangend vraaggestuurd jeugdbeleid, waarbij de vragen en oplossingen van jeugdigen zelf centraal staan.

De experimenten die zijn gericht op innovatie, kunnen leiden tot een beter inzicht in voorwaarden voor een structureel jeugdbeleid, waarvan jeugdparticipatie een belangrijk onderdeel is. Ook kunnen de factoren die het succes van een project bepalen goed in beeld gebracht worden. Om dit te bereiken moet gedacht worden aan de keuze van meerdere experiment-gemeenten (bijvoorbeeld 6 of 8). Bij de keuze van de experiment-gemeenten moet de bereidheid om tot een cultuuromslag te komen een belangrijk criterium zijn.

Deze integrale experimenten zouden zich op jeugdigen en de lokale context (ambtenaren, instellingen, politici/bestuurders) moeten richten. In het kader van de verbreding moet aandacht geschonken worden aan meerdere beleidsterreinen, zoals vrije tijdsbesteding, onderwijs en verkeer.

Voor ontwikkeling van de aanpak is begeleidend onderzoek en kennisoverdracht (naar andere lokale overheden, instellingen en jeugdigen) noodzakelijk.

- 6 *Wij bevelen aan bij deze experimenten zoveel mogelijk instanties en instellingen te betrekken waarmee jeugdigen veel contact hebben.*

Belangrijk hierbij zijn vooral scholen en buurt- en jongerenwerk. Mogelijk kunnen ook sportverenigingen en (landelijke) jongerenorganisaties worden ingeschakeld.

Bij de start van initiatieven moet ondersteuning geboden worden aan jeugdigen, ook tijdens het traject is begeleiding noodzakelijk. De begeleiding moet duidelijk ondersteunend zijn. Zij mag niet de verantwoordelijkheid van de jeugdigen overnemen.

Instrumenten en methodiekontwikkeling

- 7 Er zijn een groot aantal participanten bij de implementatie en uitvoering van een lokaal jeugdparticipatiebeleid betrokken. Het gaat om jeugdigen, volwassen bewoners, instellingen, ambtenaren en bestuurders/politici.
- Wij bevelen aan dat er instrumenten ontwikkeld worden waarmee in een gemeente, wijk of buurt snel en op een aansprekende manier de verwachtingen, visies, wensen en verlangens, rolopvattingen, houdingen en hinderpalen bij de actoren te inventariseren zijn.*
- Vooraf tijdens de startfase van projecten is dergelijke informatie essentieel om te komen tot een goede opzet. Er kan bijvoorbeeld gedacht worden aan de volgende instrumenten:
- onderzoek, eventueel door jeugdigen zelf uit te voeren,
 - spelsimulatie⁸,
 - ronde tafel bijeenkomst.
- Uiteraard moet hierbij zoveel mogelijk aansluiting worden gezocht bij bestaande ontwikkelingen en initiatieven, zowel op het lokale niveau als landelijk. Het ministerie van WVC heeft hierbij een entamerende rol.
- 8 *Wij bevelen aan op korte termijn tot methodiekontwikkeling voor jeugdparticipatie te komen.*
- Er bestaat bij gemeenten en instellingen een duidelijke behoefte aan methoden voor participatie. De in dit rapport genoemde slaag- en faalfactoren en de voorwaarden voor zinvolle participatie kunnen hiervoor als basis dienen.
- Bij de ontwikkeling van methoden moet aandacht geschonken worden aan aspecten als hoe start je een project op (vanuit het standpunt van de jeugdige en van de overheid), hoe kan de participatie structureel vorm krijgen en wat is de rol van de begeleiding.
- Ook hierbij geldt dat aan reeds bestaande methodieken aandacht geschonken moet worden. Indien mogelijk, moeten deze verder ontwikkeld en breder toepasbaar gemaakt worden.

Kennis- en informatieoverdracht

- 9 *Wij bevelen aan om op landelijk niveau kennis- en informatieoverdracht op het terrein van jeugdparticipatie te organiseren.*
- De werkwijze en de resultaten van bestaande (en nieuw te ontwikkelen) projecten en aanpakken moeten breed verspreid worden zodat ook anderen van eerder opgedane ervaringen kunnen leren.
- De eerste stap hiervoor kan zijn het organiseren van een werkconferentie c.q. studiedag waar (actieve) bestuurders, ambtenaren en projectbegeleiders elkaar kunnen ontmoeten en kennis kunnen nemen van elkaars activiteiten. De inbedding van participatie in het lokale jeugdbeleid en dat van de sociale vernieuwing zou hier een belangrijk onderwerp kunnen zijn.
- Daarnaast kan gedacht worden aan bundeling van informatie in een landelijke projectenbank waar de ins en outs van projecten en organisaties die zich met jeugdparticipatie bezig houden, worden vastgelegd. De mogelijkheden van de reeds bestaande informatiebank van de VNG moeten in dit verband nagegaan worden.
- Ook dit rapport kan bijdragen aan een verdere informatieverbreiding.

Specifiek verder onderzoek

- 10 Naast het ondersteunend onderzoek bij de experimenten stellen wij een tweetal specifieke onderzoeken voor.

⁸ Met een subsidie van BiZa wordt op dit moment onder de naam 'Samen besturen' iets dergelijks ontwikkeld ten behoeve van lokale politici en bestuurders.

Wij bevelen aan een onderzoek in te stellen naar beleid en initiatieven/projecten voor jeugdparticipatie in het buitenland.

Nederlandse initiatieven kunnen hun voordeel doen met de in andere Europese landen opgedane ervaringen. Wij denken hierbij onder andere aan Denemarken, Duitsland en Frankrijk. Door dergelijk onderzoek kan informatie ten aanzien van het beleid en relevante initiatieven meer toegankelijk worden.

- II Uit de inventarisatieronde van dit onderzoek blijkt dat er een aantal jeugdgemeenteraden of daarmee vergelijkbare figuren in Nederland zijn, waarvan de meeste recent ingesteld.
Wij bevelen aan een vergelijkend onderzoek te verrichten naar de fungerende jeugdgemeenteraden, jeugdpanels en vergelijkbare figuren.

Hierbij zou aandacht besteed moeten worden aan de wijze van opzet, de werkwijze, praktijkervaringen en resultaten.

Een belangrijk aspect hierbij is het uitstralingseffect naar andere, niet actieve jeugd.

Bijlage 1

Schema geïnterviewde projecten voor jeugdparticipatie

Gemeente	Project	Onderwerp	Initiatiefnemers	Doelgroep	Betrokkenen	Participatievorm	Periode
1 Aalsmeer	Jeugd- en Jongerenraad	Politieke participatie	Gemeente	0 - 24 jaar	- jongeren (11) - gemeente	Overleg	Vanaf 1983
2 Alkmaar	Omnibus onderzoek	Onderzoek	Gemeente	7 - 17 jaar	- bureau O + S - scholen	Informatie	1992
3 Almelo	Skateboardbaan	Leefomgeving	Jongeren	12 - 18 jaar	- jongeren - wijkcommissie	Overleg en consultatie	1990 - heden
4 Almelo	Spelenplan Kerkenlanden	Leefomgeving	- Ouders van (jonge) kinderen - Wijkcommissie	- 0 - 12 jaar - achterstandswijk	- buurtbewoners - opbouwwerker - Dienst Milieu en Stadsbeheer	Medezeggenschap (ouders)	1993-1994
5 Almere	Jongerenradio Air Peace	Vrijtijdsbesteding	Jongeren	15 - 25 jaar	- jongeren - St. De Schoor, jongerenwerk	Medezeggenschap	1989 tot heden
6 Amersfoort	Jeugduitwisseling 1994	Uitwisseling	Jongerenwerker	Allochtone jongens en meisjes, 15 - 20 jaar	- IOSKA - Jongerencentrum de Neng - Jongerencentrum Madrid	Overleg	1993/1994
7 Amsterdam	Internationaal Uitwisselingsprogramma	Uitwisseling	Jongerenwerker	18 - 25 jaar	- jongeren - Exis - de Amsterdamse Plu - buitenlandse jongeren	Medezeggenschap	Vanaf 1990
8 Amsterdam	Stichting Marokkaans Meisjescentrum	Vrijtijdsbesteding	Marokkaanse meisjes	Marokkaanse meisjes, 12 - 26 jaar	- SOA - gemeente Amsterdam	Overleg en informatie	Vanaf 1987
9 Apeldoorn	Speel-o-theek Speel(b)orden	Speel-o-theek	School, buurtwerk en ouders gezamenlijk	0 en ouder	- vrijwillige ouders - buurtorganisatie Wisselwerk - diverse basisscholen	Medezeggenschap en overleg	Vanaf 1993

Gemeente	Project	Onderwerp	Initiatiefnemers	Doelgroep	Betrokkenen	Participatievorm	Periode
10 Bellingwedde	Spelen op Maat	Leefomgeving	Stichting Welzijn Bellingwedde	Kinderen in leeftijd van basisschool, 6 - 12 jaar	- gemeente - St. Welzijn Bellingwedde - Synergon - Stichting Opmaat - Speelruimte - Buro Jeugdruimte - RBO - Probe - AOC	Consultatie (kinderen) en overleg (ouders)	1992-1994
11 Bergum	Jeugdparlement	Politieke participatie	Gemeente, later overgenomen door sociaal cultureel werk	14 - 16 jaar	- 35 jongeren - Federatie sociaal cultureel werk	Medezeggenschap	1993
12 Borsele	Jeugdcentrum de Prange	Beheer	Gemeente	12 - 25 jaar	- Gemeente - BOS - Gemeente Buro Welzijn - 'De Stenge'	Overleg en informatie	1987-1994
13 Boxtel	Jeugdgemeenteraad	Politieke participatie	Meisje, 11 jaar	- kinderen - beleid gemeente	- kinderen - scholen - gemeente	Nog onbekend	Vanaf 1994
14 Breda	Klimwand	Vrijtijdsbesteding	jongeren woonwagenveld in overleg met soc. cultureel werk	15 - 25 jaar	- jongeren - Stichting Vertizontaal	Medezeggenschap en consultatie	1993
15 Breda	Sociaal Preventief Supporters Project NAC	Vrijtijdsbesteding	Stichting Vertizontaal	B-Side supporters van NAC	- jongeren - Stichting Vertizontaal	Medezeggenschap en informatie	Vanaf 1990
16 Cromstrijen	Kijk op de Wijk Middelsluis	Leefomgeving	Gemeente samen met JanZeuren	0-16 jaar	- gemeente - Jan Zeuren - sociaal cultureel werk - scholen	Overleg	1994

Gemeente	Project	Onderwerp	Initiatiefnemers	Doelgroep	Betrokkenen	Participatievorm	Periode
17 Delft	jongerenmilieuraad	Politieke participatie	Stichting Welzijn Delft	12 - 18 jaar	- gemeente - NJMO - jongeren - 'De Papaver'	Nog onbekend	1993
18 Delft	De Border- jongeren- accommodatie Tanthof West	Beheer	jongeren	12 - 24 jaar	- gemeente - St. Welzijn Delft	Medezeggenschap en overleg	1989- 1992
19 Den Bosch	Jeugdsoos Muntel- Vliert	Beheer	jongerenwerk	- 15 - 18 jaar - achterstandswijk - allochtoon en autochtoon	- jongeren - jongerenwerk	Medezeggenschap en consultatie	1990
20 Den Haag	Haags jongeren Plat- form	Politieke parti- cipatie	jongeren	Alle jongeren in Den Haag	- afdelingen politieke jongerenorganisaties - jongerenpastoraat - studentenverenigingen - krakersorganisatie - homojongerenorganisatie	Informatie	Vanaf 1990
21 Den Haag	Alle stemmen gelden	Politieke parti- cipatie	Gemeente	- scholieren vwo/havo - 17 - 18 jaar	- IPP - scholieren - ambtenaren	Informatie	1994
22 Eindhoven	Stam-meidengroep	Vrijtijdsbesteding	jongerenwerk	Turkse, Marokkaanse, Surinaamse en Ne- derlandse meisjes, 12 - 25 jaar	- meiden - jongerenwerkster	Medezeggenschap	Vanaf 1988
23 Emmen	Ontmoetingsplek Jon- geren	Leefomgeving	Buurtbewoners, jonge- ren en jongerenwerk samen	15 - 23 jaar	- jongeren - jongerenwerk	Medezeggenschap en consultatie	1993 tot heden
24 Gouda	Stappenplan	Leefomgeving	Buurtbewoners	5 - 15 jaar achterstandswijk	- buurtbewoners - 200-250 jongeren - gemeente - Kinderen Voorrang	Medezeggenschap en overleg	1993

Gemeente	Project	Onderwerp	Initiatiefnemers	Doelgroep	Betrokkenen	Participatievorm	Periode
25 Hengelo	Stichting Speeltuin/ Ponystal 't Geerdink	Vrijtijdsbesteding	De heer van Naarden	Alle kinderen uit de buurt+ daarnaast andere belangstellenden	- sociale dienst - maatschappelijk werk - NUSO - SPIL	Overleg	Vanaf 1973
26 Hilversum	AanZet en De Volgen- de Zet van jongeren	Politieke partici- patie	longerenopbouwwerk	Autochtone en allochtone jongeren, 16 - 24 jaar	- jongerenopbouwwerk - gemeente - 'The young ones' - andere jongeren	Medezeggenschap	1991- 1995
27 Hoorn	Onderzoek leefwereld jongeren	Onderzoek	Gemeente	12 - 25 jaar	- samenwerkingsorgaan West-Friesland - gemeente - jongeren	Informatie en over- leg	1993
28 Leiden	Videoproject	Vrijtijdsbesteding	Buurtwerk	12 - 20 jaar	- ± 35 jongeren - buurthuis Pancrat	Medezeggenschap en consultatie	1993- 1994
29 Maastricht	Wereld Jongeren- project	Uitwisseling	Opbouwwerk Stichting Trajekt	Marokkaanse en autochtone jongeren	- Stichting Trajekt - EU - jongerenwerk Luik en Luxemburg Stad	Overleg en informatie	1991- 1995
30 Middelburg	Klaarovers niet langer vogelvrij	Leefomgeving	Buurtbewoners n.a.v. signalen van kinderen	4 - 12 jaar	- kinderen - wijkvereniging - Kinderen Voorrang	Consultatie	1993
31 Schiedam	Kindergemeenteraad *	Politieke partici- patie	Stichting Medelanders van Overal en Ner- gens	- kinderen - beleid gemeente t.a.v. kinderen	- kinderen - gemeenteraad - St. Medelanders - scholen	Nog onbekend	Vanaf 1994
32 Schiedam	RIOD, Turkse jonge- renvereniging	Vrijtijdsbesteding	Jongeren	Jongeren, vrouwen en arbeiders	longeren (m.n. Turkse)	Medezeggen- schap	Vanaf 1993

Gemeente	Project	Onderwerp	Initiatiefnemers	Doelgroep	Betrokkenen	Participatievorm	Periode
33 Sneek	Proefpolder Spelen wijk Sperkhem- Tuin- dorp	Leefomgeving	Gemeente	- 0 - 22 jaar - stadsvernieu- wingsbuurt	- opbouwwerk - buurtcomité - scholen - wijkvereniging - speeltuinvereniging - raadslid (uit de wijk) - overleggroep - stadsvernieuwing	Overleg en informatie	1986/ 1987
34 Utrecht	Kind en openbare ruimte	Leefomgeving	Gemeente	Jeugd in Utrecht	- gemeente - inwoners Utrecht	Consultatie	Vanaf 1993
35 Veldhoven	WegWijs op het ge- meentehuis	Politieke partici- patie	Gemeente, Dienst Welzijn	Mavo-scholieren 14 - 16 jaar	- IPP medewerkers en vrijwilligers (jongeren) - scholieren - gemeente en belangen- organisaties - gemeente Dienst Welzijn en Voorlichting	Medezeggenschap	1994
36 Veldhoven	Jongerenpanel	Politieke partici- patie	Gemeente, Dienst Welzijn	14 - 22 jaar	- jongeren - gemeente	Overleg	1993 tot heden
37 Velsen	Speelruimteplan Gildenbuurt	Leefomgeving	Gemeente	0 - 18 jaar	- bewonerswerkgroep - scholen - projectgroep sociale vernieuwing - gemeente	Consultatie en infor- matie	1993 tot heden
38 Vught	Jongerenraad	Politieke partici- patie	Gemeente, Dienst Voorlichting	15 - 25 jaar	- 9 jongeren - gemeente	Overleg	1992
39 Zwijndrecht	Kinderen aan het roer	Leefomgeving	Buurtbewoners	- 8 - 12 jaar - sociale vernieu- wingswijk	- woningbouwcorporaties - 2 basisscholen	Overleg en informatie	1991- 1993

Bijlage 2

Beschrijving projecten voor jeugdparticipatie

Aalsmeer

Jeugd- en Jongerenraad

Contactpersoon	Mw. S. Waschkowitz (Beleidsmedewerkster Jeugdzaken bij de Gemeente)
Uitvoerenden	Jongeren
Begeleiding	Ambtelijke en facilitaire ondersteuning van de gemeente en, op verzoek van de Jeugd- en Jongerenraad zelf, professionele begeleiding vanuit het jeugd- en jongerenwerk.
Doelstelling	De Jeugd- en Jongerenraad heeft tot doel het gemeentelijk beleid aan het belang van jeugd en jongeren te toetsen en initiatieven te nemen die dat doel kunnen dienen.
Omschrijving	Op initiatief van de gemeente, in het bijzonder van een toenmalige wethouder, werd in 1983 de Aalsmeerse jongerenraad aangesteld. De gemeente heeft de taken en de bevoegdheden van de Jeugd- en Jongerenraad vastgesteld. De raad bestaat uit maximaal 13 (op dit moment 11) leden in de leeftijd van 17 tot 33 jaar. De raad kent een officiële procedure van aanneming en heeft een profielschets opgesteld: evenredige vertegenwoordiging van jongens en meisjes, schoolgaande en werkende jeugd, jongeren uit vrijwilligersorganisaties en jeugdorganisaties. Aan de hand daarvan wordt geprobeerd nieuwe leden te werven via persoonlijke kanalen, advertenties in lokale media en via het jeugd- en jongerenwerk. Een nieuw lid wordt door de jeugdraad aangesteld en benoemd door de gemeenteraad. De raad heeft als doelgroep jeugd en jongeren van 0 tot 24 jaar, vergadert 1 keer per maand en komt daarnaast in incidentele werkgroepen bij elkaar. Momenteel zijn er twee werkgroepen, met als onderwerpen jongerenhuisvesting en de werving van nieuwe leden. Leden van de raad krijgen een kleine onkostenvergoeding. Voor projecten heeft de raad een bedrag tot zijn beschikking dat vooraf ter goedkeuring moet worden voorgelegd aan het college.
Participatievorm	De jeugdraad geeft adviezen, maar de gemeenteraad is daar niet aan gehouden. In beleidsvoorstellen is geen jeugdparagraaf opgenomen. De gemeente hoeft de jeugdraad ook niet over alles te informeren. Tot voor kort liepen formele en informele contacten met de gemeente via de wethouder, die ook voorzitter was van de jeugdraad. Nu lopen de contacten met de gemeente voor een groot deel via de beleidsmedewerkster Jeugdzaken, die tevens secretaris is van de Raad. Zij houdt de jongeren op de hoogte van wat er speelt binnen de gemeente.
Resultaten	Er is onlangs een jongerenhuisvestingsproject gerealiseerd door de gemeente; dit onderwerp is door de jeugdraad onder de aandacht gebracht van de gemeenteraad. Ander concreet resultaat is dat er publikatieborden zijn geplaatst, waarop non-profit organisaties hun mededelingen kwijt kunnen. Dit was een idee van de jeugdraad. De jeugdraad heeft advies uitgebracht omtrent een alcohol-matigingsbeleid.

Hier is door de gemeente tot op heden niets mee gedaan. Bovendien is de jeugdraad formeel betrokken bij beleidsvorming over de ontwikkeling van de inrichting van het centrum van Aalsmeer.

Slaagfactoren

- Er moet enige vorm van facilitaire en ambtelijke ondersteuning vanuit de gemeente zijn.
- Voor de motivatie is het van belang dat in het gevoerde beleid duidelijk wordt dat de gemeente belang hecht aan de invloed van jeugdigen.

Faalfactoren

- Het opboksen tegen de volwassen wereld.

**Onderdeel brede aanpak/
vervolgprojecten**

De jeugd- en jongerenraad past binnen het lokaal jeugdbeleid.

Meest opvallend

De raad bestaat al lang en heeft een formele status.

Alkmaar

Omnibus onderzoek

Contactpersoon	Dhr. Van Rossum, bureau Onderzoek en Statistiek, gemeente Alkmaar.
Uitvoerenden	Bureau Onderzoek en Statistiek.
Begeleiding	Geen.
Doelstelling	Inzicht krijgen in de leefwereld en de wensen van jeugdigen van 7 - 17 jaar, zodat het gemeentelijk beleid hierop afgestemd kan worden.
Omschrijving	Er zijn vragenlijsten afgenomen onder schooljeugd. Omdat het 'niveau' van de leeftijdsgroepen onderling veel verschilt, is gekozen voor verschillende benaderingen. Er zijn 10 basisscholen in Alkmaar geselecteerd. Per school is een aantal klassen klassikaal geënquêteerd. Een groep van 13 t/m 17 jaar (aselecte steekproef) kreeg een uitgebreidere en 'volwassen' vragenlijst thuisgestuurd, die vervolgens huis aan huis werden opgehaald. De vragenlijsten hadden betrekking op speelmogelijkheden, sport, gebruik van de bibliotheek, kleine criminaliteit en veiligheid (van kinderen op straat), buurthuizen en jongerencentra, en uitgaan.
Participatievorm	Kinderen en jongeren werd om schriftelijke informatie gevraagd. De gemeente heeft geen directe gesprekken gevoerd, en ook de uitwerking van de resultaten van de enquête gaat buiten de jeugd om.
Resultaten	Hoge responspercentages (100% bij basisscholen, 89% bij de huis-enquêtes) op de vragenlijst. Het resultaat van de enquêtes heeft voorjaar 1994 concreet geleid tot twee projecten van de gemeentepolitie, een graffiti- en een winkeldiefstal-project. De gemeentesectoren Sport en Beheer, Cultuur (waaronder de bibliotheek valt), Bestuurszaken en SoZaWe bezinnen zich op aanpassingen in het beleid en mogelijke projecten.
Slaagfactoren	- Benaderen van kinderen via (basis)scholen. - Enthousiasme en betrokkenheid van jeugd, dit blijkt uit hoge responspercentages.
Faalfactoren	Niet genoemd.
Onderdeel brede aanpak/ vervolgprojecten	Er zijn plannen om het onderzoek in 1995 te herhalen. Deze plannen zijn echter nog in een vroeg stadium.
Meest opvallend	Het is een groot opgezet onderzoek, maar het blijft bij informatie halen bij jeugd. Daadwerkelijke jongerenparticipatie komt hiermee niet van de grond. In vergelijking heeft het onderzoek in Hoorn veel meer opgeleverd.

Almelo

Skateboardbaan

Contactpersoon	Dhr. Tuller, wijkteam Schelfhout-wijk
Uitvoerenden	Wijkteam in overleg met jongeren tussen de 12 en 18 jaar.
Begeleiding	Het wijkteam begeleidt de jongeren
Doelstelling	Een skateboardbaan voor de jongeren in de buurt krijgen om het aantal vernielingen te verminderen.
Omschrijving	Vanaf ongeveer 1989 bouwden jongens uit de buurt van 14 - 18 jaar, zelf skateboardbanen. De politie brak deze bouwsels keer op keer af omdat ze gevaarlijk waren. Een groep van 6 jongens is toen in gesprek geraakt met het wijkteam en de gemeente. In 1990/1991 heeft de gemeente een zogenaamde 'funbox', een kleine skateboardbaan, gebouwd. In 1993 is deze echter, waarschijnlijk door jongeren uit een andere wijk, in brand gestoken. Het wijkteam is weer met de gemeente gaan praten over mogelijke reparatie of de bouw van een grotere baan, maar de gemeente stelt hiervoor geen geld beschikbaar. Wel is er in een andere wijk een baan beschikbaar die daar niet wordt gebruikt. Deze kan opgehaald en naar de wijk Schelfhout gebracht worden. Het wijkteam zal dit doen, zodra er mogelijkheden voor zijn. Voortvloeiend uit dit initiatief zijn op hetzelfde terrein door het wijkteam en jongeren uit de buurt meerdere voorzieningen gebouwd voor jongeren: een fietscrossbaan, een praatheuvel met bankjes en een 'sjoelboelbaan'. Het terrein wordt door de jongeren zelf onderhouden en de contactpersoon van het wijkteam houdt toezicht (deze woont naast het terreintje).
Participatievorm	De jongeren spreken het wijkteam aan met hun wensen en de vertegenwoordigers van het wijkteam proberen vervolgens een en ander te realiseren. De jongeren geven hun mening en worden door het wijkteam ingeschakeld bij de uitvoering en het onderhoud. De contacten met de gemeente worden gevoerd door (vertegenwoordigers van) het wijkteam. De jongeren gaan mee om hun verhaal te vertellen, maar gaan niet echt gesprekken aan.
Resultaten	De skateboardbaan is er gekomen, maar is weer vernield. Een nieuwe baan is wel beschikbaar, maar nog niet in gebruik. De rest van het terrein wordt intensief gebruikt, zowel door jongens als door meisjes uit de buurt. Het wijkteam heeft de indruk dat door het plaatsen van de baan en de andere voorzieningen het aantal vernielingen in de buurt is teruggelopen, omdat de jongeren iets leukers te doen hebben.
Slaagfactoren	- Jongeren hebben iets waar ze zich mee bezig willen houden. - Goede contacten met een ambtenaar bij de dienst Groenvoorzieningen. - De jongeren onderhouden alles zelf, waardoor ze het niet vernielen.

Faalfactoren

- De gemeente heeft te weinig geld (beschikbaar).
- Er zijn bouwplannen voor het terrein, waardoor de jongeren gedemotiveerd raken en het terrein minder goed wordt onderhouden.
- De funbox is eigenlijk te klein om de oudere jongens te boeien. Met een grotere baan zouden ook zij betrokken blijven.

**Onderdeel brede aanpak/
vervolgprojecten**

Nee, er zijn bouwplannen voor het terrein en er zijn geen initiatieven genomen om de voorzieningen te verplaatsen naar een andere locatie in de wijk. Als de jongeren aangeven dat ze geïnteresseerd zijn, is het wijkteam bereid ze te helpen.

Meest opvallend

Gesproken met een vertegenwoordiger van het wijkteam. Jongeren zijn zeer actief en onderhouden zelf het terrein. In contacten met de gemeente lijkt het wijkteam de jongeren echter veel uit handen te nemen. Opvallend is dat ze van de gemeente weinig steun lijken te krijgen, terwijl in de wijk Kerkelanden de gemeente juist heel actief is met participatie (zie Almelo, Spelenplan Kerkelanden).

Almelo

Spelenplan Kerkelanden

Contactpersoon	Dhr. Vogelzang, Dienst Milieu- en Stadsbeheer, afd. Groen en Woonomgeving.
Uitvoerenden	Buurtbewoners en medewerkers Groen en Woonomgeving (in samenwerking met opbouwwerker en medewerker Dienst Stadsbeheer)
Begeleiding	Opbouwwerker en Dienst Stadsbeheer
Doelstelling	Betrokkenheid van buurtbewoners bij eigen buurt vergroten en vernielingen verminderen doordat ze direct verantwoordelijk zijn voor de geplaatste speeltoestellen.
Omschrijving	In acht straten wordt een bijeenkomst met bewoners georganiseerd, waarbij buurtbewoners aan kunnen geven wat hun wensen zijn en waar een speeltoestel geplaatst kan worden. Vervolgens krijgt een (of meer) buurtbewoner(s) een budget en kiest uit verschillende speeltoestellen. Het gekozen toestel wordt vervolgens door de gemeente geplaatst op de uitgekozen plek. De bewoners beheren het speeltoestel en schakelen bij vernielingen de gemeente in. Verder zijn kinderen van een basisschool (groep 7 en 8) betrokken bij de inrichting van een speelplek. Dit gebeurt door middel van gesprekken, het maken van een maquette en het bekijken van een video. Ook is een bezoek aan het gemeentehuis gebracht, waarna een speelplek voor kinderen vanaf 10 jaar is gecreëerd.
Participatievorm	Ouders en buurtbewoners zijn initiatiefnemers en hebben medezeggenschap. Zij hebben concrete verantwoordelijkheden gekregen: ze beschikken over het budget en beheren de speeltoestellen. De kinderen zijn gevraagd naar hun mening. Overleg met de gemeente is door ouders en buurtbewoners gevoerd.
Resultaten	Inmiddels (maart 1994) zijn vrijwel alle speeltoestellen geïnstalleerd. Er wordt minder vernield en bewoners raken meer betrokken bij hun buurt. Ook allochtone buurtbewoners zijn actief betrokken geraakt.
Slaagfactoren	- De kleinschaligheid van de projecten; door de straatbijeenkomsten werden omwonenden direct benaderd. - (Waarschijnlijk) mede hierdoor zijn ook allochtone bewoners betrokken. - De speeltoestellen zijn in het zicht geplaatst, waardoor er sociale controle is.
Faalfactoren	- Budgetbeheer bij deze opzet (deelprojecten binnen één groot project) is lastig.

**Onderdeel brede aanpak/
vervolgprojecten**

Er is een buurtbudget van f 15.000,- beschikbaar. Er zijn (nog) geen concrete nieuwe initiatieven. Als buurtbewoners zich melden wordt daar door de gemeente serieus op gereageerd, deze reactie moet binnen 14 dagen volgen.

Meest opvallend

Heel kleinschalig project, waarin ook allochtone buurtbewoners actief zijn, en buurtbewoners persoonlijk verantwoordelijkheden krijgen (budget en keuzemogelijkheden, controlefunctie).

Almere

Jongerenradio Air Peace

Contactpersoon	Barry Bouquet, deelnemende jongere.
Uitvoerenden	Groep jongeren.
Begeleiding	Jongerenwerk stichting de Schoor.
Doelstelling	Radioprogramma's maken voor jongeren, met muziek en informatie die zij zelf kiezen.
Omschrijving	Air Peace is een door jongeren zelfstandig gerunde radiozender die is voortgekomen uit twee piratenzenders. Met hulp van een jongerenwerker zijn de toenmalige piraten in 1988/1989 naar de gemeente gestapt met verzoek om legalisering en subsidie. De begeleiding, en tegenwoordig ook de financiering, zijn ondergebracht bij de welzijnsstichting De Schoor die verantwoordelijk is voor het jongerenwerk. Momenteel is een groep van 25 jongeren actief. Voornamelijk jongens. Er wordt geprobeerd ook meisjes te werven maar ze blijken moeilijk te vinden. Een kwart van de groep is van Surinaamse of Antilliaanse herkomst. Op vrijdag, zaterdag en zondag worden programma's uitgezonden die voor 50% uit muziek en 50% uit informatie bestaan. Er zijn o.a. contacten met het arbeidsbureau voor een vacature-overzicht.
Participatievorm	De groep jongeren functioneert zelfstandig. Een keer per 2 weken is er overleg met de jongerenwerker. Deze geeft organisatorische adviezen, bijvoorbeeld ten aanzien van contacten met de gemeente of de stichting. De contacten met de stichting en de gemeente worden door de jongeren zelf onderhouden.
Resultaten	Al vijf jaar worden elk weekend programma's voor jongeren gemaakt en uitgezonden.
Slaagfactoren	- Er zijn enthousiaste jongeren die meer willen doen dan alleen maar plaatjes draaien. - De stichting als overkoepelende organisatie. - De contacten met de jongerenwerker zijn nuttig, zeker ook bij problemen binnen de groep. Het is essentieel dat de groep goed functioneert.
Faalfactoren	- Budget zou groter kunnen, zodat er ook door de week kan worden uitgezonden.
Onderdeel brede aanpak/ vervolgprojecten	Niet echt. Het jongerenwerk gaat mogelijk wel met een groep meisjes gebruik maken van Air Peace om een eigen programma te maken en uit te zenden.
Meest opvallend	Door jongeren zelfstandig gerunde radiozender, die al 5 jaar functioneert. Gesproken met zeer enthousiaste deelnemer. Jongerenwerk lijkt heel terughoudende rol te spelen, en de jongeren hun verantwoordelijkheden te laten.

Amersfoort

Jeugduitwisseling 1994

Contactpersoon	Jean Vermeulen (consulent jeugdwerk I.O.S.K.A.)
Uitvoerenden	jongeren samen met jongerenwerkers
Begeleiding	jongerencentra de Neng en Madrid en het I.O.S.K.A.
Doelstelling	Het doel van de interculturele/internationale jeugduitwisseling is het bevorderen van integratie en wederzijds cultureel begrip.
Omschrijving	Uit contacten met een Deens jongerencentrum kwam het idee voort om een uitwisseling te organiseren voor, met en dóór 'achterstandsjongeren'. De Nederlandse groep bestaat uit jongeren uit twee jongerencentra in Amersfoort, waarvan de doelgroep voornamelijk allochtoon is. Het thema van de uitwisseling luidt 'Samenleven met verschillende culturen'. Bij de uitwisseling houdt elke uitwisselingsgroep 3 of 4 presentaties die verband houden met het thema. Het thema werd breed gehouden zodat de jongeren er zo vrij mogelijk inhoud aan konden geven. Van te voren moesten de jongeren een contractje tekenen waarin zij zich, bij deelname, verplichtten tot het bijwonen van alle bijeenkomsten en voorbereidende activiteiten. Het project beslaat een periode van 4 maanden, waarbij de jongeren, naast deelname aan vormende en creatieve activiteiten (t.b.v. de produkties van de presentaties), de organisatie van de uitwisseling zelf in handen hebben. Dit hield in: het kiezen van de te produceren presentaties, het samenstellen van de uitwisselingsprogramma's en het treffen van de nodige voorbereidingen. Daarnaast kregen de jongeren taallessen en waren er presentatiebijeenkomsten. Op deze manier werd vorm en inhoud gegeven aan de volgende begrippen: betrokkenheid, communicatie, identiteit en cultuur. Aan de hand van de presentatie kon de jongere zich voorstellen bij het bezoek van de Denen. De wijze van presentatie was geheel vrij. Uiteindelijk heeft de Amersfoortse groep jongeren drie presentaties gemaakt: een video-verhaal, een video-documentaire en een foto-reportage. De Deense jongeren zijn inmiddels in Nederland geweest; begin mei zullen de Amersfoortse jongeren naar Denemarken afreizen.
Participatievorm	Er is sprake van medezeggenschap.
Resultaten	De resultaten zijn in concreto bescheiden, maar voor de jongeren zelf enorm, omdat ze over het algemeen over zeer weinig sociale vaardigheden en weinig scholing beschikken. Er is een positieve, actieve uitstraling op de gehele bezoekersgroep van met name jongerencentrum Madrid. Ook is de interesse van buitenlandse jongens voor drama, audio-visuele middelen en het voor de camera staan in belangrijke mate toegenomen. Daarnaast doen ze communicatieve vaardigheden op en krijgen ze meer zelfvertrouwen doordat ze -in verschillende vormen- om leren gaan met 'het onbekende'.

Slaagfactoren

- De structuur en cultuur die door jongerenwerkers geboden wordt. Van hieruit konden de jongeren als groep een volgende procesfase ingaan: openheid, ontdekkingen en avontuur. Bij dit groepsproces zijn de jongeren op een openlijke en democratische manier betrokken.
- Dit uitwisselingsproject is voor deze jongeren precies op tijd georganiseerd, het paste in de ontwikkeling van de groep.
- De samenwerking tussen de jongerencentra is eveneens belangrijk.
- Behalve dat er op bepaalde punten ruimte was voor eigen invulling, werden er ook vooraf eisen gesteld aan de jongeren: het ondertekenen van een contract en het meewerken aan de presentaties.
- Intensieve begeleiding zowel voor de gehele groep (organisatie bijeenkomsten) kleinere werkgroepen (presentatie-groepen) en individueel (indien nodig).

Faalfactoren

- Het ontbreken van voldoende begeleiding/ondersteuning (in tijd en geld).
- De onbekendheid van de jongeren met reizen en (presentatie-)activiteiten.
- De niet op elkaar aansluitende visa-aanvragen voor buitenlandse jongeren.
- Verschillende doelgroepen.
- Ontbreken van een vertrouwensband.

Onderdeel brede aanpak/**vervolgprojecten**

De werkwijze sluit goed aan bij initiatieven die zijn ondernomen vanuit de betrokken jongerencentra (Madrid met zo'n 300 jongeren, waarvan 75% allochtoon). De centra hebben namelijk onlangs meer de nadruk gelegd op het uitvoeren van activiteiten, terwijl ze voorheen meer op ontmoetingen waren gericht.

Meest opvallend

Het gaat om jongeren die via andere kanalen, bijvoorbeeld school of regulier sociaal cultureel werk, nauwelijks te bereiken en te activeren zijn.

Amsterdam

Internationaal Uitwisselingsprogramma

Contactpersoon	Hettie Bouwmeester, deelnemende jongere.
Uitvoerenden	Jongeren, in samenwerking met De Amsterdamse Plu en Exis.
Begeleiding	Jongerenwerkers van De Amsterdamse Plu (wanneer daar behoefte aan is).
Doelstelling	Jongeren binnen de E.G. met elkaar kennis laten maken.
Omschrijving	Groepen jongeren, per keer variërend van 25 tot 100, organiseren zelf uitwisselingen met groepen jongeren in het buitenland. De jongeren kennen de mogelijkheid hiervan via vrienden, of doordat ze er van horen bij bezoeken aan de jongerencentra. Een groep jongeren in Nederland legt contact met een groep in het buitenland die geïnteresseerd is. In beide landen organiseren de jongeren zelf een programma rond een thema voor de groep die naar hen toe komt. Thema's zijn bijvoorbeeld cultuur, seksualiteit of een reis met lichamelijk gehandicapte jongeren. De ontvangende groep regelt de overnachtingen, organiseert gespreksgroepen (evt. met sprekers), uitstapies en andere activiteiten. De bezoekende groep draagt zorg voor het programma in het eigen land als de Nederlandse jongeren bij hen op bezoek komen. Exis subsidieert vooraf 50 % van de kosten, de resterende kosten brengen de deelnemers zelf op met eigen bijdragen.
Participatievorm	De jongeren nemen zelf initiatieven tot een reis, ze leggen zelf contacten, zowel met jongeren in andere landen, als met subsidiërende organisaties zoals Exis. Als het jongerenwerk daarbij een rol speelt, is dat op verzoek van de jongeren zelf. Er zijn geen contacten met gemeente of andere overheidsinstellingen.
Resultaten	Al enige jaren vinden regelmatig uitwisselingen plaats.
Slaagfactoren	- De contacten tussen jongeren onderling en eventueel met een jongerenwerker, lopen goed en creëren een gevoel van saamhorigheid.
Faalfactoren	- Er zijn wel eens ruzies tussen deelnemers. - Voor nieuwe onervaren groepen is de begeleiding van de jongerenwerker of van andere ervaren jongeren van essentieel belang.
Onderdeel brede aanpak/ vervolgprojecten	Er zijn plannen om een eigen stichting op te zetten die dit soort uitwisselingen stimuleert. Binnen de Amsterdamse Plu is er weinig tijd en geld beschikbaar.
Meest opvallend	Jongeren doen veel zelfstandig. Er is ook niet één vaste groep die voor een doelgroep iets organiseert. Wie op reis wil, organiseert zelf een reis en regelt een tegenbezoek.

Amsterdam

Stichting Marokkaans Meisjescentrum

Contactpersoon	Latifa Oumlil (Coördinatie, Stichting Marokkaans Meisjes Centrum)
Uitvoerenden	Stichting Marokkaans Meisjes Centrum
Begeleiding	Stichting Ondersteuning Allochtonen Amsterdam
Doelstelling	De emancipatie van de Marokkaanse meisjes in de Nederlandse samenleving bevorderen
Omschrijving	Nadat er geen ruimte meer voor hen was in een centrum voor buitenlandse vrouwen, hebben de meisjes met hulp van het Amsterdams Centrum voor Buitenlanders zelf een stichting opgericht. Zij hebben in '87 een accommodatie betrokken waar activiteiten en cursussen worden georganiseerd die verband houden met de Marokkaanse achtergrond van de meisjes. Er zijn ook activiteiten van algemenere aard, onder andere muziekles, huiswerkbegeleiding, theorieles voor het rijbewijs en gezondheidsvoorlichting. De ideeën komen van de meisjes zelf. Bij de organisatie worden altijd één of twee van hen betrokken.
Participatievorm	Meisjes zijn direct betrokken bij het aangeven van ideeën en het organiseren van de activiteiten. Overleg met gemeente en/of andere instellingen wordt gevoerd door de begeleiding.
Resultaten	Naast de bovengenoemde activiteiten hebben er twee conferenties plaatsgevonden. Bij de eerste bijeenkomst, 'Marokkaanse Meisjes aan 't woord', in 'De Balie' was de organisatie en de presentatie geheel in handen van autochtonen. De conferentie die ze zelf organiseerden werd door circa 300 meisjes en andere betrokkenen bijgewoond. De tweede conferentie vond begin dit jaar plaats en had als thema 'de wijzigingen in de vreemdelingenwetgeving, met betrekking tot gezinshereniging'. Deze dag werd door 160 meisjes bezocht. Dit jaar is tijdens de ramadan door de vrijwilligers een ramadanprogramma samengesteld. Onderdeel van het programma was een bezoek aan moskeeën. Daarnaast werd een imam uitgenodigd bij het centrum. De meisjes waren in de gelegenheid vragen te stellen, onder andere over de betekenis en de achtergronden van het vasten, maar ook over de positie van de meisjes zelf. Daarnaast is ter afsluiting van de ramadan een feest georganiseerd met 40 meisjes, waaraan lokale vertegenwoordigers van 4 politieke partijen deelnamen.
Slaagfactoren	- De herkenbaarheid voor de meisjes, die zichzelf noch Nederlands noch Marokkaans voelen. - De laagdrempeligheid. - Binnen de Stichting wordt meteen op actuele zaken ingesprongen.
Faalfactoren	- Wanneer het om lange-termijn-zaken gaat haken jongeren af.

**Onderdeel brede aanpak/
vervolgprojecten**

Het volgende plan is om een studiereis naar Marokko te ondernemen met een aantal meisjes en door uitwisseling van informatie met meisjes in Marokko beter zicht te krijgen op het perspectief van beide groepen meisjes. Het idee is om naar aanleiding van deze reis een informatiedag te organiseren voor ouders en scholen over de huidige situatie van meisjes in Marokko. Zowel scholen als ouders blijken daar vaak achterhaalde ideeën over te hebben.

Meest opvallend

Er is een doelgroep bereikt die in het algemeen moeilijk te benaderen is.

Apeldoorn

Speel-o-theek Speel(b)orden

Contactpersoon	Mw. R. Donkerbroek
Uitvoerenden	Vrijwilligers, tien moeders van kinderen, verenigd in de Werkgroep Speel-o-theek in oprichting
Begeleiding	Organisatie voor sociaal-cultureel werk Wisselwerk
Doelstelling	Primaire doelstelling is het opzetten van een wijkgerichte (uit)leenvoorziening van speelgoed en spelletjes voor een zeer brede doelgroep. Tweede doel is het stimuleren van het gebruik van pedagogisch verantwoord speelgoed. Daarnaast heeft de speel-o-theek een buurtgerichte ontmoetingsfunctie, het is de bedoeling dat jongeren en ouderen met elkaar in contact komen. Achterliggende doelstelling is het bevorderen van participatie van ouders en kinderen op buurtniveau.
Omschrijving	Vanuit het basisonderwijs kwam een signaal dat er bij een aantal kinderen behoefte zou zijn aan speelgoed. Een door de scholen zelf ingesteld onderzoek bevestigde dat. Vervolgens organiseerde een aantal moeders (waaronder ook allochtone moeders) zich in een werkgroep die doeltreffend en bijna bedrijfsmatig aan het werk ging. Ze stelden concrete doelen en maakten een kostenoverzicht en een planning. De werkgroep organiseert zelfstandig haar voortgangsvergaderingen. De werkgroepleden voeren gesprekken over de eenmalige startfinanciering en het is de bedoeling dat de speel-o-theek verder op eigen krachten zal functioneren. De werkgroep wordt ondersteund door Stichting Spectrum, die een adviserende functie heeft naar fondsen. Naar aanleiding van de gesprekken stelt de werkgroep een beleidsplan samen (verwacht medio april 1994). Het doel is de speel-o-theek te vestigen in een bejaardencentrum om het contact tussen kinderen en ouderen te stimuleren. Behalve speelgoed voor kinderen, worden ook gezelschapsspelletjes voor ouderen in het assortiment opgenomen. Deze voorziening is vooral buurtgericht. De speel-o-theek zal gerund worden door een groep vrijwilligers. Via informatieverstrekking (individueel en in groepen) wordt het gebruik van speelgoed met een leereffect gestimuleerd. De activiteiten van de werkgroep worden ondersteund door een medewerker van Wisselwerk, deze verstrekt informatie en geeft adviezen (m.n. op het gebied van financiering). Het onderwijsoverleg waarin scholen verenigd zijn fungeert als supervisor en stimulator van de werkgroep.
Participatievorm	De ouders die als vrijwilligers in de werkgroep participeren, trekken het project en ondernemen initiatieven. Zij hebben in feite zelfbestuur. De betrokkenheid van kinderen is, gezien de leeftijd waarop het materiaal van de speel-o-theek zich vooral richt, gering.

Zij zijn betrokken via de ouders, het opstap-project, de peuterspeelzaal en de school.

Vrijwilligers voeren gesprekken met de gemeente, onder andere over de financiering.

Resultaten

De vrijwilligers zijn gestructureerd en planmatig aan het werk. Zij hebben een beleidsplan tot stand gebracht voor een goede buurtgerichte voorziening.

Slaagfactoren

- De vrijwilligers nemen vanuit een positieve en enthousiaste houding zitting in een werkgroep. Van daaruit ontstaat een op resultaat gerichte werkwijze.
- Er moet in de buurt worden samengewerkt met een breed scala van organisaties.
- Duidelijk vaststaande einddatum.
- Initiatief wordt door geen enkele instantie tegengewerkt.
- Een serieuze en resultaatgerichte werkwijze van de groep vrijwilligers komt het resultaat ten goede. Het initiatief daartoe ligt bij de groep zelf.

Faalfactoren

- De moeizame weg van het aanboren van de juiste kanalen voor een startsubsidie.

**Onderdeel brede aanpak/
vervolgprojecten**

Binnen de betreffende gemeente is geen beleid voor jeugdparticipatie ontwikkeld. Vanuit dit project wordt wel naar een integrale buurtaanpak gestreefd.

Meest opvallend

De toevallige situering van de speel-o-theek in een bejaardenoord en de aanwezigheid van een duidelijke achterliggende doelstelling (het bevorderen van participatie van ouders op buurtniveau).

Bellingwedde

Spelen op Maat

Betrokkenen	- Gemeente - stichting Welzijn Bellingwedde - Synergon - Stichting Opmaat - Speelruimte - Buro Jeugdruimte - RBO - Probe - AOC
Contactpersoon	Chris Bijlefeld (medewerker Stg. Welzijn Bellingwedde)
Uitvoerenden	Een 11-tal deelnemers aan een werk-leer project, buurtbewoners
Begeleiding	Stichting Welzijn Bellingwedde
Doelstelling	Het verbeteren/vergroten van speelomgeving voor kinderen en het verbeteren van kansen op de arbeidsmarkt voor cursisten.
Omschrijving	In 1992 besloot de Stichting Welzijn Bellingwedde tot het ontwikkelen en verbeteren van speelvoorzieningen op 8 verschillende lokaties in de gemeente Bellingwedde (bestaande uit 6 dorpen). Het initiatief hiertoe werd genomen naar aanleiding van vragen van buurtbewoners om verbetering van de voorzieningen voor de jeugd. Er werd een stuurgroep aangesteld - met vertegenwoordigers uit verschillende instellingen en overheden - die een plan van aanpak maakte. Aan de subsidie die werd verkregen waren twee voorwaarden verbonden: a) een officiële ontwerper en b) kinderinspraak. Per locatie werd een projectgroep (volwassenen) samengesteld, die gedeeltelijk bestond uit vertegenwoordigers van de al bestaande 'dorpsraden' en gedeeltelijk uit vertegenwoordigers van scholen, peuterspeelzalen en speeltuinverenigingen. De projectgroepen waren verantwoordelijk voor de coördinatie van de kinderinspraak. De inspraak vond plaats via 11 betrokken basisscholen aan de hand van een lesbrief van de Stichting Kinderpostzegels Nederland. Door middel van het maken van opstellen, tekeningen en maquettes, gaven de kinderen op school vorm aan hun ideeën over spelen en speelplekken. De resultaten werden overhandigd aan de speciaal voor het project aangetrokken ontwerper. Deze ging vervolgens in één week 's middags met de kinderen (per school 10 kinderen) en 's avonds met de volwassenen alle 8 lokaties langs, om ideeën en wensen uit te wisselen met de betrokkenen. Pas na het bezoek aan een locatie met de kinderen, ging de ontwerper aan de slag. De uitvoering ligt inmiddels grotendeels bij 11 cursisten van een werk-leer project. Dit zou in eerste instantie alleen met behulp van vrijwilligers gebeuren.
Participatievorm	Kinderen konden hun wensen en ideeën kenbaar maken, en hebben direct overlegd met de ontwerper.

De ouders zijn betrokken via de al bestaande bevolkingsinspraakorganen.

Resultaten

De kinderen hebben hun ideeën over 'spelen' kenbaar kunnen maken. Deze zijn waar mogelijk overgenomen of ingepast. Niet alle wensen (kunnen) worden verwezenlijkt, soms - in het geval van een overdekt zwembad - vanwege te hoge kosten. Daarnaast neemt de werkgroep ook geen ideeën over die èn vrij kostbaar zijn èn te trendgevoelig worden geacht, zoals bijvoorbeeld een skateboardheuvel.

Slaagfactoren

- De lijnen waarlangs de bewonersparticipatie (en indirect ook de kinderpacticipatie) kon plaatsvinden, bestonden al: er kon gebruik worden gemaakt van de bevolkingsinspraakorganen die al in alle dorpen aanwezig waren.
- Doordat de scholen in de projectgroepen vertegenwoordigd zijn, kunnen ze eenvoudig van informatie worden voorzien.

Faalfactoren

- De subsidie is onvoldoende. Aanvullende subsidie kwam langzaam van de grond.

**Onderdeel brede aanpak/
vervolgprojecten**

Naar mogelijkheden voor vervolg wordt onderzoek gedaan.

Meest opvallend

De inspraak van kinderen is goed georganiseerd, maar uiteindelijk liggen de beslissingen bij de projectgroep (volwassenen).

Bergum

Jeugdparlement

Contactpersoon	Dhr. P. Bouma, Federatie Sociaal Cultureel Werk
Uitvoerenden	Groep van ongeveer 35 jongeren samen met Federatie Sociaal Cultureel Werk
Begeleiding	Federatie Sociaal Cultureel Werk (jongerenwerk)
Doelstelling	De jongeren op een eigen manier betrekken bij besluitvormingsprocessen. Daarnaast wilde men jongeren laten ondervinden hoe een democratie functioneert.
Omschrijving	Het project komt voort uit een initiatief van de gemeente. In het kader van de opening van een nieuw stadhuis organiseerde men een jeugdparlement. Jongeren van 16 tot 18 jaar werden officieel, met een door de burgemeester ondertekende brief benaderd met de vraag of zij wilden deelnemen. Deze formele benadering was ongelukkig getimed: in de examenperiode en vlak voor de vakantie. Daarom was de respons van jongeren zeer gering. De Federatie SCW heeft het initiatief overgenomen. De jongeren zijn benaderd via vindplaatsen als buurthuizen en plaatselijke netwerken. Uiteindelijk hebben 35 jongeren in de leeftijd van 14 tot 16 jaar deelgenomen. Zij vormen het jeugdparlement dat beslist over een gemeentelijke besteding voor jongeren van f 5.000. Vanuit de Federatie is een begeleidend programma opgesteld waarin zaken aan de orde werden gesteld als: hoe mobiliseer je een achterban, hoe vergader je, welke processen spelen een rol bij besluitvorming en wat is het belang van coalities? Vervolgens zijn de jongeren daarmee zelf aan het werk gegaan. Om hun achterban te bereiken zijn bijvoorbeeld op drie locaties gezellige avonden belegd waar, afgewisseld door muziek en spel, parlementsleden hun ideeën voor de besteding van het geld presenteerden. Via een soort applausmeter werd de voorkeur van de bezoekers vastgesteld. Dit resulteerde in een tweetal voorstellen waarover is beslist in een zitting van het parlement onder voorzitterschap van de burgemeester van Bergum. Tijdens de zitting bleek dat de parlementsleden zwaar gelobbyd hadden: de discussie was beperkt omdat de meerderheid het geld wenste te besteden aan een popconcert. Het popconcert is door de jongeren zelf georganiseerd. Er werden sponsors en groepen benaderd en de avond leverde een positief saldo op. Dit maakt ook de realisering van het tweede voorstel (een plek voor licht verstandelijk gehandicapten in één van de kernen) op termijn mogelijk.
Participatievorm	De jongeren bepalen de besteding van het beschikbare budget. De begeleidende organisatie brengt ideeën naar voren. De jongeren zelf gaan ermee aan de slag en passen ze toe. Tevens voeren jongeren zelf allerlei organisatorische activiteiten uit.

Resultaten	Het beschikbare budget van f 5.000 is besteed naar de wens van de meerderheid van de jongeren: er is een popconcert georganiseerd. Jeugdigen hebben inzicht gekregen in besluitvormingsprocessen.
Slaagfactoren	- Dergelijke initiatieven moeten aansluiting zoeken bij plaatsen waar jongeren zich ophouden. - Aanjagers (bijvoorbeeld vrijwilligers uit de netwerken van jongeren) die het vertrouwen hebben moeten jongeren bij elkaar brengen.
Faalfactoren	- Begeleidende instellingen moeten een dergelijk initiatief niet voor hun eigen belangen willen gebruiken. - De verwachtingen moeten niet te hoog worden opgeschroefd.
Onderdeel brede aanpak/ vervolgprojecten	Het college van burgemeester en wethouders wees een aanvraag voor voortzetting van het jeugdparlement in 1994 af. De gemeenteraad besliste echter tot voortzetting: er is in 1994 een budget van f 2.500 waarover het jeugdparlement mag beschikken. Het project is geen aanzet geweest tot een bredere aanpak.
Meest opvallend	Het project is belangrijk omdat de voorbereidingen en het vervolg een aantal duidelijke (negatieve) leerpunten opgeleverd heeft.

Borsele

Jeugdcentrum 'De Prange' te Heinkenszand

Contactpersoon	Ad Boonman, opbouwwerker (Borsels Orgaan voor de Samenlevingsopbouw)
Uitvoerenden	BOS en jongeren
Begeleiding	Gemeente Buro Welzijn
Doelstelling	Het opzetten van een vrijwilligersorganisatie om het jongerenwerk uit te voeren. Het realiseren van een accommodatie voor jongerenwerk.
Omschrijving	De gemeente Borsele bestaat uit 15 dorpen. De reeds bestaande jongerenvoorzieningen in het dorp Heinkenszand zijn van traditionelere aard, bijvoorbeeld scoutinggroepen of activiteiten(groepen) die zijn opgezet vanuit de kerk. Jongeren gaven te kennen dat zij behoefte hebben aan een andere soort voorziening. Ook het gemeentebestuur erkende dat er sprake is van een probleem. Er werd een project gestart dat begon met een onderzoek. Aan de hand van een enquête werden de behoeften van de jongeren gepeild; 100 jongeren reageerden. Voor de volgende fase, de vormgeving van het project, werd een aantal jongeren gezocht via sleutelfiguren en advertenties in huis-aan-huis bladen. Al snel zat de initiatiefgroep, zo'n 12 jongeren in de leeftijd van 15 tot 30 jaar, om de tafel. Een aantal andere jongeren had tegelijkertijd op eigen houtje een handtekeningenactie opgezet om te proberen een goede accommodatie te krijgen. Eén van de eerste activiteiten van de initiatiefgroep was de ondersteuning en de uitbreiding van deze actie. De 1000 verkregen handtekeningen werden door de jongeren aangeboden aan de gemeente die vervolgens niet meer om de serieuze wens van jongeren heen kon. Naast de organisatie van een aantal feitelijke activiteiten, zoals een popfestival en creatieve 'doe-dagen', heeft men zich in de initiatiefgroep zo'n 1 1/2 à 2 jaar bezig gehouden met voorbereidende activiteiten voor de te realiseren accommodatie. Er werden locaties bedacht, de mogelijkheden werden op een rijtje gezet en er werd een kostenraming gemaakt. Tijdens de bouw van de accommodatie is de initiatiefgroep omgezet in een stichtingsbestuur van het centrum. Deze kent momenteel 12-13 leden in de leeftijd van 15 tot 22 jaar. Het bestuur runt het centrum en wordt daarbij ondersteund door diverse vrijwilligers. De jongerenwerkster van BOS geeft op afroep inhoudelijke, organisatorische en programmatische adviezen. In het centrum, dat alleen in het weekend open is, worden vooral soos-activiteiten georganiseerd.
Participatievorm	De opbouwwerker van het BOS had een voorttrekkersrol. Jongeren zijn actief in de organisatie van activiteiten, en hebben wel signalen afgegeven. De externe contacten (met name ambtelijk) verliepen voornamelijk via de jongerenwerker. Ook de accommodatie is via BOS tot stand gekomen.
Resultaten	De accommodatie is er gekomen en het centrum draait inmiddels ruim 2 1/2 jaar op vrijwilligers.

Slaagfactoren

- Goede contacten tussen het opbouwwerk, de wethouder en het bureau Welzijn van de Gemeente.
- Het positieve voorbeeld van dergelijke centra in andere kernen in Borsele.

Faalfactoren

- Het feit dat de gemeente bestaat uit 15 dorpen zorgt voor versnippering en maakt het moeilijk om specifiek voor één van de dorpen een dergelijk project op te zetten. Het is ook ingewikkeld om in contact te komen met de jongeren tussen de 13 en 15, aangezien er geen vast punt is waar ze elkaar ontmoeten.
- Andere factor is dat de budgetten voor jeugd -en jongerenwerk op het platteland meestal heel beperkt zijn.

**Onderdeel brede aanpak/
vervolgprojecten**

Volgens de contactpersoon is er zeker sprake van een integrale aanpak, maar die is niet terug te vinden op papier en zit deze met name in de houding van de betrokken(en) (ambtenaren) zelf.

Meest opvallend

In Borsele is men al vele jaren, met weinig middelen en veel vrijwilligers (waaronder uiteraard ook jongeren), heel actief in het jeugd- en jongerenwerk. Ook de inspraak heeft een vorm gekregen, doordat er op alle gebieden overlegorganen zijn. Het vrijwillig kader komt in contact met onder andere gemeente-ambtenaren.

Boxtel

Jeugdgemeenteraad

Contactpersoon	Jan Fraanje, Hoofd van de afdeling Burgerzaken en Welzijn, gemeente Boxtel. Marianne van der Sloot, initiatiefneemster.
Uitvoerenden	De verkiezingen zijn mede georganiseerd door scholen, met hulp van de gemeente. De raad zelf bestaat uit 24 kinderen tussen de 10 en de 12 jaar, en wordt voorgezeten door de burgemeester van Boxtel.
Begeleiding	De gemeente stelt de jeugdgemeenteraad vergaderfaciliteiten en een bedrag van f 1.000 beschikbaar voor onkosten. Voorts is er binnen de gemeente een contactpersoon aangewezen die een lichte vorm van begeleiding geeft; uitgangspunt van de gemeente is, dat de kinderen zoveel mogelijk werkzaamheden zelf verrichten.
Doelstelling	- Kinderen een duidelijke stem geven in de gemeente. - De belangen van kinderen vertegenwoordigen. - Democratisch besef bij jeugdigen vergroten. - De afstand tussen burgers en gemeente verkleinen.
Omschrijving	In december 1993 is een 11-jarig meisje met het idee gekomen om parallel aan de gemeenteraadsverkiezingen in maart 1994 ook een kindergemeenteraad te kiezen. Met behulp van een wethouder (die zij kende) heeft ze contact opgenomen met de VNG om te weten of er meer jeugdleden waren. Ze heeft toen gehoord dat er in Schiedam ook een raad is en heeft contact met hen opgenomen en informatie gekregen. Omdat de opzet daar toch anders was dan zij van plan was, is ze zelf met scholen in de gemeente gaan praten. De gemeente heeft geholpen met publiciteit voor het project. Uiteindelijk zijn op twaalf lagere scholen in Boxtel verkiezingen gehouden, 11 basisscholen en een speciale. Per school zijn in de raad twee vertegenwoordigers gekozen. De gemeente heeft stembussen en stemformulieren ter beschikking gesteld en de uitslag bekend gemaakt. Op scholen is enthousiast gereageerd, tijdens schooltijd zijn de verkiezingen gehouden en de stemmen geteld. De Jeugdgemeenteraad is op 27 april 1994 geïnstalleerd. De burgemeester is voorzitter en treedt op als vertegenwoordiger van de gemeente. De initiatiefneemster is secretaris van de Jeugdgemeenteraad geworden. De Jeugdgemeenteraad heeft drie wethouders gekozen die samen met de secretaris het College vormen. Het College bereidt de vergaderingen van de Jeugdgemeenteraad voor. Tijdens de eerste vergadering hebben de vertegenwoordigers van de verschillende scholen hun actieplannen gepresenteerd. Het College heeft de actieplannen verzameld en komt in de volgende vergaderingen met uitwerkingsvoorstellen. Onderwerpen die onder andere aan de orde komen zijn speelvoorzieningen, verkeer, activiteiten voor jeugd en jongeren, groen en hondenoverlast. De Jeugdgemeenteraad komt vier maal per jaar bijeen. Het initiatief heeft de gemeente enigszins overvallen; er moest heel snel gereageerd worden, omdat er tussen het initiatief en de verkiezingen krap 3 maanden waren om e.e.a. te organiseren.

Participatievorm	In de organisatiefase hebben de initiatiefneemster en de kinderen zeer zelfstandig gefunctioneerd. Het college van Burgemeester en Wethouders ziet de Jeugdgemeenteraad als spreekbuis van de (jongere) jeugd en wil voorstellen serieus overwegen.
Resultaten	In kort tijdsbestek is bekendheid gegeven aan het plan en zijn verkiezingen gehouden. De gemeente is enthousiast, evenals de betrokken scholen en de kinderen.
Slaagfactoren	- De initiatiefneemster pakt e.e.a. grondig en enthousiast aan. - Jeugd heeft heel enthousiast gereageerd. - De gemeente heeft positief en snel gereageerd. - De gemeente moet voorstellen van de Jeugdgemeenteraad serieus behandelen. - De gemeente heeft faciliteiten ter beschikking gesteld en zal dat moeten blijven doen.
Faalfactoren	- Er was relatief weinig voorbereidingstijd. - De initiatiefneemster moet te zijner tijd een enthousiaste opvolg(st)er krijgen. - De scholen moeten het initiatief blijven ondersteunen. - De gemeente dient de initiatieven van de Jeugdgemeenteraad serieus te behandelen en waar mogelijk te honoreren.
Onderdeel brede aanpak/ vervolgprojecten	Binnen de gemeente was geen specifiek op jeugdparticipatie gericht beleid. De invloed die de Jeugdgemeenteraad zal hebben moet nog blijken.
Meest opvallend	Een heel jonge initiatiefneemster, die in korte tijd een behoorlijk project van de grond krijgt. Ouders lijken nauwelijks een rol te hebben gespeeld. De gemeente heeft snel en positief gereageerd.

Breda

Klimwand

Contactpersoon	Twan Smets, sociaal cultureel werker Stichting Vertizontaal
Uitvoerenden	Groep van ongeveer 12 woonwagenjongens in de leeftijd van 16 tot 30 jaar.
Begeleiding	Een sociaal cultureel werker van de Stichting Vertizontaal begeleidt de jongeren als groep en onderhoudt de contacten met externe organisaties zoals de gemeente, in samenspraak met de jongeren. Een medewerker van de stichting Bres is bij het project betrokken voor begeleiding bij de bouw van de klimwand en de materiaalkeuze.
Doelstelling	- Activiteiten organiseren waarbij de jongeren zelf (zoveel mogelijk) verantwoordelijkheid dragen. - De groep verzelfstandigen, omdat subsidie tijdelijk is.
Omschrijving	De stichting Vertizontaal organiseert al enige jaren buitensportactiviteiten voor de jongeren. Klimsport sprak de jongens zeer aan. Tijdens een excursie naar een klimhal in Antwerpen ontstond bij de jongens het idee om zelf een klimwand te bouwen. Met de sociaal-cultureel werker zijn door de jongeren de plannen hiervoor uitgewerkt. De klimwand is uiteindelijk door de jongeren zelf gebouwd en in april 1993 in gebruik genomen. Bij de bouw is gebruik gemaakt van de kennis van de begeleider van Stichting Bres, en van de kennis van een aantal jongeren zelf. Een aantal jongeren werkt in de (steiger-)bouw. Zij konden hun kennis in het project toepassen. Nu de klimwand klaar is, kan hij ook gebruikt worden door andere jongeren. De groep bouwers geeft hulp en instructie bij het gebruik. Momenteel is de wand mobiel gemaakt, zodat deze ook op andere locaties gebruikt kan worden.
Participatievorm	De jongeren werken nauw samen met de sociaal cultureel werker, die in principe streeft naar het zelfstandig worden van de groep. De groep zelf geeft aan begeleiding nodig te hebben, omdat men bang is dat de groep anders uit elkaar zal vallen. Ook kan de begeleider soms nieuwe initiatieven aangeven, waar de jongeren vervolgens al dan niet op in spelen. De jongerenwerker onderhoudt de contacten met de gemeente en de instelling, in nauw overleg met de groep jongeren.
Resultaten	De klimwand is in gebruik genomen. Voor de jongeren is het resultaat dat "hun klimwand" en mankracht door andere organisaties ingehuurd wordt.
Slaagfactoren	- Jongeren konden goed met elkaar opschieten. - Het was een uitdagend project, een klimwand spreekt tot de verbeelding. - Het bouwen leverde de jongeren aanzien en identiteit op.

Faalfactoren

- De organisatie is niet perfect.
- De groep geeft aan niet zelfstandig te kunnen functioneren.

**Onderdeel brede aanpak/
vervolgprojecten**

In dit stadium zijn er plannen om het project voort te zetten. Er is weinig tijd en geld beschikbaar voor de extra uren werk, die dit voor het sociaal cultureel werk zou opleveren.

Meest opvallend

Project waarin een 'moeilijke' groep (woonwagenjongeren) op eigen initiatief een kleinschalig project uitvoert dat tot de verbeelding spreekt van andere jongeren. Een aantal jongeren hebben hun eigen kennis en ervaring in kunnen zetten in het project.

Breda

Sociaal Preventief Supporters Project NAC

Contactpersoon	Harrie Aarts, Stichting Vertizontaal.
Uitvoerenden	Activiteitencommissie B-Side en een wisselende samenstelling van supporters die geen deel uitmaken van de activiteitencommissie.
Begeleiding	Stichting Vertizontaal.
Doelstelling	Positieve activering van voetbalsupporters.
Omschrijving	Al enige jaren bezoeken B-Side supporters van NAC een clubhuis in Breda. Deze supporters hadden problemen omdat ze niet tot alle stadions werden toegelaten. Dit leidde tot dit project waarvoor uren en middelen beschikbaar zijn gesteld door NAC, het jongerenwerk en de gemeente Breda. Externe contacten lopen in eerste instantie via een jongerenwerker. Deze heeft contact gelegd met leidende figuren van de B-Side supporters en samen met hen een activiteitencommissie opgericht, bestaande uit circa 13 personen. Met name ideeën die al leefden bij de supporters zijn uitgevoerd. De activiteitencommissie vergadert één keer per maand. De supporters ondernemen allerlei activiteiten rondom wedstrijden, om zich als groep op positievere wijze te profileren. De activiteiten rondom wedstrijden bestaan uit het verzorgen van de catering in de supporterstrein, het maken van afspraken over het afsteken van vuurwerk en het versieren van het B-Side vak. Ook geven de supporters een maandelijks krantje uit. Eerst werd dit gestencild, inmiddels wordt het - gesponsord door een drukkerij - professioneel uitgevoerd. De krant wordt door supporters verspreid. Daarnaast is onder andere een - inmiddels gesponsord - supporterszaalvoetbalteam opgericht, waarbij ook de organisatie van een regionaal zaalvoetbaltoernooi in handen is genomen. Er is een veldvoetbalteam dat bij belangrijke wedstrijden voorwedstrijden speelt met de gemeente en de spoorwegpolitie. Ten slotte maakt een aantal supporters een videoband met impressies van wedstrijden, interviews met trainers en een registratie van eigen activiteiten. De video wordt op de open dag van de club, aan het begin van het volgende seizoen, gepresenteerd en kan door belangstellenden worden gekocht.
Participatievorm	Wat betreft projectparticipatie is sprake van medezeggenschap, de politieke participatie bestaat uit het verschaffen van informatie. Binnen het project zijn de jongeren zeer actief. De contacten met de gemeente en andere instellingen worden onderhouden door het jongerenwerk.
Resultaten	Rond de wedstrijden is voor de supporters meer duidelijkheid ontstaan, met name wat betreft openbare orde en veiligheid. Er zijn contacten gelegd en er is een binding gecreëerd tussen de supporters en de spelers, het bestuur van de club, de gemeente, de politie en het openbaar vervoer. De activiteitencommissie vervult hierbij een brugfunctie naar de rest van de B-Side en wordt in de activiteiten bijgestaan door een wisselende groep supporters.

De jongens van de activiteitencommissie hebben toegang tot de 'spelers-kantine' van NAC. Ook wonen geschorste of geblesseerde spelers wedstrijden bij op de B-Side tribune. Naar aanleiding van een uit de hand gelopen wedstrijd is een vergadering belegd van de activiteitencommissie met de burgemeester, de KNVB, de politie, het NAC-bestuur en de dienst veiligheid van de club. Hierin zijn problemen besproken en hebben supporters kunnen wijzen op knelpunten.

Slaagfactoren

- Volledige medewerking van het clubbestuur.
- Positieve opstelling van de politie.
- De druk van het wegvallen van de sponsoring, wanneer er te veel problemen zijn rond de supporters club.

Faalfactoren

- Provocerend gedrag van supporters van andere clubs blijft soms moeilijk tegen te gaan.

**Onderdeel brede aanpak/
vervolgprojecten**

Dit is één van de acht van dergelijke projecten in Nederland.

Meest opvallend

Leuk project, omdat het hier gaat om het activeren van een 'moeilijke' groep, op een wijze die aansluit bij hun eigen beleving.

Cromstrijen

Kijk op de wijk Middelsluis in Numansdorp

Contactpersoon	Dhr. E. Warffemius, Jeugdwerkadviesburo JanZeuren
Uitvoerenden	Stuurgroep bestaande uit vertegenwoordigers van het lokale sociaal cultureel werk, scholen, de wethouder Welzijn, een ambtenaar, een vertegenwoordiger van JanZeuren, buurtbewoners en kinderen.
Begeleiding	Door JanZeuren.
Doelstelling	Het vergroten van de leefbaarheid van de wijk Middelsluis in Numansdorp, met daarbij specifiek aandacht voor de speelomgeving en de levensvatbaarheid van de wijk met het oog op kinderen van 0 t/m 16 jaar.
Omschrijving	Dit project is een vervolg op 'Kijk op de wijk De Overkant' in Waddinxveen. Op basis van de ervaringen daar zijn in het Kijk op de Wijk project aanpassingen aangebracht. Deze hebben met name betrekking op de manier waarop kinderen en tieners betrokken worden. Kijk op de wijk loopt van december 1993 tot december 1994. Het project bestaat uit een onderzoeks- en een uitvoeringsfase en werkt aan de hand van de Lens-methode. In de onderzoeksfase worden na een verkenning van de wijk en een inventarisatie van de problemen, in panels de problemen verder uitgediept, oplossingen aangedragen en prioriteiten geformuleerd. De panels worden betrokken bij de inventarisatie, het formuleren van plannen en het beoordelen van maatregelen die naar aanleiding van de plannen voorgesteld worden. In deze fase is ook een enquête gehouden in de wijk. Er zijn aparte panels geformeerd voor volwassenen, tieners en kinderen. Die voor tieners en kinderen zijn georganiseerd via scholen. De jeugdpanels gaan aan de hand van het door JanZeuren ontwikkelde materiaal de wijk in om ter plekke allerlei objecten, straten en situaties te bespreken. Zij zullen ook ingeschakeld worden bij de ontwikkeling en concretisering van de plannen.
Participatievorm	Kinderen en tieners worden als gesprekspartners ingeschakeld in het hele project. Hun mening zal een belangrijk aspect van de uiteindelijke resultaten bepalen.
Resultaten	Het project loopt nog. Er is een enquête gehouden en de panels zijn geformeerd. Men is bezig met de inventarisatie van de wijk.
Slaagfactoren	- Methodiek is heel directief en geeft concrete stappen aan binnen een afgebakende periode. Dit leidt tot helderheid. - De gehanteerde methodiek zorgt voor meer duidelijkheid omtrent het belang van de deelname aan het project voor de betrokkenen zelf. - Betrokkenheid van het lokale welzijnswerk en het onderwijs is van belang. - Na kennis- en ervaringsoverdracht kan deze methodiek vervolgens in andere wijken toegepast worden.

- Er wordt gebruik gemaakt van eerdere ervaringen elders waardoor de betrokkenheid van jeugd beter georganiseerd lijkt.

Faalfactoren

- Het maken van een vertaalslag van de informatie van en naar kinderen kost tijd.
- Ondanks de participatie van kinderen is de ervaring dat volwassenen snel domineren in het signaleren van problemen, de ideeënvorming en het formuleren van zaken. Men hoopt hier door het werken met kinderpanels een oplossing voor te hebben gevonden.

Onderdeel brede aanpak/ vervolgprojecten

Het project is een proef binnen de gemeente. Als deze proef volgens de betrokkenen slaagt, wil men ook in andere wijken in Cromstrijen met deze methodiek verder. Aan de hand van de opgedane ervaringen zal door het Jeugdwerkadviesburo uiteindelijk een pakket worden samengesteld en uitgebracht, aan de hand waarvan vergelijkbare projecten in andere gemeenten uitgevoerd kunnen worden.

Meest opvallend

Vervolg op eerder project, met gebruikmaking van de ervaringen daarbij.

Delft

Jongerenmilieuraad

Contactpersoon	Mw. R. Bergshoeff (beleidsmedewerkster Jeugd en Ouderen bij de gemeente)
Uitvoerenden	Jongeren
Begeleiding	Nationale Jongerenraad voor Milieu en Ontwikkeling en het lokale Natuur en Milieu Educatiecentrum 'De Papaver'.
Doelstelling	Het aspect milieu (binnen de eigen omgeving) bekijken in relatie tot de Derde Wereld.
Omschrijving	De gemeente organiseert jaarlijks een jongerenactiviteitenweek rond een bepaald thema, waaraan jongeren zelf invulling kunnen geven. Een groep jongeren heeft tijdens de jongerenweek eind 1993 een milieuplatform opgericht, waarin vertegenwoordigers van jongeren uit het voortgezet onderwijs zitting hebben. Het idee voor dit platform ontstond naar aanleiding van de jongerenweek 1992, die als thema 'het milieu' had. Tevens is de milieuraad een uitvloeisel van een eerder initiatief tot het oprichten van een leerlingen/jongerenraad. Deze raad is als gevolg van het ontbreken van een concrete invulling inmiddels ter ziele gegaan.
Participatievorm	De milieuraad is wat ideeën, opzet en uitvoering betreft, het werk van jongeren zelf. De vorm waarin de politieke participatie gestalte zal gaan krijgen is nog onbekend. De bedoeling is uiteindelijk gevraagd en ongevraagd advies uit te brengen aan de gemeente, dat wil zeggen op informele wijze invloed uit te oefenen.
Resultaten	Het milieuplatform is onlangs, in aanwezigheid van de wethouder en met enige publiciteit, opgericht. Inmiddels is de eerste stap gezet: alle scholen hebben voor zichzelf een werkplan ontwikkeld waarin lokale activiteiten staan beschreven ter verbetering van het milieu en de omgeving in de buurt.
Slaagfactoren	- Een zeer actief voorwaardenscheppend beleid voeren waarbij gelegenheid wordt geboden tot de ontplooiing van dergelijke initiatieven van jeugdigen (bijvoorbeeld deze jongerenweek). - Ondersteuning door lokale organisaties.
Faalfactoren	- Gezien het korte bestaan van de raad zijn faalfactoren nog niet bekend.
Onderdeel brede aanpak/ vervolgprojecten	Het initiatief van de jongeren maakt geen deel uit van, maar past goed in het lokaal geïntegreerd jeugdbeleid.
Meest opvallend	Het betreft hier een initiatief van tamelijk jonge kinderen, waarbij veel activiteiten plaatsvinden op de scholen.

Delft

De Border: jongerenaccommodatie in Tanthof-West

Contactpersoon	Mw. R. Bergshoeff (beleidsmedewerkster Jeugd en Ouderen bij de gemeente)
Uitvoerenden	Jongeren en gemeente.
Begeleiding	Gemeente.
Doelstelling	Het verkrijgen van een onderkomen voor vrijetijdsbesteding, van waaruit activiteiten kunnen worden georganiseerd.
Omschrijving	In 1988 werd door een groep jongeren aangeklopt bij de gemeente met het verzoek om een accommodatie voor jongeren in de nieuwbouwwijk Tanthof-West. Dergelijke voorzieningen waren in de snel groeiende wijk niet aanwezig. De harde kern bestond uit zo'n 15 jongeren. Zij zetten hun verzoek kracht bij door middel van verschillende (kraak)acties, waarbij een veel grotere groep jongeren gemobiliseerd werd. Mede om overlast in de wijk tegen te gaan, ging de gemeente op het verzoek van de jongeren in. Door de jongeren werd een bestuur opgericht. Eind 1992, vlak voor de opening van het buurthuis, werd mede op verzoek van de jongeren zelf en de buurt, een jongerenwerker aangesteld voor de coördinatie. Het gebouw werd opgeleverd, min of meer als omhulsel. Met hulp uit de buurt zijn de jongeren zeer intensief en langdurig bezig geweest met de afwerking en de inrichting van het gebouw.
Participatievorm	Via het opgerichte bestuur waren de jongeren gesprekspartner van de gemeente bij de plannen voor en de gang van zaken tijdens de bouw van de accommodatie. Ook het initiatief is van de jongeren zelf gekomen.
Resultaten	Inmiddels vinden er in de accommodatie allerlei activiteiten plaats. Het buurthuis wordt gerund door jongeren onder begeleiding van een jongerenwerker.
Slaagfactoren	- Er was in de buurt nog geen voorziening. - De jongeren stonden achter het project en werkten er zelf actief aan mee. - Het project vond gehoor bij de politiek vanwege de heersende onrust in de wijk. - De motivatie en de inzet zowel van de kant van de jongeren als van de kant van enkele individuen binnen de gemeentelijke politiek.
Faalfactoren	- Onduidelijke afstemming van taken van de verschillende gemeentelijke diensten.
Onderdeel brede aanpak/ vervolgprojecten	Het project past binnen het stedelijk jeugdbeleid en binnen het buurtgericht jongerenwerk.
Meest opvallend	Er wordt in ruime mate door jongeren geparticipeerd.

Den Bosch

Jeugdsoos Muntel-Vliert

Contactpersoon	Thomas Freitag, jongerenwerker.
Uitvoerenden	Groep van 8 vrijwilligers van ± 18 jaar, bestaande uit allochtone (Marokkaanse) en autochtone jongeren.
Begeleiding	De jongerenwerker heeft een begeleidende en stimulerende rol. Hij draagt ook de zorg voor de voortzetting op langere termijn. Verder worden cursussen en trainingen geboden voor de vrijwilligers. De bedoeling is om zoveel mogelijk op de achtergrond actief te zijn. Het is zeker niet de bedoeling dat de jongerenwerker de tent runt.
Doelstelling	Jongeren opvoeden en opleiden zodat ze voor hun eigen doelgroep activiteiten op kunnen zetten en deze kunnen begeleiden.
Omschrijving	Ongeveer 4 jaar geleden liep een jeugdsoos in de wijk Muntel-Vliert leeg. Een jongerenwerker ging op zoek naar jongeren die actief wilden worden in de soos. Hij heeft een groep van 10 jongeren bij elkaar gebracht, waarvan er nu nog 8 actief zijn. Deze groep bestaat uit Marokkaanse en Nederlandse jongeren, die bij de start ongeveer 15 jaar waren. Het jongerenwerk begeleidt de groep met het doel hen zo zelfstandig mogelijk de soos te laten runnen. Er zijn opleidingen aangeboden en er is begeleiding door het jongerenwerk. Aanvankelijk was voor begeleiding 10 uur per week beschikbaar, momenteel nog 1 uur per week. De groep draait in principe zelfstandig, en verzorgt een aanbod waar ongeveer 80, hoofdzakelijk Marokkaanse en Nederlandse jongeren per week, in de leeftijd van 12 tot 18 jaar, gebruik van maken. Uitzonderlijk is dat ook een groepje Marokkaanse meisjes de soos bezoekt. Het aanbod is voornamelijk recreatief, al probeert de jongerenwerker dit uit te breiden door bijvoorbeeld voorlichting te geven over alcohol en drugs. Momenteel wordt begonnen met het werven van nieuwe vrijwilligers, omdat de huidige groep gezien hun leeftijd niet al te lang meer actief zal blijven.
Participatievorm	De jongeren zijn opgeleid door het jongerenwerk om zelfstandig het aanbod te kunnen organiseren, en doen dit ook. Ze zijn verantwoordelijk voor de activiteiten en de gang van zaken in de soos. Bestuurlijk overleg en oplossen van eventuele problemen met de gemeente gebeurt door de jongerenwerker, in overleg met de jongeren. Ook bewaakt de jongerenwerker de continuïteit door tijdig te zoeken naar mogelijke vervangers wanneer actieve jongeren willen stoppen.
Resultaten	Een groot aantal jongeren uit de wijk bezoekt de soos die met een grote mate van zelfstandigheid door een groep jongeren draaiend wordt gehouden.
Slaagfactoren	- Het was van het begin af aan duidelijk dat de jongeren zelfstandig zouden moeten functioneren.

- De scholing die de vrijwilligers kregen was erg belangrijk, omdat zij zich daardoor serieus genomen voelden, en hun taak ook serieuzer gingen nemen; ze voelen zich medewerkers.
- Er is een jongere met een dominante uitstraling en een stevig postuur, die er voor zorgt dat oudere binnenlopers de zaak niet zomaar over kunnen nemen.

Faalfactoren

- De verhuurder van de ruimte accepteert niet dat de jongeren zelfstandig draaien en eist dat er altijd een beroepskracht aanwezig is.
- Er is erg weinig geld beschikbaar voor begeleiding. Dat is geen probleem als de groep goed draait, maar als er problemen zijn of als er een groep geformeerd moet worden, is het veel te weinig.

Onderdeel brede aanpak/ vervolgprojecten

Nee, niet echt. Inhoudelijke structurele argumenten voor het stimuleren van jongerenparticipatie worden niet gehoord. Alleen economische argumenten lijken een rol te spelen.

Meest opvallend

Groep jongeren houdt al een aantal jaar vrijwel zelfstandig een soos draaiend en organiseert activiteiten. De jongeren worden door het jongerenwerk aangesproken als verantwoordelijken, waar ze positief op reageren.

Den Haag

Haags Jongeren Platform

Contactpersoon	Robert Verbaan (voorzitter bestuur HJP)
Uitvoerenden	Vertegenwoordigers van jongerenorganisaties: Jonge Democraten, JOVD, Haagse VVD jongeren, Jonge Socialisten, CDJA, Haagse Studentenvereniging, Sweelies, Jongerenpastoraat, Dwars (Groen Links jongeren), FNV jongeren (Z-H), JIP/IAC, HAC, Stichting Aan de Kant, Rebel, HIG.
Begeleiding	Geen.
Doelstelling	Onderlinge informatie-uitwisseling van de verschillende Haagse organisaties. Afstemming van de activiteiten. Bundeling van krachten.
Omschrijving	Het platform is in '90 ontstaan nadat de jongerenbeweging in Den Haag geen subsidie meer kreeg. De jongerenorganisaties wilden toch opnieuw een vertegenwoordiging van Haagse jongeren in een overkoepelende organisatie. Men heeft voor de oprichting van het platform subsidie ontvangen van de gemeente. Elke organisatie heeft één jongere afgevaardigd in het platform. Momenteel is men bezig onder allochtone jongerenorganisaties en leerlingenraden van middelbare scholen nieuwe leden te werven.
Participatievorm	Het platform wordt volledig gedragen door jongeren.
Resultaten	Vorig jaar zijn de activiteiten flink toegenomen. Het platform heeft een aantal debatten georganiseerd, waaronder een jongerenhuisvestingsdebat, 'het Ritzen-debat' en een lijsttrekkersdebat. Politici namen deel aan deze debatten. Naar aanleiding van het politieoptreden tijdens de studentendemonstratie van 8 mei 1993 is in een persbericht van het platform het aftreden van de burgemeester geëist. Dit persbericht werd in meerdere kranten geplaatst. Mede door de publiciteit die de (lokale) media aan de activiteiten van het platform heeft gegeven, zijn de contacten uitgebreid en is het platform bekender geworden.
Slaagfactoren	- Zelf heel actief zijn. - Het zoeken van de publiciteit.
Faalfactoren	- Het op één lijn brengen van al de verschillende organisaties wordt als moeilijk ervaren. - Ook wat betreft het terugkoppelen van informatie naar en het activeren van de achterban worden problemen ervaren.
Onderdeel brede aanpak/ vervolgprojecten	Ook het komend jaar zal tijdens de huisvestingsweek een jongerenhuisvestingsdebat worden georganiseerd. Daarnaast zal er deze zomer een jongerennacht georganiseerd worden om jongeren te laten kennis maken met de activiteiten van het platform. Tevens wil men via contacten met horeca en HTM proberen nachtvervoer te realiseren in Den Haag.

Meest opvallend

Ondanks dat het hier een overkoepelende organisatie van grotendeels politieke jongerenbewegingen betreft, lijkt er niet erg veel van de grond te komen. De politieke contacten zijn voor het grootste deel van informele aard en intern en lopen via de afgevaardigden van de jongerenafdelingen van de politieke bewegingen.

Den Haag

Alle stemmen gelden

Contactpersoon	Titia Lont, IPP (voormalig M50) Henk Los, Dienst Voorlichting Gemeente Den Haag
Uitvoerenden	IPP, in samenwerking met scholieren en gemeente.
Begeleiding	Door IPP en de dienst voorlichting van de gemeente.
Doelstelling	Vorbereiden van met name de stemgerechtigde jongeren op de gemeenteraadsverkiezingen, en toenemende verrechtsing tegengaan. Met name ook gericht op het bestrijden van vooroordelen en racisme.
Omschrijving	Het IPP heeft in opdracht van de gemeente Den Haag het 'Alle stemmen gelden' project ontwikkeld. In februari 1994 is in samenwerking met een school voor VWO en HAVO het project uitgevoerd met 120 autochtone en allochtone leerlingen, meisjes en jongens. Door de leerlingen zijn in voorbereidende lessen stellingen geformuleerd die betrekking hebben op de thema's allochtonen, vooroordelen en racisme. Tijdens de projectmiddag is de groep ontvangen voor een plenaire start, waarbij een video over vooroordelen werd bekeken. Daarna is men in groepjes van 10 jongeren de Schilderswijk ingetrokken, waarbij elke groep begeleid werd door een jongere van het IPP en een allochtone vrijwilliger. Het IPP werkt bij de jongerenprojecten met vrijwilligers die geworven worden uit de politieke jongerenorganisaties. Voor het project 'Alle stemmen gelden' waren ook vrijwilligers geworven uit organisaties van allochtonen in Den Haag, die na een korte training met de scholieren de wijk in zijn gegaan. Per groepje werden steeds een religieuze en een culturele locatie bezocht, zoals bijvoorbeeld een moskee en een buurthuis. Hier hebben de jongeren hun stellingen besproken. Bij terugkomst is een forum gehouden met vertegenwoordigers van de gemeenteraadsfracties, waarbij de jongeren de fractieleiden om reacties op hun bevindingen konden vragen. Het project is afgesloten met een evaluatie.
Participatievorm	De jongeren nemen deel aan een door de gemeente en het IPP opgezet project en wisselen informatie uit met vertegenwoordigers van de gemeente en belangenorganisaties. Centraal staat het 'face-to-face' contact met allochtone wijkbewoners.
Resultaten	Alle betrokkenen zijn positief over de dag. Of dit er ook toe geleid heeft dat er anders is gestemd of dat jongeren van mening zijn veranderd, is niet duidelijk. Tot op heden heeft het project niet geleid tot structureel meer aandacht voor de mening van jongeren in de gemeenteraad.
Slaagfactoren	- Goede organisatie door IPP. - Gemotiveerde scholieren. - Begeleiding door jongere vrijwilligers werkt goed. - Buitenschools karakter van het project.

Faalfactoren

- Er was te weinig tijd voor een goede voorbereiding.
- Concrete resultaten (op het terrein van attitude-verandering) zijn moeilijk meetbaar.

**Onderdeel brede aanpak/
vervolgprojecten**

Jeugdparticipatie en informeren van jeugdigen staat niet hoog op de gemeentelijke agenda. Dit soort projecten blijft dan ook incidenteel en heeft geen structurele voortzetting. Het zwaartepunt van het jongerenbeleid ligt bij hulpverlening en achterstandsgroepen.

Meest opvallend

Nieuw project (van het IPP) dat gemeenten aan kunnen vragen om jongeren meer te betrekken bij hun beleid. Het project is speciaal gericht op de bestrijding van vooroordelen en racisme en laat jongeren direct in contact komen met vertegenwoordigers van allochtonen in een achterstandswijk.

Eindhoven

Stam-Meidengroep

Contactpersoon	Necla Celik, Stichting voor Ontwikkeling en Ondersteuning, consulent Jeugd- en Jongerenwerk.
Uitvoerenden	Groep van 12 allochtone meisjes.
Begeleiding	Consulent Jeugd- en Jongerenwerk.
Doelstelling	Samen met allochtone meisjes dingen doen, hun integratie in Nederland bevorderen en hen een stimulerend voorbeeld bieden.
Omschrijving	Van 1988 tot 1992 heeft het project Stimulering Allochtone Meisjes (STAM) gelopen in 2 gemeenten als onderdeel van de landelijke experimenten integraal meisjesbeleid. Bij de start van het overkoepelende STAM-project waren er twee afzonderlijke groepen voor resp. Marokkaanse en Turkse meisjes, die op initiatief van de meisjes zelf zijn samengevoegd. De huidige meidengroep functioneert zelfstandig en huurt een ruimte in een centrum voor buitenlandse vrouwen. Er is een actieve kern die bestaat uit 12 meisjes (Turks en Marokkaans) tussen de 18 en 27 jaar. Alle meisjes volgen een opleiding of werken. Ze organiseren eens in de 6 weken een zondagmiddagprogramma, variërend van voorlichting tot recreatie. Zo zijn er middagen geweest met informatie over de politieschool, over make-up, over verschillende Nederlandse instellingen (met het doel een sociale kaart van Nederland te bieden). Soms wordt er ook gerolschaatst of gaan ze met een groep naar de film. Per zondagmiddag zijn 2 meisjes verantwoordelijk voor de organisatie. Het bezoekersaantal per middag wisselt sterk, van 10 tot 50 meisjes per keer. In totaal zijn er 260 leden. Naast de organisatie van de zondagmiddagen verzorgt de groep een meidenkrant, die de leden eens per 6 weken ontvangen. Daarin staat informatie over de georganiseerde activiteiten, en over andere 'zaken die meisjes interesseren'. In het begin was deelname aan de activiteiten alleen bedoeld voor Turkse en Marokkaanse meisjes. Zowel de organiserende groep als de deelnemers gaven aan dat te beperkt te vinden, en de laatste tijd bezoeken ook Nederlandse en Surinaamse meisjes de activiteitenmiddagen.
Participatievorm	De groep organiseert zelf de activiteiten, en wordt hierbij geholpen door de begeleidster van de groep. Zij bewaakt het tijdschema van de organisatie, en zorgt voor continuïteit in de groep wanneer actieve meisjes weggaan. De meisjes zorgen meestal niet zelf voor hun opvolging. Contacten met de gemeente over subsidiëring en dergelijke worden door de begeleiding onderhouden.
Resultaten	De groep draait al een aantal jaren goed, er worden regelmatig activiteiten georganiseerd. De actieve meisjes hebben een duidelijke voorbeeldfunctie voor de andere deelnemers, ze volgen over het algemeen een wat hogere opleiding (mavo, havo, hbo) en stimuleren hiermee de andere meisjes om hun toekomstplannen te verbreden.

Slaagfactoren

- Een beroepskracht als bindende factor is belangrijk voor de continuïteit in de groep, en voor het bewaken van de kwaliteit. De begeleidster kan de meisjes aanspreken op hun verantwoordelijkheid.
- Belangrijk is dat activiteiten samen met meisjes georganiseerd worden, en niet alleen maar vóór hen.
- De begeleiding moet de meisjes en hun plannen serieus nemen, wat ook betekent aangeven of plannen al dan niet haalbaar zijn en wat de consequenties ervan zijn.

Faalfactoren

- De onafhankelijkheid van de groep zorgt soms voor problemen. De groep draait zelfstandig, en is niet ondergebracht in een overkoepelend verband. Organisaties van buitenlandse vrouwen probeerden de groep binnen hun eigen organisaties te krijgen.
- Een groep meisjes wordt niet altijd serieus genomen. Zo is de door de groep gehuurde ruimte nog al eens bezet door groepen van het vrouwen-centrum zelf.
- Vanuit de achterban zijn er wel eens problemen met de activiteiten die georganiseerd worden. Toen de meisjes bijvoorbeeld kerst wilden vieren met een versierde kerstboom, kwamen er veel protesten vanuit de achterban omdat dat voor islamitische meisjes niet kan.

Onderdeel brede aanpak/**vervolgprojecten**

Er zijn geen concrete vervolgprojecten, en binnen deze gemeente is dit het enige project voor allochtone meisjes dat gesubsidieerd wordt.

Meest opvallend

Er zijn weinig projecten waarin allochtone meisjes een actieve rol spelen. Bovendien lijkt de voorbeeldfunctie van de actieve groep goed te werken. Necla Celik heeft de indruk dat de toekomstplannen van de deelnemers ambitieuzer worden en geeft aan dat de meisjes zelf ook zeggen met nieuwe mogelijkheden geconfronteerd te worden.

Emmen

Ontmoetingsplek Jongeren

Contactpersoon	Mw. C. Bijdevaate, Jongerenwerk werkeenheid Emmermeer (SKGE)
Uitvoerenden	Groep van ongeveer 20 autochtone en woonwagen-jongeren samen met het jongerenwerk.
Begeleiding	Het Jongerenwerk.
Doelstelling	Een ontmoetingsplek buiten creëren voor de jongeren.
Omschrijving	Naar aanleiding van klachten van buurtbewoners over rondhangende jongeren en van jongeren over te worden weggestuurd, zijn een jongerenwerkster, de betreffende jongeren en buurtbewoners met elkaar gaan praten. Daaruit is het plan voortgekomen om een plek te maken waar de jongeren kunnen rondhangen. De actieve groep bestaat uit ongeveer 20 jongeren in de leeftijd van 15 tot 23 jaar. Deze groep heeft samen met het jongerenwerk en een kunstenaar een plan gemaakt, waarin een basketbalveld en een schuilhut zijn opgenomen. De jongeren zijn betrokken bij de uitvoering, hebben zelf het basketbalveld aangelegd en gaan begin april in samenwerking met de gemeente het terrein beplanten en de verlichting aanbrengen. De gemeente heeft de schuilhut door banenpoolers laten aanleggen. Er is een beheerscommissie gevormd die bestaat uit jongeren van de betrokken groep. Deze beheerscommissie moet toezien op het onderhoud van het terrein en de contacten met de wijkvereniging gaan onderhouden.
Participatievorm	De groep jongeren functioneert zoveel mogelijk zelfstandig. Opzet is dat uiteindelijk de begeleiding door het jongerenwerk stopt, en dat het (beheer van het) terrein gaat vallen onder de wijkcommissie. Op verzoek van de jongeren voert het jongerenwerk bepaalde werkzaamheden uit, zoals het aanvragen van subsidies en het schrijven van persberichten.
Resultaten	Het terrein is ingericht.
Slaagfactoren	- Er was een hechte groep. - De groep was al betrokken bij het sociaal cultureel werk, voornamelijk bij weekendactiviteiten. - Het project is gebaseerd op een positieve benadering van de jongeren: hun behoefte tot 'rondhangen' wordt gehonoreerd. - De bestaande onvrede wordt serieus genomen.
Faalfactoren	- Het duurde lang voordat de subsidie rond was (1 jaar). Daardoor was het moeilijk voor de jongeren om gemotiveerd te blijven. Deze jongeren hebben een korte spanningsboog. - Verantwoordelijkheid is moeilijk te dragen voor deze jongeren, ook het delen van verantwoordelijkheid is moeilijk.

**Onderdeel brede aanpak/
vervolgprojecten**

Nee, het project staat op zichzelf. Wel zijn er plannen om in het jongerenwerk in de buurt meer aandacht te besteden aan de plek die jongeren hebben buiten de deuren van buurthuizen en dergelijke.

Meest opvallend

De behoefte aan rondhangen van jongeren is positief benaderd en niet omgevormd om ze binnen een al bestaand kader te krijgen. Er is overleg met alle betrokkenen geweest, ook met omwonenden. Jongeren spelen een actieve rol in het geheel.

Gouda

Stappenplan

Contactpersoon	Mw. S. Donk, vrijwilligster
Uitvoerenden	Initiatiefgroep Raambuurt, kinderen en Kinderen Voorrang (onderdeel van Kinder-straat-toernee ¹)
Begeleiding	Initiatiefgroep Raambuurt
Doelstelling	1. Kinderen het recht geven om te spelen. 2. Veilige en verkeersvriendelijke routes maken naar speelplekken.
Omschrijving	Bij een straatspeelmiddag die in de buurt werd georganiseerd kwamen klachten naar voren van kinderen over de verkeersonveiligheid in de buurt. Door in de buurt actieve vrijwilligers werd de initiatiefgroep Raambuurt opgericht die een enquête uitzette via basisscholen en de wijkkrant. Uit de ongeveer 100 door kinderen ingevulde enquêtes bleek dat ze een grote behoefte hadden aan kinderspeelplaatsen. Naar aanleiding hiervan ontwikkelde de initiatiefgroep een stappenplan. Er werden doelen gesteld en een termijn waarbinnen deze gerealiseerd moesten worden. Concreet ontstond het plan voor het aanbrengen van voetstappen op straat, die een veilige route van en naar speelplaatsen markeren. De gemeente werd erbij betrokken via een buurtwandeling en Kinderen Voorrang en het NUSO werden benaderd. Met de gemeente vindt maandelijks overleg plaats. Ook kinderen zijn hierbij aanwezig en zij voeren het woord. Met kinderen uit de buurt werden de vervolgacties besproken. Gezamenlijk werden plannen gemaakt voor de aanleg of renovatie van vijf buurtspeelplekken, waarbij de wens van de kinderen de doorslag gaf: 1. De initiatiefgroep stelde voor op een terrein speeltoestellen te plaatsen. De kinderen wilden echter een voetbal- en een basketbalveld zonder speeltoestellen. De wens van de kinderen is gehonoreerd. 2. Een bestaand speelplaatsje is gerenoveerd, waarbij kinderen toestellen kozen aan de hand van het beschikbare budget. 3. Tussen een paar flats zijn parkeerplaatsen opgeheven en is een speelplek ingericht. 4. Tussen huizen is in overleg een speelplek gerenoveerd. Met kinderen is gesproken over de grote kosten van de speeltoestellen en is aangegeven dat zij ze niet kapot mogen maken. Tot nog toe vinden geen vernielingen plaats. 5. In een gedeelte met veel Marokkaanse gezinnen is een vandalisme-gevoelige speelplek opgeknapt. Er komt een mooie kindertekening op een muur en de uitgekozen toestellen zijn geplaatst. Vervolgens is een veilige route bepaald en is deze gemarkeerd met op straat geverfde voetstappen. Bij het aanbrengen zetten steeds een kind en de wethouder samen een stap. De voetstappen zullen regelmatig worden bijgeschilderd. Bij alle acties wordt de publiciteit gezocht (en bereikt) via ludieke acties, waarbij ook leden van het gemeentebestuur een rol krijgen.

¹ Een landelijk initiatief van Kinderen Voorrang dat tot doel heeft kinderen in het verkeer meer ruimte te geven en wil dat hun belangen serieus worden genomen.

Participatievorm	In dit project is duidelijk sprake van vergaande participatie. Kinderen worden frequent geconsulteerd en beslissen mee. Ouders en kinderen samen bedenken, beslissen, organiseren en voeren uit. Er wordt overlegd met de gemeente waarbij kinderen - hoe jong ze ook zijn - het woord voeren en hun wensen naar voren brengen. Ouders/vrijwilligers begeleiden op de achtergrond.
Resultaten	Kinderen praten mee met de gemeente en participeren. De buurt is veiliger geworden en er zijn speelplekken gecreëerd.
Slaagfactoren	- Vrijwilligers en andere betrokkenen geloven zelf in het project. - Doorzettingsvermogen is onontbeerlijk. - De gemeente is goed op het project ingesprongen. De deskundigheid van bewoners (ouders en kinderen) over hun eigen woonomgeving zijn benut. - Er is een goed plan en een planning.
Faalfactoren	- De gemeente geeft geen ruimte voor experimenten. - De gemeente stelt andere prioriteiten.
Onderdeel brede aanpak/ vervolgprojecten	De initiatiefgroep is ook breder actief, gericht op bevordering van de leefbaarheid (sociale vernieuwing in de buurt). Een onderdeel is de verbetering van de relaties tussen allochtonen en autochtonen.
Meest opvallend	Dit is een zeer breed wijkproject, waarbij in verregaande mate ook jonge kinderen participeren.

Hengelo

Stichting Speeltuin/Ponystal 't Geerdink

Contactpersoon	Mw. van Naarden, Stichting Speeltuin/Ponystal.
Uitvoerenden	Vrijwilligers, volwassenen en jeugd. Er is een projectbegeleidster werkervaringsproject, een banenpooler, en vier JWG-ers.
Begeleiding	Indien nodig: de Hengeloose Centrale van Speeltuinen. Daarnaast Spil en Nuso Utrecht.
Doelstelling	Een mogelijkheid tot ontspanning bieden en de ontwikkeling van de jeugd bevorderen.
Omschrijving	Het complex ligt in de wijk 'De Es' in Hengelo, één van de 22 'bekendste' achterstandsbuurtten in Nederland met voornamelijk hoge flats. Binnen het speeltuin/ponystalcomplex vinden meerdere projecten plaats voor jongeren van verschillende leeftijden. Er vindt doorstroming plaats van de jongeren tussen de verschillende projecten en activiteiten, afhankelijk van hun leeftijd. Zes dagen per week zijn er ponygroepen voor kinderen tussen de 7 en 14 jaar; normale éénmalige kinderactiviteiten zijn vanaf 4 jaar. De kosten voor lidmaatschap zijn zeer laag en ook voor deze groep op te brengen: f 15,- per maand. In totaal bezoeken 102 kinderen wekelijks de ponystallen. De kinderen hebben de volledige verantwoording voor hun pony. Ze moeten het dier voeden en verzorgen, ermee rondlopen en de stallen schoonhouden. Elke pony wordt 'gedeeld' door twee kinderen, zodat de kinderen, die veelal over weinig sociale vaardigheden beschikken, gezamenlijke verantwoordelijkheid leren dragen en delen. Elke ponygroep, die uit 17 kinderen bestaat, wordt begeleid door 5 vrijwilligers. Vanaf hun 13e kunnen de kinderen zelf vrijwilliger worden. Hiervoor krijgen zij extra begeleiding en training. Er zijn momenteel 24 van deze jonge begeleiders. Daarnaast is er een gesubsidieerd werkervaringsproject voor jongeren tussen de 17 en 24 jaar, met een instroom van 15 jongeren per jaar. Ook is er voortdurend 1 jongere uit het ZIB-internaat 'De Marke' te gast op de speeltuin/ponystal. De stichting werkt voor deze laatste activiteiten samen met andere instellingen, zoals het maatschappelijk werk, het arbeidsbureau, de sociale dienst, Stichting Jeugd en gezin en het internaat 'De Marke' te Rekken. Daarnaast wordt er stage gelopen door jongeren van het speciaal onderwijs.
Participatievorm	De participatie heeft de vorm van overleg: er is een 'tienerbestuur' (16-20 jaar) dat een klein budget ter beschikking heeft, waarover achteraf verantwoording moet worden afgelegd. Dit bestuur komt maandelijks bijeen en organiseert de niet-reguliere activiteiten. Voorbeelden hiervan zijn: een jaarlijkse vrijwilligersdag, 8 keer per jaar een ponyzondagmiddag (gratis pony rijden voor alle kinderen uit de wijk) en een jaarlijks kinderkamp. Daarnaast wordt met hen besproken of pony's nog geschikt zijn voor hun functie in de ponystal en gaan zij mee bij de aankoop van nieuwe pony's. Het tienerbestuur wordt begeleid door 2 stichtingsbestuursleden, maar de jongeren hebben het voor het zeggen.

In de reglementen van de Stichting zijn de rechten en plichten van dit bestuur vastgelegd. Daarnaast is er een stichtingsbestuur, waarin personen uit het tienerbestuur kunnen plaatsnemen.

Ook in de bouwgroepvergadering die maandelijks plaatsvindt kunnen jongeren zich laten horen.

Resultaten

Jongeren leren gezamenlijke verantwoordelijkheid te dragen, zowel voor elkaar als voor de dieren. Het complex heeft - bewust - een sociale functie binnen de wijk, aangezien er niet commercieel gewerkt wordt en het faciliteiten biedt aan een grote groep 'kansarme' kinderen.

Slaagfactoren

- Structuur bieden.
- Duidelijke afspraken maken.
- De kinderen duidelijk maken dat het geheel hun eigen en gezamenlijke verantwoording is. Vragen worden dan ook teruggekoppeld naar de kinderen, zodat ze zelf met oplossingen voor problemen komen. Door de gezamenlijke verantwoording corrigeert de groep zichzelf.

Faalfactoren

- Moeilijkheidsgraad van de problematiek van sommige jongeren kan belemmerend werken, met name drugsgebruik en crimineel gedrag.
- Te lage subsidiëring.

Onderdeel brede aanpak/

vervolgprojecten

Nee, het project lijkt op zichzelf te staan.

Meest opvallend

De combinatie van verschillende faciliteiten en activiteiten voor een grote groep van kinderen en jongeren met diverse achtergronden - al dan niet schoolgaand, werkend, werkloos en soms ook met gok- of alcoholverslavingsproblemen - maakt dit tot een interessant project.

Hilversum

AanZet en De volgende Zet van Jongeren

Contactpersoon	Louis Geldens (Dienst Onderwijs, Cultuur en Welzijn van de gemeente) Sylvia van Dongen (JOB)
Uitvoerenden	jongerenopbouwwerk, gemeente, jongeren
Begeleiding	jongeren Opbouwwerk Hilversum (JOB)
Doelstelling	Invloed uitoefenen op de voorbereiding van het gemeentelijk jeugdbeleid door jongeren, vanuit hun eigen beleving en ontwikkeling.
Omschrijving	Het gaat hier om participatie op het gemeentelijk beleid. Jongeren zijn betrokken bij het voortraject van de beleidsvorming over het 'meisjes- en jongensbeleid': aan het JOB werd in '91 gevraagd advies uit te brengen in verband met een door de gemeente te ontwikkelen jeugdbeleid. Het jongeren opbouwwerk vond dat óók de jongeren gehoord moesten worden voordat ze een dergelijk belangrijk advies uitbracht, omdat dat immers de basis zou worden van het te ontwikkelen beleid. Daarom is eerst onder 99 jongeren een enquête gehouden, waarvan de resultaten zijn verwerkt in het advies. Op initiatief van belangstellende jongeren was eerder al het jongerenadviesorgaan 'The Young Ones' geformeerd. Vervolgens heeft bij het concept-adviesrapport, een aantal van 14 jongeren groepsgewijs alle hoofdstukken van commentaar voorzien. Naar aanleiding van het commentaar van de jongeren is het conceptrapport aangepast. In het door het JOB uitgebrachte definitieve advies 'Aanzet', dat werd aangeboden aan een wethouder, zijn de aanbevelingen van de 14 jongeren herkenbaar terug te vinden. Vervolgens werd in het kader van de sociale vernieuwing een projectgroep ingesteld (met 4 werkgroepen) in gemengde samenstelling van gemeente en instellingen. Deze had tot taak concrete beleidsvoorstellen te formuleren. De projectgroep werd opgericht zonder jongeren. Het leek namelijk niet verstandig de jongeren er in deze fase bij te betrekken. De vrees was het voortijdig afhaken van jongeren wanneer ze geconfronteerd zouden worden met de normale ambtelijke gang van zaken bij beleidsprocessen (formele benadering, langdurig, ambtelijke taal en instellingsjargon). De participatie van jongeren bestond er in deze fase uit dat naderhand een groep van 22 jongeren bijeen is gebracht die de prioriteitstelling moest beoordelen. Hun beoordeling is vastgelegd in het rapport 'De volgende Zet van Jongeren' waarvoor vier bijeenkomsten werden georganiseerd. De jongeren plaatsten kanttekeningen en deden aanbevelingen en hadden verder nog een aantal aanvullende voorstellen. Het commentaar van de jongeren is terug te vinden in het uiteindelijke beleidsvoorstel dat 25 concrete projecten omvat. Om en om vindt men in het rapport de aanbevelingen van de commissie en die van de jongeren. De presentatie van het beleidsvoorstel liet volgens de jongeren erg lang op zich wachten. Daarom hebben 20 jongeren tussentijds 20 politici en ambtenaren uitgenodigd voor een discussieavond, waarna later op de avond in een café nog werd doorgepraat.

Participatievorm	De jongeren hebben medezeggenschap ten aanzien van het gemeentelijk jongens- en meisjesbeleid.
Resultaten	In februari '94 is het definitieve beleidsvoorstel in een gemeentelijke commissievergadering gepresenteerd. In de vergadering heeft een zestal jongeren mondeling een aantal aanbevelingen toegelicht. Er is geen formele garantie dat beleidsvoorstellen daadwerkelijk naar de wensen van de jongeren worden bijgestuurd. Wel dat teruggekoppeld wordt over de resultaten van de jongerenparticipatie. Met een aantal projecten is reeds een start gemaakt. Bijkomend resultaat is nauwere banden tussen de verschillende instanties die op enigerlei wijze bij de jeugd betrokken zijn.
Slaagfactoren	- Veel tijd uittrekken voor begeleiding. - Communiceren met jongeren in normaal Nederlands: de ambtelijke stukken zijn door de betrokken gemeenteambtenaar 'vertaald'. - De onkostenvergoeding (f 100,- voor 4 bijeenkomsten) voor de 22 jongeren die de beleidsvoorstellen moesten beoordelen heeft bijgedragen aan de motivatie en gaven hen het gevoel dat ze serieus werden genomen. - De gemeente moet jongeren duidelijk maken dat ze serieus worden genomen.
Faalfactoren	- Het duurde 9 maanden na de becommentariëring van het rapport door de jongeren, voordat de presentatie van het uiteindelijke, definitieve beleid plaats had. Dat maakte de jongeren erg ongeduldig, zo niet een beetje moedeloos.
Onderdeel brede aanpak/ vervolgprojecten	Eind 1994 en 1995 zal het jongens/meisjesbeleid wederom mede door jongeren worden geëvalueerd. Daarnaast is een start gemaakt met De Inzet, jongerenparticipatie bij de verdere ontwikkeling en uitvoering van het gemeentelijk jeugdbeleid.
Meest opvallend	Dit is een van de zeer weinige projecten waarbij werkelijk sprake is van politieke medezeggenschap van de jeugd op gemeentelijk beleid.

Hoorn

Onderzoek Leefwereld Jongeren

Contactpersoon	Mw. Dekker, afdeling Welzijn gemeente Hoorn A. Schaake, afdeling Welzijn gemeente Hoorn
Uitvoerenden	Onderzoek: Bureau Onderzoek en Statistiek gemeente Samenwerkings Orgaan West-Friesland Uitwerking: Gemeenteambtenaren Jongeren
Begeleiding	N.v.t.
Doelstelling	Wensen en behoeften van de jeugd in Hoorn inventariseren om te komen tot een integraal, actief jeugdbeleid.
Omschrijving	Door het S.O.W. en het bureau Onderzoek en Statistiek zijn vragenlijsten ontwikkeld die eind 1992 werden afgenomen onder jongeren van 12 tot 25 jaar. Bij de leerlingen op het voortgezet onderwijs zijn de enquêtes via de scholen verspreid. Steekproefsgewijs kreeg de groep van 18 tot 25 jaar de enquête thuisgestuurd en naar aanleiding hiervan zijn in september 1993 een rapport en een lijst met aanbevelingen uitgebracht. Door de gemeente is een bestuurlijke werkgroep gevormd die bestaat uit een wethouder, een ambtenaar van de afdeling Welzijn en een directeur van een instelling voor Sociaal Cultureel Werk. De werkgroep moet ertoe bijdragen dat de aanbevelingen waar mogelijk worden overgenomen in het gemeentebestuur dat september 1994 gereed moet zijn. De enquête bevatte onder andere de vraag of men actief betrokken wilde worden in een participatiewerkgroep, de zogenoemde backing-groep. Hierop hebben in eerste instantie 40 jongeren (autochtoon en allochtoon) gereageerd. Voor deze groep was een budget van f 5000 per jaar beschikbaar voor concrete projecten voor jongeren. Deze backing-groep heeft een half jaar gefunctioneerd en heeft onder andere een anti-racisme-manifestatie georganiseerd. Het bleek echter dat er dusdanige verschillen tussen (de behoeften van) groepen jongeren waren, dat het moeilijk was hen als groep te vertegenwoordigen. Bovendien was het gemeentelijk jeugdbeleid als zodanig een te abstract onderwerp voor veel jongeren, zodat de uitval hoog was. De opzet is nu gewijzigd: de groep wordt meer bij concrete projecten betrokken dan bij het jeugdbeleid als geheel.
Participatievorm	In eerste instantie is alleen informatie gevraagd aan jongeren d.m.v. enquêtes. De jongeren hebben naar aanleiding van de enquête een duidelijke rol gekregen in het beleid en er zijn groepen die jongeren vertegenwoordigen binnen de gemeente.

Resultaten	Er was een hoge respons op de vragenlijst. Naar aanleiding van de ervaringen met de backing-groep zijn de verwachtingen en de eisen die aan jeugdparticipatie worden gesteld bijgesteld. De gemeente is bezig met het formuleren van een specifiek jeugdbeleid, waarin participatie van jongeren een duidelijke rol moet spelen.
Slaagfactoren	- Benaderen van scholieren door leraren te laten optreden als contactpersoon binnen de scholen werkt goed. - Participatie bij concrete projecten werkt goed.
Faalfactoren	- De verwachtingen van jeugdparticipatie bleken te hoog gespannen.
Onderdeel brede aanpak/ vervolgprojecten	Er wordt gewerkt aan een integraal jeugdbeleid, dat door instellingen uitgevoerd moet worden. Er worden door verschillende instellingen projecten opgezet, waaronder projecten voor Marokkaanse en Surinaamse jongeren en voor Turkse en Marokkaanse meisjes. De gemeente wil dat jongeren een actieve rol (gaan) spelen in de opzet en uitvoering van deze projecten.
Meest opvallend	Gemeente is bezig met formuleren van jongerenbeleid waar jongeren een actieve rol in spelen. De instellingen in de gemeente moeten dit beleid uitvoeren. Men heeft echter twijfels bij de rol die de professionele welzijnsinstellingen geven (of overlaten) aan jongeren. Men krijgt de indruk dat teveel gedaan wordt voor jongeren, zodat participatie van jongeren bij de projecten niet van de grond komt.

Leiden

Videoproject

Contactpersoon	Renske Geertsma, jongerenwerkster
Uitvoerenden	Buurthuis Pancrat (onderdeel Leidse Welzijns Organisatie) en een groep jongeren
Begeleiding	Jongerenwerkster buurthuis
Doelstelling	Belangrijkste doelstelling is dat jongeren bij het maken van een video-productie hun plek in de wijk beter kunnen vinden. Hierbij wordt aandacht besteed aan de overeenkomsten en verschillen tussen allochtonen en autochtonen. Onderwerp van de video is "Samenleven in een wijk".
Omschrijving	Enkele jongeren klopten aan bij het buurthuis omdat zij een oefenruimte voor muziek zochten. Ongeveer tegelijkertijd ontstonden er problemen in de wijk met een groep Marokkaanse jongeren: zij klaagden over discriminatie, de buurt klaagde over de overlast die zij zouden veroorzaken en de politie pakte een paar van hen op. Er kwamen gesprekken op gang tussen de jongeren en wijkorganisaties. De signalen zijn door het buurthuis opgepikt en samen met de jongeren ontstond het idee voor het maken van een video. De jongeren hebben het thema voor de video bedacht. Het wordt een productie van ongeveer 6 minuten waarin de jongeren in snijdende raps en muziek hun ideeën geven over het leven in een Leidse oude wijk. Ze maken zelf de teksten en de muziek. Als decor van de video dient een muur in de wijk waarvoor enkele jongeren een tag ontwerpen en aanbrengen die het thema van de video uitbeeldt. Jongeren acteren zelf en er wordt gefilmd op lokaties in de wijk. Het idee bestaat om ook oude beelden in de video te monteren. Een videoproduktie-organisatie neemt de video op en assisteert de jongeren bij de montage. Alle ideeën zijn van de jongeren afkomstig en ze hebben zelf de uitvoering in handen. Ze hebben regelmatig overleg, maar niet structureel. De begeleiding beperkt zich tot een aantal regelzaken (bijvoorbeeld toestemming voor het beschilderen van de muur), de uitvoering berust volledig bij de jongeren. De video wordt medio 1994 afgerond en zal in de wijk worden vertoond. Daarna wordt in overleg met de jongeren gekeken naar bredere verspreidingsmogelijkheden.
Participatievorm	Jongeren leveren ideeën, voeren deze uit en organiseren. Er is begeleiding, maar deze is, zeker gezien de doelgroep, op afstand. Jongeren nemen op weinig bureaucratische wijze deel aan wijkvergaderingen waarin onder andere ook de gemeente aanwezig is.

Resultaten

Er wordt een video geproduceerd.

Daarnaast zijn jongeren meer betrokken geraakt bij het gevoerde beleid op wijkniveau. Zij nemen bijvoorbeeld regelmatig deel aan vergaderingen van de wijkgroep sociale vernieuwing waar een wijkbudget wordt verdeeld. Door de eigen presentatie van de jongeren zijn deze vergaderingen een stuk levendiger geworden. Ook is er een geluidsgeïsoleerde muziekruimte gecreëerd.

Slaagfactoren

- Voldoende budget, waardoor ook tijdelijke vertraging kan worden opgevangen.
- Een goede plek waar de jongeren samen kunnen komen.
- Het project biedt jongeren de ruimte om op hun eigen manier aan de slag gaan.

Faalfactoren

- Ontbreken van goede begeleiding bij het proces, vooral voor allochtone jongeren.
- Ontbreken van begeleiding op andere terreinen waar jongeren problemen hebben.

**Onderdeel brede aanpak/
vervolgprojecten**

Onderdeel wijkgerichte aanpak van het buurtwerk. Daarnaast een duidelijk verband met sociale vernieuwing.

In de toekomst is er een oefenruimte beschikbaar voor bandjes, waarvoor ondersteuning wordt gezocht door fondsen voor instrumenten aan te schrijven en mogelijkheden voor optredens te zoeken.

Meest opvallend

Leuk project omdat (allochtone) jongeren heel actief zelf een produktie tot stand brengen op een terrein in hun eigen woonomgeving en interessesfeer.

Maastricht

Wereld Jongeren Project

Contactpersoon	Michel Hakkenbroek (Stichting Trajekt)
Uitvoerenden	25-30 jongeren
Begeleiding	Opbouwwerk
Doelstelling	Respect voor elkaars gewoonten en culturen in een multi-culturele samenleving bevorderen.
Omschrijving	Vanuit een eerder experiment kreeg een buurthuis in Maastricht in 1993 subsidie voor het 'Wereldjongerenproject'. Een deel van de doelgroep van het project bestaat uit jongeren die zich in een 'achterstandssituatie' bevinden. Het gaat om een groep van zo'n 20 jongeren in de leeftijd van 12 tot 16 jaar die worden begeleid door een groep van 15 jongeren tussen de 17 en 24 jaar. De ideeën voor activiteiten komen van de jongeren zelf. De huidige activiteiten variëren van sportactiviteiten, het maken van een video, tentoonstellingsbezoek, het bezoeken van een asielzoekerscentrum en van een concentratiekamp, tot een actie tegen de centrumdemocraten en uitwisselingen met een vergelijkbare groep jongeren in het buitenland. Aan dit laatste, een internationaal 'uitwisselings-partnership' met Luik en Luxemburg, met de naam 'Multi-Culti', is door een afdeling van de EU subsidie gegeven. Inmiddels hebben de jongeren met elkaar kennis gemaakt, hebben ze elkaars centra bezocht en heeft met Parijse jongeren een uitwisseling plaatsgevonden. Het is de bedoeling dat uit dit project een jongerenkrant en een handboek voortkomt (begeleid door een zelf-gemaakte video). Het handboek gaat over de multiculturele samenwerking van jongeren binnen de EU, met daarin de ervaringen van jongerenwerkers, begeleiders en de jongeren zelf.
Participatievorm	Jongeren participeren zowel in het formuleren van de ideeën voor te ondernemen activiteiten als in de wijze van uitvoering. Ook zijn ze door middel van handboek/videoproduktie bezig met informatieverschaffing.
Resultaten	Het wantrouwen tussen de jongeren uit de verschillende steden en vooroordelen binnen de groep zelf is afgenomen. Belangrijk nevenresultaat voor de jongeren is onder andere dat ze communicatievaardigheden opdoen. Een gedeelte van de deelnemers van het eerste wereldjongerenproject in 1992 is inmiddels begeleider van de jongeren in het huidige, tweede project.
Slaagfactoren	- Opdoen van zoveel mogelijk doe-ervaringen.
Faalfactoren	- Enkel zware programmapunten opvoeren (deze moeten afgewisseld worden met luchtigere bezigheden).
Onderdeel brede aanpak/ vervolgprojecten	Het project maakte geen deel uit van lokaal geïntegreerd jeugdbeleid, dit gaat wellicht in 1995 veranderen.
Meest opvallend	-

Middelburg

Klaarovers niet langer vogelvrij

Contactpersoon	Mw. G. Maandag, vrijwilligster Dhr. W. Wisse, gemeente-ambtenaar
Uitvoerenden	Wijkvereniging in samenwerking met 2 basisscholen en Kinderen Voorrang (onderdeel van Kinder-straat-toernee) en kinderen.
Begeleiding	Wijkvereniging
Doelstelling	Kinderen tonen dat zij (ook door de gemeente) serieus genomen worden en dat met hun mening rekening wordt gehouden. Daarnaast is het de bedoeling dat een verkeersonveilige situatie wordt opgeheven.
Omschrijving	Naar aanleiding van een eerder gehouden straatspeeldag is via basisscholen een enquête uitgezet met vragen die betrekking hebben op spelen en verkeersveiligheid. De enquête is door ongeveer 100 kinderen ingevuld. Er kwam vooral één gevaarlijke plek naar voren: een drukke weg in de buurt van twee basisscholen. Klaarovers die hier kinderen helpen met oversteken via het zebrapad, werden regelmatig van de sokken gereden. Bij de wijkvereniging ontstond het idee voor de aanleg van een verkeersdrempel. Dit idee is aan de kinderen van de twee scholen voorgelegd. Zij reageerden door het maken van opstellen en tekeningen en het bleek dat zij een verkeersdrempel een goede oplossing vonden. De tekeningen zijn geëxposeerd in de wijk en enkelen ervan zijn opgenomen in een speciale editie van de wijkkrant. Door de wijkvereniging is overleg gevoerd met de gemeente; de kinderen waren hier niet bij aanwezig. De gemeente nam het idee over en heeft een drempel geplaatst. De plaatsing werd een feestelijke happening: kinderen legden de eerste stenen met hun naam erop; kinderen van het jeugd-rodekruis (leerlingen van de beide scholen) voerden een toneelstuk op over verkeersveiligheid, de wethouder van verkeer hield een toespraak. Bij de opening was ook de plaatselijke pers aanwezig.
Participatievorm	Jeugdigen zijn geraadpleegd over de problemen (enquête) en de voorgestelde oplossing (verkeersdrempel). Bij de onthulling van de verkeersdrempel waren de kinderen actief betrokken. Jeugdigen zijn niet betrokken bij contacten met gemeente of andere instellingen, en zijn ook geen initiatiefnemers.
Resultaten	Kinderen zien dat ze serieus worden genomen. De drempel is geplaatst en het is veiliger geworden: er wordt minder hard gereden.
Slaagfactoren	- Kinderen moeten zelf kunnen vertellen wat zij willen - Inzet van een organisatie die actief is in de wijk en vrijwilligers.

- Medewerking van scholen.
- Medewerking van de gemeente.

Faalfactoren

- Eventuele (hoge) kosten van de gewenste voorziening.
- Doorkruising van andere belangen (in dit geval kwam het goed uit dat de busmaatschappij - een fervent tegenstander van drempels - kort voordien de route had veranderd).

**Onderdeel brede aanpak/
vervolgprojecten**

De gemeente is niet actief op het terrein van jeugdparticipatie.
De wijkvereniging besteedt wel jaarlijks aandacht aan activiteiten op het terrein van de bevordering van de verkeersveiligheid.

Meest opvallend

Betreft een incidenteel initiatief dat, hoewel het geslaagd wordt geacht door de gemeente, geen verder vervolg krijgt.

Schiedam

Kindergemeenteraad

Contactpersoon	Eric Dijkhuizen, Stichting Medelanders van Overal en Nergens.
Uitvoerenden	Stichting Medelanders, en basisschoolleerlingen.
Begeleiding	Door de Stichting Medelanders wordt organisatorische begeleiding gegeven; de gemeente zal ambtelijke ondersteuning geven.
Doelstelling	Kinderen betrekken bij politiek, 'burgerzin' bevorderen.
Omschrijving	De kindergemeenteraad is voortgekomen uit de campagne 'Schiedammers van overal en nergens'. In deze campagne is o.a. in navolging van een Turks kinderfeest twee keer een eenmalige kindergemeenteraad geïnstalleerd. Per 1 januari 1994 is de campagne beëindigd, maar is besloten om de kindergemeenteraad permanent in te stellen. De organisatie van de campagne is overgegaan naar de Stichting Medelanders. De kinderverkiezingen zijn parallel gehouden met de gewone gemeenteraadsverkiezingen. Er zijn 6 kinderpactijen gevormd door kinderen van de hoogste klassen van de lagere scholen in Schiedam. Hieruit is een gemeenteraad gekozen van 35 kinderen, die in principe vier jaar deel uitmaken van deze raad. Zij zullen vier projecten per jaar behandelen, op gebieden die voor kinderen relevant zijn, zoals groenvoorziening, milieu en verkeersveiligheid. De 'gewone' gemeenteraad biedt ambtelijke ondersteuning en in de begroting zijn deelbudgetten vrijgemaakt voor de uitvoering van de projecten die door de kinderraad worden ingebracht. De raad wordt 24 april geïnstalleerd. Een derde van de kinderraadsleden is allochtoon, wat overeenkomt met de opbouw van de plaatselijke multi-culturele samenleving. Aan de verkiezingen van de kinderraad is vooraf veel publiciteit gegeven. Er is onder andere een kindergemeenteraadskrant huis-aan-huis verspreid, het jeugdjournaal is uitgenodigd en op de scholen is er veel aandacht aan besteed.
Participatievorm	De kinderraad is geheel autonoom. Zij maakt plannen die aan de volwassenraad aangeboden worden. Deze is in principe gebonden om die plannen uit te voeren. Verder kan de kinderraad gevraagd en ongevraagd adviezen aan de politiek geven.
Resultaten	De kinderen en de gemeenteraad hebben enthousiast gereageerd. De kinderraadsleden zijn zeer actief, en geven blijk hun eigen opvattingen serieus te nemen. Zo worden nu al op eigen initiatief coalities tussen de verschillende partijen gevormd, en voorstellen gedaan die tegen de plannen van de begeleiders in gaan.
Slaagfactoren	- Enthousiasme van de kinderen. - Gemeente werkt mee. - Publiciteit erg belangrijk.

Faalfactoren - Er is veel vaart nodig in de uitvoering van de projecten, anders duurt het kinderen te lang. De toezeggingen van de gemeente zijn er wel, maar het duurt nog altijd lang voor een project uitgewerkt of uitgevoerd kan worden.

**Onderdeel brede aanpak/
vervolgprojecten** Ja, de gemeente heeft vanaf de eerste kindergemeenteraad positief gereageerd en verschillende gemeentediensten hebben in het verleden de kinderraden ook ingeschakeld.

Meest opvallend Kinderen zijn zeer enthousiast, komen met eigen voorstellen en plannen, zelfs nog vóór de installatie van de raad. De begeleider is zeer betrokken, waardeert het ook dat de kinderen zich niet zonder meer aan zijn plannen houden. Gemeente lijkt ook serieus met de raad om te springen. Bovendien bestaat een derde van de raadsleden uit allochtone kinderen, wat redelijk uniek is.

Schiedam

RIOD, Turkse jongerenvereniging

Contactpersoon	Mw. Yabasun, een van de initiatiefneemsters.
Uitvoerenden	Groep van 7 Turkse bestuursleden in de leeftijd van 18 tot 30 jaar.
Begeleiding	Geen.
Doelstelling	Jongeren, arbeiders en vrouwen activiteiten bieden als alternatief voor negatieve vormen van tijdverdrijf. Mensen binnen hun eigen (Turkse of Koerdische) en de Nederlandse cultuur positieve ervaringen op laten doen.
Omschrijving	De afkorting RIOD staat (vertaald) voor Rotterdamse Arbeiders en Studentenvereniging. De vereniging is eind 1993 opgericht door de 7 huidige bestuursleden, en heeft momenteel 25 leden. Er worden op het moment met name recreatieve activiteiten georganiseerd, zoals zaalvoetbal en volksdansen. Het werkplan voor het komend jaar ligt bij de gemeente. De vereniging is niet specifiek gericht op Turkse leden, ook andere culturele groepen zijn welkom. De voertaal van het bestuur is wel Turks. Het bestuur heeft contacten met vergelijkbare verenigingen in andere steden en heeft samen met twee andere verenigingen op de internationale vrouwendag (8 maart 1993), een themadag georganiseerd. Daarbij waren Turkse en Koerdische sprekers uit Frankrijk, Duitsland en Nederland uitgenodigd en er was een cultureel gedeelte. Voor deze themadag heeft de vereniging subsidie gekregen van de gemeente Rotterdam. Er worden huisbezoeken afgelegd bij de leden en potentiële leden om kennis te maken en hen te betrekken bij de vereniging.
Participatievorm	De bestuursleden functioneren volledig zelfstandig zowel bij de oprichting van de vereniging als bij de organisatie van de activiteiten. Ook onderhouden zij zelf contacten met de gemeente.
Resultaten	In een half jaar tijd heeft de vereniging 25 leden en er worden zonder financiële middelen activiteiten georganiseerd waar de leden gebruik van maken.
Slaagfactoren	- Er is kennelijk behoefte aan een vereniging die de leden thuis opzoekt. - Mensen vinden het prettig in hun eigen taal mee te kunnen praten.
Faalfactoren	- Gebrek aan financiële middelen beperkt de mogelijkheden.
Onderdeel brede aanpak/ vervolgprojecten	Bij de contactpersoon onbekend. Zij weet niet van vergelijkbare verenigingen binnen de gemeente of van een specifiek op participatie gericht beleid.
Meest opvallend	Ligt dicht tegen politieke (jongeren)vereniging aan. Nog erg kleine vereniging in startfase. Jongeren in het bestuur functioneren wel heel zelfstandig.

Sneek

Proefpolder Spelen wijk Sperkhem-Tuindorp

Contactpersoon	Peter de Jong (medewerker afdeling sport en recreatie van de gemeente)
Uitvoerenden	Gemeente
Begeleiding	Begeleidingsorgaan Friesland
Doelstelling	Ervaring opdoen in het kader van het te ontwikkelen gemeentelijk jeugdbeleid. De jeugd (in de wijk) de mogelijkheid geven om te spelen. Ervaring opdoen met een intersectorale aanpak binnen de gemeente.
Omschrijving	In het kader van de stadsvernieuwing en naar aanleiding van de conceptnotitie jeugdbeleid worden in de wijk Sperkhem als proefproject speelvoorzieningen voor de jeugd gecreëerd. Hierbij werd gekozen voor een intersectorale aanpak binnen de gemeente, waarbij buurtbewoners, kinderen, wijkorganen en scholen inspraak hebben in de te maken voorzieningen.
Participatievorm	Op school werd een themawEEK 'Speelweek' georganiseerd, waarbij werksstukken en opstellen werden gemaakt. Jongeren werden op straat benaderd voor een mondeling 'interview' over het onderwerp door een in de wijk wonend raadslid. Er werd een tentoonstelling georganiseerd over 'spelen'.
Resultaten	Er zijn een aantal speelplekken gerealiseerd en de speeltuin is helemaal opgeknapt. Volgens de contactpersoon was het moeilijk om de wensen en ideeën van de jongeren te vertalen in concrete maatregelen. Desalniettemin is de wijk een stuk kindvriendelijker geworden. Verder is men in de buurt uiteindelijk ook het belang van goede speelplekken voor kinderen meer gaan inzien. Er is nog steeds (buiten het wijkoverleg om) een overleggroep over jeugdbeleid die bestaat uit buurtbewoners en vertegenwoordigers van de bij het project betrokken lokale instellingen.
Slaagfactoren	- De belangrijke voortrekkersrol van het opbouwwerk: dit fungeerde zeer goed als intermediair tussen gemeente en buurtbewoners. - Er was sprake van een goede en leuke samenwerking.
Faalfactoren	- In eerste instantie was men bij de gemeente niet erg gemotiveerd en nogal sceptisch ten aanzien van het project, omdat men niet bekend was met dit soort projecten. "Spelen" had geen status binnen het gemeentelijk apparaat. - Er was eigenlijk geen geld meer.
Onderdeel brede aanpak/ vervolgprojecten	Dit project diende als proefproject in het kader van het te ontwikkelen gemeentelijk jeugdbeleid. Sindsdien is hieruit de werkgroep 'Spelen' voortgekomen. Inmiddels is men in een vijfde wijk met een dergelijk project bezig.

Elke wijk heeft een eigen aanpak nodig. Uit informatie van de contactpersoon blijkt dat men bij de gemeente inmiddels zeer enthousiast is geraakt. Bij de vervolgprojecten wordt met de informatie van jongeren wèl iets gedaan. Bij de uitvoering van het laatste project is bovendien de jeugd zelf betrokken geweest is bij de bouw van de speelplaatsen.

Meest opvallend

De aanvankelijke scepsis van de gemeente ten aanzien van het eerste proefproject is omgeslagen in enthousiasme. Al doende heeft men geleerd op welke wijze jongeren een duidelijke bijdrage kunnen leveren. Kortom "spelen" heeft een hogere status gekregen binnen de gemeente.

Utrecht

Kind en openbare ruimte

Contactpersoon	Mw. v.d. Meulen, beleidsmedewerker doelgroepenbeleid, dienst Welzijn, gemeente Utrecht.
Uitvoerenden	Gemeente, met name de diensten Welzijn en Wijkbeheer en Stadsvernieuwing, en kinderen in de gemeente.
Begeleiding	N.v.t.
Doelstelling	Kinderen terug op de politieke agenda krijgen.
Omschrijving	Eind 1992 heeft Groen Links een initiatiefvoorstel ingediend, 'Kind en Openbare Ruimte', dat unaniem door de Raad is overgenomen. Er is een politiek/ambtelijke werkgroep opgericht, die koos voor kinderconferenties in 8 wijken in de gemeente. Aan deze kinderconferenties is vooraf veel publiciteit gegeven, o.a. door een themapagina in het Stadsblad en in Marokkaanse en Turkse stadsbladen, door een huis-aan-huis verspreide kinderkrant (de Veranderkrant), en door het benaderen van het kinder- en speeltuinwerk met de vraag of via deze organisaties kinderen gemobiliseerd konden worden. De binnengekomen enquêtes (gepubliceerd in de Veranderkrant en ook via scholen uitgezet) zijn per wijk geïnventariseerd en er zijn wijkcommissies benoemd die zich persoonlijk op de hoogte zijn gaan stellen van de leefwereld op kinderniveau. September 1993 zijn de acht kinderconferenties gehouden, waarbij kinderen en vertegenwoordigers van de gemeente met elkaar in gesprek kwamen. De kinderen hebben hier enthousiast op gereageerd. Wel werd duidelijk dat de gemeente zich enigszins dient aan te passen om direct met jeugd in gesprek te gaan, alleen al wat het taalgebruik betreft. Naar aanleiding van de uitkomsten van de enquête en de conferenties zijn aansluitend in 4 maanden voor 9 miljoen gulden knelpunten op speel- en verkeersveiligheidsgebied aangepakt. Ook hebben kinderen zelf initiatieven genomen tot het installeren van kinderraden en bezint de gemeente zich op het verder invoeren van kinderinspraak.
Participatievorm	Per project wisselt de mate van participatie, afhankelijk van de mate waarin kinderen betrokken worden bij de aan te brengen vernieuwingen of verbeteringen. De gemeente heeft kinderen expliciet om hun mening gevraagd, en is daadwerkelijk gesprekken met kinderen aangegaan.
Resultaten	Er zijn verbeteringen en nieuwe objecten aangebracht op een voor kinderen overzichtelijke termijn, namelijk binnen vier maanden nadat de kinderconferenties zijn gehouden.
Slaagfactoren	- De kinderconferenties werken goed. - Wijkgerichte aanpak.

- Kinderen reageren enthousiast.
- Gemeente heeft op een voor kinderen overzichtelijke termijn na de kinderconferenties concrete aanpassingen aangebracht.

Faalfactoren

- Taalgebruik van ambtenaren moet worden aangepast voor overleg met kinderen.
- Sommige aanpassingen of antwoorden zijn niet op korte termijn uit te voeren of te geven. Dit vereist uitleg aan kinderen.

Onderdeel brede aanpak/ vervolgprojecten

Utrecht heeft gekozen voor het opnemen van jeugd op de gemeenteagenda. In hoeverre kinderp participatie op het niveau van overleg en medezeggenschap echt structureel onderdeel van het gemeenteb eleid wordt is nog afwachten.

Meest opvallend

Utrecht heeft het predikaat Jeugdstad gekregen. Er wordt door het NIZW onderzoek uitgevoerd, en het project Kind en Openbare ruimte staat dus al uitgebreid in de belangstelling.

Veldhoven

WegWijs op het gemeentehuis

Contactpersoon	Eelco Otger, Instituut voor Publiek en Politiek (voormalig M50), Hr. de Kock, dienst Voorlichting gemeente, Nico Kersten, dienst Welzijn gemeente.
Uitvoerenden	Vertegenwoordigers van het IPP, 60 mavo-leerlingen van 14 - 16 jaar.
Begeleiding	Door medewerker IPP en vrijwilligers van het IPP (jongeren vanuit de politieke jongerenorganisaties).
Doelstelling	Jeugd betrekken bij politiek.
Omschrijving	Het IPP is door de dienst voorlichting van de gemeente Veldhoven benaderd om WegWijs uit te voeren. WegWijs is een door het toenmalige M50 ontwikkeld project, dat gemiddeld 40 keer per jaar in verschillende gemeenten met scholen uitgevoerd wordt. In eerste instantie wordt in voorbereidende lessen met materiaal van het IPP op school aandacht besteed aan het functioneren van lokale politiek. De leerlingen krijgen vervolgens de opdracht om vijf voorstellen voor concrete projecten te bedenken, die binnen het budget passen. De gemeente stelt hiervoor f 2500 beschikbaar. De projecten moeten uitvoerbaar zijn en de leerlingen moeten daardoor rekening houden met alle facetten van het project zoals bijvoorbeeld bestemmingsplannen en bouwkosten. In Veldhoven was het door de gemeente vastgestelde thema 'Bestrijding van kleine criminaliteit'. De door de leerlingen voorgestelde projecten waren: - 2 x per week goedkope filmavonden organiseren zodat jongeren van de straat af zijn. - Een actie tegen criminaliteit, met een logo op t-shirts. - Een nieuwe ontmoetingsplaats (N.O.P.) voor jongeren, zodat ze een vaste plek hebben om rond te hangen en geen overlast veroorzaken. - Een graffittimuur. - Een goedkope discobus laten rijden. Op de projectdag is er gesproken met raadsleden, ambtenaren en vertegenwoordigers van belangenorganisaties zoals de politie. De leerlingen konden hen vragen stellen over politiek in het algemeen, over concrete situaties in de gemeente en over het door hen voorgestelde project. Vervolgens moest één van de vijf projecten uitgekozen worden door de gehele groep. De vijf groepen moesten hun project dus toelichten en er is gestemd over het uiteindelijk uit te voeren project. Gekozen werd voor de filmavonden. Na de projectdag is de dienst Welzijn van de gemeente met de gehele groep scholieren om de tafel gaan zitten om de uitvoering te plannen. Daarbij bleek dat de aanschaf van filmapparatuur niet in het budget paste en dat een echte filmzaal niet was wat men bedoelde. Vervolgens is besloten het als tweede gekozen project, een Nieuwe Jongeren Ontmoetingsplek, uit te voeren. De dienst Welzijn en de jongeren zijn bezig met de planning hiervan.

Participatievorm	Hier is sprake van overleg. Andere participatievormen zijn echter ook expliciet van toepassing. De organisatie van de projectdag wordt geheel door het IPP verzorgd. De jongeren krijgen informatie over het functioneren van de gemeente, voeren op de dag zelf gesprekken met ambtenaren en vertegenwoordigers van organisaties, en ontwikkelen hun eigen projecten. Zij maken kennis met de wijze waarop beleid gemaakt wordt, doordat zij daar zelf op beperkte schaal mee bezig zijn.
Resultaten	De jongeren zijn ook na de projectdag in gesprek met de gemeente gebleven. In overleg is uiteindelijk besloten een ander project uit te voeren dan op de projectdag zelf was gekozen. De Jongerenontmoetingsplek wordt uitgevoerd.
Slaagfactoren	- Er zijn originele ideeën geopperd. - De gemeente en de betrokken school stelden zich zeer coöperatief op. - Het project werd begeleid door jongeren die betrokken zijn bij de IPP projecten. Dit blijkt goed te werken. - Het is een kortdurend, concreet project, zodat de jongeren gemotiveerd blijven.
Faalfactoren	- Zijn niet genoemd.
Onderdeel brede aanpak/ vervolgprojecten	De gemeente Veldhoven heeft een actief jongerenbeleid, waarvan dit project onderdeel is. Er is ook op initiatief van een ambtenaar van de dienst Welzijn een Jongerenpanel opgestart, met als doel de communicatie tussen jongeren en gemeente te verbeteren (zie beschrijving).
Meest opvallend	Het Wegwijs-project kan voor gemeenten een bruikbaar startpunt zijn voor het bevorderen van jeugdparticipatie. Veldhoven is een actieve gemeente. Er is sprake van gemeentelijk beleid ten aanzien van jeugdparticipatie. Dit Wegwijs-project is onderdeel van een breder beleid om jongeren actief te betrekken bij de gemeentepolitiek. Ook het jongerenpanel (zie beschrijving) is onderdeel van dit beleid. Het IPP gaf zelf aan dat Veldhoven een goed voorbeeldproject was, omdat de gemeente zo coöperatief was.

Veldhoven

Jongerenpanel

Contactpersoon	Nico Kersten, Dienst Welzijn gemeente Veldhoven
Uitvoerenden	30 jongeren in de leeftijd tussen de 14 en 22 jaar.
Begeleiding	De dienst Welzijn.
Doelstelling	Direct contact tussen gemeente en jongeren bevorderen.
Omschrijving	In 1993 is een ambtenaar van de dienst Welzijn begonnen met het organiseren van een jongerenpanel. Hij heeft hiervoor scholen, sportverenigingen en muziekgroepen in de gemeente benaderd en is daar vervolgens persoonlijk langs gegaan om jongeren te interesseren in deelname aan het panel. Naar aanleiding hiervan zijn 30 jongeren lid geworden van het panel. Ze komen ongeveer een keer per maand bijeen. Het jongerenpanel bespreekt onderwerpen uit het gemeentebestuur die relevant zijn voor jongeren, en heeft een adviserende functie. Onderwerpen die in 1994 aan de orde komen zijn naast het nieuwe jongeren-centrum, het anti-discriminatie en anti-racismebeleid en de mogelijkheid om jongeren te betrekken bij de bestaande stedenband met de Poolse stad Jarocin.
Participatievorm	Jongeren adviseren gevraagd en ongevraagd de gemeenteraad.
Resultaten	Het jongerenpanel houdt zich onder andere bezig met de opzet van een nieuw jongerencentrum. De jongeren adviseren het gemeentebestuur in 1994 over de opzet van het centrum, zowel wat betreft de locatie als de inrichting.
Slaagfactoren	- Persoonlijke benadering van jongeren werkt goed. - Scholen en sportverenigingen zijn goede 'vindplaatsen' van jongeren.
Faalfactoren	- Niet genoemd.
Onderdeel brede aanpak/ vervolgprojecten	De gemeente Veldhoven heeft een actief jongerenbeleid, waarvan het jongerenpanel onderdeel is.
Meest opvallend	Veldhoven is een actieve gemeente. Er is kennelijk sprake van gemeentelijk beleid ten aanzien van jeugdparticipatie. Dit project is onderdeel van een breder beleid om jongeren actief te betrekken bij de gemeentepolitiek. In dat kader valt ook het IPP Project Wegwijs op het gemeentehuis (zie beschrijving).

Velsen

Speelruimteplan Gildenbuurt

Contactpersoon	Trudie Duits, bewonerswerkgroep Gildenbuurt Bart Hoes, dienst Groenvoorziening gemeente Velsen.
Uitvoerenden	Bewonerswerkgroep, in overleg met kinderen en omwonenden.
Begeleiding	Het Instituut voor Ondersteuning van Maatschappelijke en Culturele Ontwikkelingen in Noord-Holland (IMCO) heeft de bewonersgroep begeleid, onder andere met door het IMCO ter beschikking gestelde materiaal. De dienst Groenvoorziening en de Projectgroep Sociale Vernieuwing Velsen helpen bij planning en organisatie. Projectbureau Jeugdruimte financiert een deel van het project.
Doelstelling	Zorgen dat er een goede speelplek komt en dat het plein een prettige verblijfsplek wordt voor alle leeftijdsgroepen.
Omschrijving	In het kader van sociale vernieuwing is er geld beschikbaar gesteld door de gemeente en Projectbureau Jeugdruimte. De bewonerswerkgroep is in de buurt gaan kijken naar de 6 bestaande speelplekken. In eerste instantie is een enquête gehouden onder buurtbewoners over speelgelegenheid speciaal voor de groep van 0 tot 6 jaar. Ook op lagere scholen zijn door het IMCO ter beschikking gestelde enquêtes gehouden. In de onderbouw is die enquête klassikaal afgenomen, in de bovenbouw individueel. Op basis van de inventarisatie van de speelplekken en de uitkomsten van de enquête is besloten om het gehele budget te gebruiken voor het inrichten van één grote centraal gelegen speelplek, in plaats van alle bestaande kleine plekken een beetje op te knappen. Als lokatie is gekozen voor een centraal gelegen plein, waar weinig mee gebeurde. In de enquêtes konden kinderen aangeven of ze verder betrokken wilden worden bij de inrichting van nieuwe speelplekken. Vijftig kinderen meldten zich aan. Aangezien dit te veel was om goed mee te kunnen werken, is uiteindelijk een groep gevormd van 12 kinderen die dicht bij het plein wonen. Met deze groep zijn 7 woensdagmiddagen plannen en maquettes gemaakt en er is iemand van de dienst Groenvoorziening geweest om hen uit te leggen wat er wel en niet mogelijk is. Vervolgens heeft de bewonerswerkgroep contact gezocht met een groep tieners die regelmatig op het plein rondhangt en met bewoners van de (bejaarden)woningen die aan het plein liggen. De mening van de tieners en de bejaarden/omwonenden is meegenomen in het uiteindelijke ontwerp.
Participatievorm	Kinderen en jongeren zijn door de werkgroep benaderd om hun mening te geven. De werkgroep speelt hierop in en betreft de jeugd verder in de plannen. De contacten met de gemeente zijn gevoerd door de volwassenen. De kinderen en jongeren hebben informatie uitgewisseld met een medewerker van de dienst Groenvoorziening.

Resultaten	Er ligt een uitgewerkt plan voor de herinrichting van het plein, waarin voor alle leeftijdsgroepen ruimte is. Er is een gedeelte uitgewerkt voor bejaarden, met ruimte om te zitten. Daarnaast is speelruimte gepland voor de groep van 0 tot 6 jaar, vervolgens voor de groep van 6 tot 12 jaar en aan het andere einde van het plein komt een gedeelte voor de groep tieners. Het beschikbare budget is echter niet toereikend voor dit uitgebreide plan. Er wordt gezocht naar financieringsmogelijkheden, waarbij ook de schooljeugd actief betrokken is. Op scholen wordt bijvoorbeeld gedacht over het organiseren van een sponsorloop.
Slaagfactoren	- Scholen geven een goede ingang om kinderen te bereiken. - Kinderen reageren erg enthousiast bij het maken van de plannen.
Faalfactoren	- Het is moeilijk om echt alle betrokkenen te bereiken. - Het is erg arbeidsintensief. - Er is te weinig geld beschikbaar voor een project van de huidige grootte.
Onderdeel brede aanpak/ vervolgprojecten	Als er geld beschikbaar is, wil men mede op basis van de enquêtes en met medewerking van andere groepen kinderen ook andere speelplekken in Velsen-Noord op deze manier aan gaan pakken.
Meest opvallend	Project waarbij alle leeftijdsgroepen betrokken worden, en waarbij ouderen geïntegreerd ruimte krijgen. Ook aan de organisatie van de ruimte voor de verschillende gebruikersgroepen is in het plan aandacht besteed (tieners aan het ene eind van het plein en senioren aan het andere uiterste, met de jongere kinderen daartussenin). Bovendien is dit plan expliciet ook gericht op de jongste kinderen van 0 tot 6 jaar.

Vught

Jongerenraad

Contactpersoon	Dhr. Meuwissen, dienst Voorlichting gemeente Vught.
Uitvoerenden	Groep van ongeveer 9 jongeren (wisselend actief) in de leeftijd van 15 - 24 jaar.
Begeleiding	Tot nu toe werd de groep begeleid door ambtenaren van de dienst Voorlichting. Dit wordt overgenomen door de dienst Welzijn. Daarnaast is een opbouwwerker bij de groep betrokken. De begeleiding omvat het helpen voorbereiden van vergaderingen, het geven van adviezen aan met name de voorzitter over bijvoorbeeld het leiden van vergaderingen en het bieden van ambtelijke ondersteuning, zoals het bijeenroepen van de vergaderingen en het beschikbaar stellen van stukken.
Doelstelling	Jeugd meer bij de gemeente betrekken. Project moet ook een soort 'kweekvijver' vormen voor politiek actieve volwassenen. Het moet ook voorkomen dat jongeren afhaken van de politiek door bijvoorbeeld niet meer te gaan stemmen.
Omschrijving	Tijdens een 'open gemeentedag' in 1992 is er op initiatief van een ambtenaar van de dienst Voorlichting een jongerenpanel bijeen geroepen waarin jongeren hun mening konden geven over drie modellen voor de ontwikkeling van Vught tot het jaar 2005. Zowel jongeren als gemeente waren enthousiast over het contact en er is besloten het jongerenpanel structureel in te stellen. De groep vergadert één keer per maand en heeft een eigen voorzitter gekozen. In eerste instantie was de agenda van de maandelijkse raadsvergadering de basis voor de bijeenkomsten van het panel. Dit bleek te abstract en te ambtelijk, zodat gekozen is voor een meer op jongeren toegespitste agenda die door de jongeren zelf gemaakt wordt. Onderwerpen op die agenda zijn geweest: jongerenhuisvesting, verslaving, verenigingsleven, uitgaansmogelijkheden en dergelijke. Verder geven de jongeren (ook ongevraagd) adviezen aan het college en reageren ze op plannen van de gemeenteraad.
Participatievorm	Het jongerenpanel heeft geen eigen budget, en de gemeente verplicht zich niet de adviezen of plannen op te nemen dan wel uit te voeren. Wel wordt de stem van de jongeren serieus genomen. De jongerenraad reageert op plannen van de gemeente, en de gemeente legt op eigen initiatief plannen voor aan de jongerenraad.
Resultaten	Het panel is al 2 jaar actief, tot tevredenheid bij jongeren en gemeente.
Slaagfactoren	- Bij de start was er een concrete aanleiding, namelijk de plannen voor het gemeentebestuur. - De jongeren zelf waren en zijn enthousiast.

Faalfactoren

- Door de leeftijdscategorie is het verloop onder de deelnemers groot. Jongeren vanaf 17 jaar hebben het druk met examens, gaan studeren, verhuizen naar grote steden.
- Vergaderdiscipline vereiste wat begeleiding. Zeker omdat de groep een eigen voorzitter koos waren de bijeenkomsten in het begin chaotisch.

**Onderdeel brede aanpak/
vervolgprojecten**

In beleidsstukken is de jongerenraad nog niet vastgelegd. Dit is op termijn wel de bedoeling.
Er zijn plannen om een landelijke bijeenkomst te organiseren van bestaande jeugdraden, waarbij ervaringen en methodieken uitgewisseld kunnen worden.

Meest opvallend

Gemeente actief in gesprek met de raad. Lijkt goed te lopen.

Zwijndrecht

Kinderen aan het roer

Contactpersoon	Conny van Zijl (Communicatiemedewerkster sociale vernieuwing, afdeling Welzijn, gemeente)
Uitvoerenden	Gemeente, woningbouwcorporaties, buurtbewoners en kinderen
Begeleiding	Groep van vertegenwoordigers gemeente, woningbouwcorporaties, bewoners, Stichting Lans
Doelstelling	De betrokkenheid van kinderen bij de leefomgeving vergroten door henzelf mee te laten denken over de speelvoorzieningen met de ontwerper.
Omschrijving	De Kapiteinsflats, een complex van 4 flatgebouwen in een sociale vernieuwingswijk, waren toe aan een renovatie. Er was geen enkele voorziening voor kinderen. Naast inspraakavonden voor buurtbewoners werden 80 tot 100 kinderen uit de 3 hoogste groepen van 2 basisscholen in de buurt betrokken bij de ideeënvorming omtrent de vernieuwing. Dit is gebeurd op idee van de bewoners zelf en met hulp van het opbouwwerk. Stichting Lans is ingeschakeld om de jeugdparticipatie vorm te geven. Hierbij is gebruik gemaakt van een diaserie en zijn trainingen gegeven aan leerkrachten. De kinderen hebben middels tekeningen, opstellen en maquettes hun wensen en ideeën vorm gegeven. Er zijn door de Stichting Lans vervolgens 10 ontmoetings-bijeenkomsten georganiseerd tussen de kinderen en de ontwerper, waarin de kinderen hun ideeën en wensen konden toelichten. De maquettes zijn tentoongesteld in het gemeentehuis. Het oorspronkelijke parkeerterrein is omgebouwd tot speelplek. Hierbij zou volgens de contactpersoon zo'n 80% van de wensen van de kinderen zijn gerealiseerd. Werkzaamheden voor het herstel van de omgeving zijn direct 'meegenomen'. Bij de inrichting van de speelplek hebben de kinderen een aantal bomen geplant.
Participatievorm	De kinderen hebben ideeën geleverd. Tevens hebben zij voorstellen gepresenteerd bij de uitreiking van de Nominatie Predikaat Jeugdstad '92. Achteraf hebben de kinderen hun mening geven over de resultaten middels tekeningen en opstellen. De resultaten van de kinderparticipatie zijn tentoongesteld op het gemeentehuis.
Resultaten	Ook nu zijn de kinderen nog betrokken bij het behoud van de 'speelbaarheid' van de omgeving. Nevenresultaat is dat via de kinderen met name de allochtone ouders bereikt konden worden en betrokken bij de buurt. Ook heeft het indertijd opgerichte wijkbeheer-platform geleid tot een nog steeds functionerend netwerk, dat bij problemen een ingang is tot de wijk.
Slaagfactoren	- Inzet van deskundigen en van de scholen was belangrijk voor het vaststellen van de aanpak. - Gezamenlijke aanpak met de ouders, scholen en corporaties heeft bijgedragen aan het succes.

Faalfactoren

- Wanneer ruimte voor inspraak wordt gegeven is duidelijkheid over (deel)budgetten en de uitvoerbaarheid en het onderhoud van de te plaatsen objecten van groot belang. Dit was bij 'Kinderen aan het Roer' niet het geval.
- Het enthousiasme van de buurtbewoners was groot, zo ook de plannen. Mede hierdoor is het budget in ruime mate overschreden.

Onderdeel brede aanpak/**Vervolgprojecten**

Momenteel is men bezig met faciliteiten voor de wat oudere jeugd, onder andere een basketbalveld en een schuilhoek. De schuilhoek zal worden uitgevoerd door jongeren van een LTS uit de buurt. In Zwijndrecht is men momenteel ook bezig met de inrichting van 6 andere speelplekken. Tevens is een voortvloeisel van 'Kinderen aan het Roer' dat in het Speelruimteplan van de gemeente inmiddels een paragraaf is opgenomen waarin kinderopparticipatie bij dergelijke projecten is vastgelegd.

Meest opvallend

Van te voren moet voor het welslagen van dergelijke buurt/speelruimte projecten een duidelijk kader en liefst ook een stappenplan aangegeven worden, zodat gestructureerd te werk kan worden gegaan.

Bijlage 3

Deelnemers gesprekken vijf geselecteerde gemeenten

Cromstrijen

Dhr. P. van Velzen, wethouder Welzijnsbeleid gemeente Cromstrijen
Dhr. E. Warffemius, Jeugdwerkbureau JanZeuren

3 leden van het kinderpanel (van 9 tot 11 jaar)
4 leden van het tienerpanel (12 en 13 jaar)

Gouda

Dhr. Akkermans, beleidsmedewerker dienst Stadsvernieuwing, Volkshuisvesting en Monumentenzorg gemeente Gouda
Mw. S. Donk, lid initiatiefgroep Raambuurt en vrijwilligster buurthuis De Speelwinkel

Longeren
Rick, 13 jaar
Domien, 12 jaar
Thomas, 10 jaar
David, 9 jaar
Max, 6 jaar

Hoorn

Dhr. S. van Es, wethouder Welzijn, Onderwijs, Sport en Recreatie gemeente Hoorn
Mw. L. Panhuijsen, directeur (welzijns)stichting Netwerk
Dhr. A. Schaake, beleidsmedewerker afdeling Welzijn gemeente Hoorn

Korstiaan J. Paap, 15 jaar
Monique Hellingman, 16 jaar
Johan Greefkes, 15 jaar
Judith Meyer, 16 jaar

Leiden

Dhr. K. van Dijk, beleidsmedewerker sector Welzijn gemeente Leiden
Mw. R. Geertsma, jongerenwerkster buurthuis Pancrat

David Stouten, 20 jaar
Steven Ignacia, 23 jaar
Nick Boot, 20 jaar
Hassan Oulgut, 14 jaar
Bram van den Broek, 13 jaar

Utrecht

Mw. J. van der Meulen, Beleidsmedewerkster Doelgroepenbeleid Dienst
Welzijn gemeente Utrecht.

Kindercommissie:

Sjors, 12 jaar

Robbert, 11 jaar

Louise, 9 jaar

Dennis, 9 jaar

Sarah, 11 jaar

Sara, 11 jaar

Foto omslag

Gerard Verschoten, Nijmegen

Vormgeving en opmaak

Peter de Vos

Productie

Centrale Directie Voorlichting,
Documentatie en Bibliotheek
van het ministerie van
Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Oplage

1200 exemplaren

De publicatie
kan schriftelijk
worden aangevraagd
bij het
ministerie van VWS
afdeling
Publieksvoorlichting
Postbus 5406,
2280 HK Rijswijk
of per fax:
070 - 3406251

Productie:
Centrale Directie
Voorlichting,
Documentatie en
Bibliotheek
van het
ministerie van
Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

